

tieto & *trendit*

heinäkuu 2014

talous • yhteiskunta • ympäristö

Bkt:n laskenta uudistuu

Festareiden Suomi

Maakunnat eri asemassa tuen saajina

Teollisuudelle uusi perusta – mistä? miten?

Matkailuun kulutettiin Suomessa 13,3 mrd euroa vuonna 2013

Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus matkailun kokonaiskulutuksesta oli 32 prosenttia eli 4,3 miljardia euroa. Matkailun osuus Suomen bkt:sta on 2,7 prosenttia.

MEK: Venäläisten yöpymisiin 10–20prosentin pudotus

Venäläiset ovat olleet suurin ulkomaisten matkailijoiden ryhmä Suomen majoitusliikkeissä vuodesta 2006 alkaen, ja heidän yöpymisiään kirjattiin 1,6 miljoonaa vuorokautta vuonna 2013. Venäläisten osuus kaikista ulkomaisista yöpymisvuorokausista oli 28 prosenttia. Näistä 19 prosenttia ajoittui tammikuulle, venäläisenä uutena vuotena.

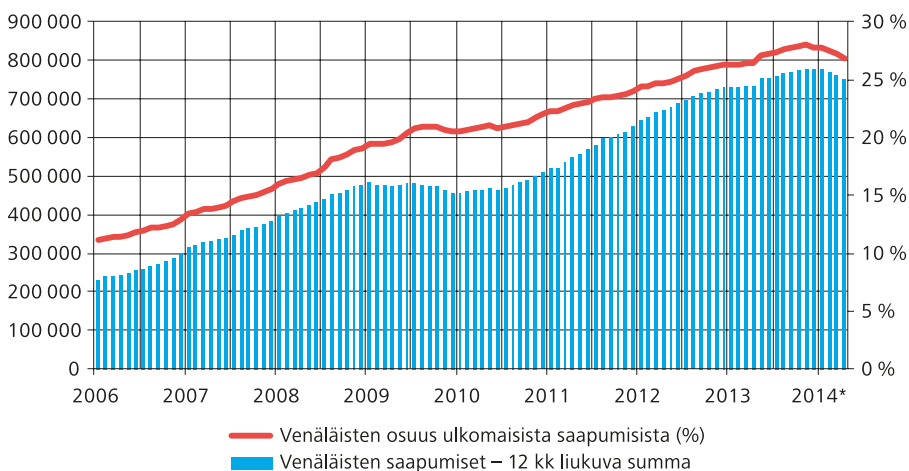
Kuluvana vuonna venäläisten yöpymisten kasvu on taittunut: tammi–helmikuussa niitä kirjattiin 11 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Maaliskuussa vähennystä oli 14 prosenttia ja huhtikuussa jopa 20 prosenttia.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan tammi–huhtikuussa 2014 venäläisten yöpymisiä majoitusliikkeissä kirjattiin 550 000 vuorokautta, mikä oli lähes 8 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Vuoden 2014 tammi–huhtikuussa rajanylitykset Kaakkois-Suomen raja-aseilla ovat vähentyneet 7,4 prosentilla ja venäläisten taxfree ostokset 31 prosentilla. MEK arvioi, että tänä vuonna venäläisten yöpymiset vähenevät 10–20 prosenttia.

Lähteet:
Matkailusilmä 02/14. MEK, Majoitustilasto. Tilastokeskus

Venäläismatkailijat suomalaisissa majoitusliikkeissä

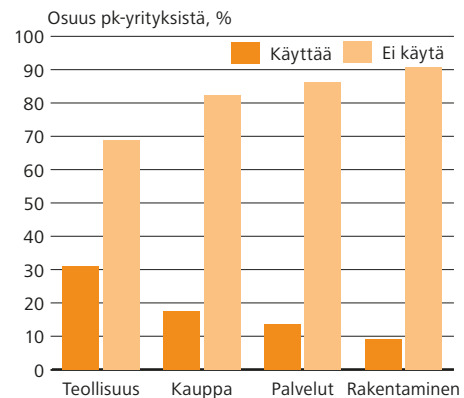
Viime vuonna venäläisiltä kertyviä matkailutuloja oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 1,4 miljardia eli 44 prosenttia kaikesta ulkomaisesta matkailutulosta.

*) Tiedot ovat ennakkotietoja
Lähde: Majoitustilasto. Tilastokeskus

Nro 3–4 /2014

Kannen kuva: J. Pekka Mäkelä

19 Muotoilua kannattaisi käyttää enemmän

Pääkirjoitus

5 Big data haastaa tilastontekijät
Marjo Bruun

Taloustrendit

6 OECD: Maailmantalous kasvaa 3,4 prosenttia tänä vuonna

6 Espanja EU-kansalaisten suosituin matkakohde

7 Yrityksillä paljon hyödyntämätöntä digi-potentiaalia

8 Suomen teollinen perusta pitää löytää uudestaan

13 Poliittikkatoimin uuden kasvun jäljille
Samuli Rikama

16 Suomen vienti toipuu verkkaisemmin kuin muiden Pohjoismaiden
Samuli Rikama

19 Design parantaa kilpailukykyä

22 Korvauksettomilla ylitöillä joustetaan
Pekka Lith

24 Kansantalouden tilinpidon uudistus kasvattaa Suomen bkt:ta
Mika Sainio

26 Bkt:n taso nousee – millaisia vaikutuksia sillä on Suomelle?

28 Suurten yritysten liikevaihdon ennakkotilasto täydentää suhdannetilastoja
Satu Elho

30 Käyttäjät suhdannetilastoista: Laatu hyvä – tulkintaa kaivataan
Jussi Melkas

32 Vapaakauppaneuvottelut vastatuulella
Dan Steinbock

34 Laajentuminen on EU:n ulkopoliitiikan tärkein työkalu
Vesa Puoskari

38 EU uusii energia- ja ilmasto politiikan tavoitteitaan
Vesa Puoskari

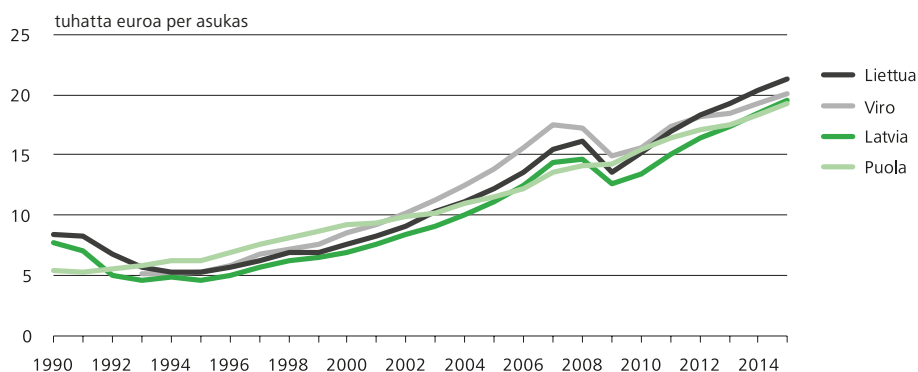
Kehittämispäällikkö Paula Koistinen-Jokiniemi:

Bkt:n taso nousee uudistuksen myötä – Hollannissa yli 7 %, Suomessa 4 %

26

Lovisa Läärä

34 Kymmenen vuotta EU:ssa on tuonut kasvua

40 Miten menetimme
edullisemmän ruuan?
Ilkka Lehtinen

43 Tieliikenneonnettomuuksien
paikkatiedot avoimeksi dataksi
Mari Niemi

44 Hinnat nousevat, festivaaleilla
riittää kävijöitä
Jukka Ekholm

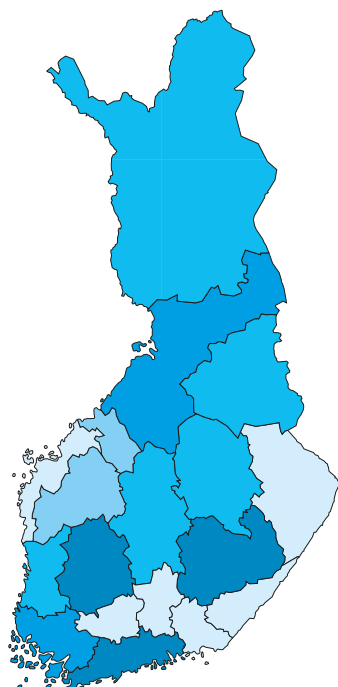
47 Parantaako valtion
tapahtumatuki kulttuurin
alueellista saatavuutta?
*Kaisa Herranen
ja Sari Karttunen*

50 Oletko hedonisti, aktivisti,
universalisti vai
kaikkiruokainen?
Maarit Kinnunen

54 Lappi ja päiväristeilyt
kasvattivat suosiotaan
viime kesänä
Taru Tamminen

Kotimaan katsaus

Bkt laskussa alkuvuonna • Teollisuus
yhä luisussa • Suurten yritysten liike-
vaihto supistui 2,1 prosenttia • Kon-
kursien määrä väheni • Toukokuun
työttömyysaste 10,7 prosenttia • Nu-
orilla miehillä korkein työttömyysriski
• Vihannekset hillitsivät inflaatiota •
Asuntovelkojen kasvu pysähtynyt •
Lapsiperheiden määrä vähenee edel-
leen • Teillä turvallinen toukokuu

44 Kulttuuritapahtumien tuki jakautuu epätasaisesti

Big data haastaa tilastontekijät

Tuotamme kaikki päivittäin dataa, joka tallentuu palvelujen tarjoajien muistiin suunnattomiksi määriksi digitaalista tietoa, big dataa. Roolimme sosiaalisessa mediassa, modernina kuluttajana tai luotettavana pankkiasiakkaana määräytyy pitkälti sen mukaan, millainen profiili meistä piirtyy erilaisiin järjestelmiin. Digitaalinen jalanjälkemme on käymässä yhä yksilöllisemmäksi, mikä herättää ansaittua huolta tietosuojamme säilymisestä.

Monet ovatkin jo valmiita uskomaan yhtälöön big data = big brother. Uhkakuvaa ovat vain vahvistaneet tietovuodot suurvaltojen keräämistä massiivista data-arkistoista. Mutta big data ei ole vain uhka vaan myös mahdollisuus, jonka hyödyntäminen voi radikaalisti muuttaa tapaamme tuottaa tietoa maailmasta.

Big data -ilmiön ympärille on parin viime vuoden aikana kertynyt runsaasti hypeä, mutta aivan viime aikoina on asiaan ryhdytty paneutumaan vakavasti. Ongelmana on edelleen se, että konkreettiset esimerkit big datan hyödyntämisestä ovat kovin harvassa.

Kansainväliset järjestöt YK, OECD ja EU ovat kilvan koettaneet löytää yhteistä strategiaa kasvavien big data -aineistojen hyödyntämiseksi tilastotuotannossa ja tutkimuksessa. Työryhmiä on perustettu ja seminaareja järjestetty aktiivisesti.

EU:n puitteissa toistaiseksi merkittävin aikaansaannos on syksyllä 2013 laadittu korkean tason sopimus, ns. Scheveningen Memorandum. Siinä määritellään EU-maiden strate-

gia big datan tarjoaman potentiaalain tutkimiseksi tilastoalalla.

Monet maat ovat ryhtyneet etsimään konkreettisia ratkaisuja big datan hyödyntämiseksi. Uutta luovia menetelmiä on kehitetty muun muassa Hollannissa, jossa tieliikennetilastoja on täydennetty big data -tyyppisellä aineistolla.

Tilastokeskus on osallistunut aktiivisesti kansainvälisten järjestöjen hankkeisiin. Eniten kansainvälistä huomiota on kiinnittänyt yhteistyöhankkeemme Tarton yliopiston ja Viron tilastoviraston kanssa. Siinä on hyödynnetty mobiilidataa Viron ja Suomen välisten matkailuvirtojen kuvaamiseen.

Konkreettiset esimerkit big datan hyödyntämisestä ovat kovin harvassa.

Kiinnostusta big data -ilmiöön ja sen käyttömahdollisuuksiin on monilla tahoilla. Innostuksen henkeä oli aistittavassa Tilastokeskuksen ja Helsingin yliopiston yhteistyössä järjestämässä big data -seminaarissa tänä keväänä. Seminaarissa esiteltiin kansainvälisiä ja kansallisia esimerkkejä sen käyttömahdollisuuksista.

Big datan hyödyntäminen onnistuu parhaiten yhteistyössä erilaisten toimijoiden kesken. Siihen meitä kannustaa myös liikenne- ja viestintäministeriön johdolla laadittava kansallinen big data -strategia, joka valmistuu kuluvan kesän aikana. Keskeinen osa strategiaa ja käytännön työtä on kehittämispotentiaalain hyödyntäminen pitäen samalla huolta tietoturvan säilyttämisestä.

Big datan hyödyntäminen onnistuu parhaiten yhteistyössä erilaisten toimijoiden kesken. Siihen meitä kannustaa myös liikenne- ja viestintäministeriön johdolla laadittava kansallinen big data -strategia, joka valmistuu kuluvan kesän aikana. Keskeinen osa strategiaa ja käytännön työtä on kehittämispotentiaalain hyödyntäminen pitäen samalla huolta tietoturvan säilyttämisestä.

*Marjo Bruun
Tilastokeskuksen pääjohtaja*

OECD: Maailmantalous kasvaa 3,4 prosenttia tänä vuonna

	Bkt:n vuosimuutos, %	Teollisuus-tuot. vuosimuutos, %	Yhdenmuk. inflaatio v. muutos %	Työttömyysaste, %
	1. nelj. 2014	1. nelj. 2014	toukok. 2014	huhtik. 2014
Suomi	-0,1	-5,0	1,0	8,5*
Alankomaat	-0,5	3,4e	0,1	7,0*
Belgia	1,2	3,2e	0,8	8,5
Espanja	0,8	2,7e	0,2	25,1
Irlanti	-0,7*	2,6	0,4	11,9
Italia	-0,8	1,8	0,4	12,6
Itävalta	0,3	3,7	1,5	4,9
Kreikka	-0,9	0,3	-2,1	26,8*
Kypros	-4,0	-1,7e	-0,1	16,4
Latvia	2,8	0,3	0,8	11,5*
Luxemburg	3,8	8,8	1,4	6,1
Malta	3,5	-7,6e	0,4	6,8
Portugali	0,0	1,0	-0,3	14,6
Ranska	0,7	1,6	0,8	10,4
Saksa	2,5	4,1	0,6	5,2
Slovakia	2,4	9,7	0,0	14,0
Slovenia	1,9	2,1e	1,0	9,6
Viro	-1,4	1,9	0,6	7,7*
Euroalue	0,9	2,9	0,5	11,7
Britannia	3,6	3,3	1,8*	6,6*
Bulgaria	1,4	4,0e	-1,8	12,8
Kroatia	-0,4	2,6	0,4	16,8
Liettua	3,2	-5,5	0,1	11,2
Puola	3,8	7,9	0,3	9,7
Romania	3,8	11,6	1,3	7,1
Ruotsi	1,9	-2,1	0,1	7,8*
Tanska	1,4	2,0	0,3	6,5
Tšekki	2,5	8,3	0,5	6,5
Unkari	3,5	9,1	0,0	7,8*
EU28	1,4	3,2	0,6	10,4
Norja	3,9	2,9	1,6	3,3*
Sveitsi	2,0	0,5	0,2	3,0*
Venäjä	0,9	2,4	7,6	4,9*
Kiina	7,4	9,9	2,5	4,1*
Intia	4,6	-0,6	8,3	3,8*
Japani	3,0	8,4	3,7	3,6
Yhdysvallat	1,5	2,3	1,7*	6,3

Lähteet: Eurostat, Venäjän ja Kiinan tilastovirastot, Yhdysvaltain keskuspankki (Fed), Tradingeconomics.com

(e) ennakkoluku

* **POIKKEUKSET:**

Bkt (vuosimuutos): Irlanti 4. neljännes 2013

Yhdenmuk. inflaatio: Britannia, Yhdysvallat huhtikuu 2014

Työttömyysaste: Kreikka, Latvia, Viro, Britannia, Unkari, Norja maaliskuu 2014; Suomi, Alankomaat, Ruotsi, Sveitsi, Venäjä toukokuu 2014; Kiina 1. neljännes 2014; Intia 2011

OECD ennakoi maailmantalouden kasvavan 3,4 prosenttia tänä vuonna ja 3,9 prosenttia ensi vuonna. Euroalueen ja Japanin talouskasvu on hidasta, alle 2 prosenttia myös ensi vuonna. Kiinan kasvuvauhti on sekin hidastumassa: 7,7 prosentista vuonna 2013, 7,3 prosenttiin vuonna 2015. USA:n talous kasvaa arviolta 2,6 prosenttia tänä vuonna ja kiihtyy 3,5 prosenttiin vuonna 2015.

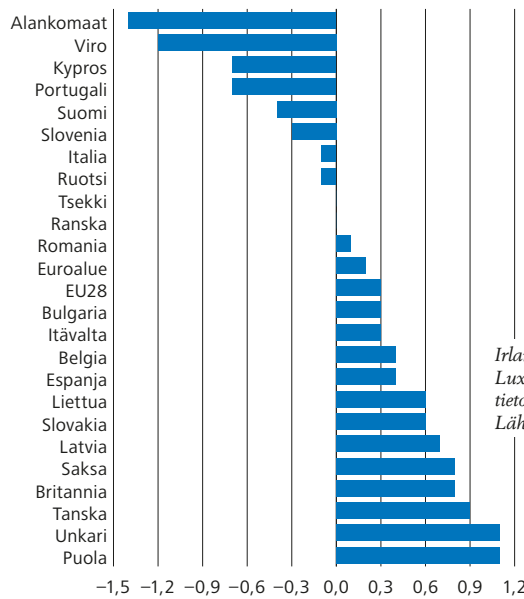
Eurostatin tietojen mukaan Puolan ja Unkarin bkt-kasvu oli EU:n vahvinta vuoden 2014 ensimmäisellä neljänneksellä. ■

Bkt:n kasvuennusteet, vuosimuutos-%

	2014	2015
Maailmantalous	3,4	3,9
USA	2,6	3,5
Euroalue	1,2	1,7
Japani	1,2	1,2
OECD-maat	2,2	2,8
Kiina	7,4	7,3

Lähteet: OECD Economic Outlook. Volume 2014, preliminary version, Newsrelease 4.6.2014. Eurostat

Bkt:n neljännesmuutos-%, 1. nelj. 2014

Irlannin, Kreikan, Kroatian, Luxemburgin ja Maltan tietoja ei saatavilla
Lähde: Eurostat

Espanja EU-kansalaisten suosituin matkakohde

Espanja houkuttelee eniten matkailijoita muista EU-maista. Espanja on ykköskohde sekä matkojen ja yöpymisten lukumäärällä, että matkustajien rahankäytön osalta mitaten. Espanjaan suuntautui liki 22 prosenttia kaikista EU-kansalaisten ulkomaanmatkoista vuonna 2012. Ranska oli toiseksi suosituin 12,4 prosen-

tin osuudella ja Italia kolmas (12 %).

Ruotsi oli pohjoismaisen vertailun ykkönen 1,9 prosentin osuudella. Suomi (0,4 %) sijoittui vertailun häntäpäähän yhdessä Baltian maiden, Slovenian ja Luxemburgin kanssa. ■

Lähde: Tourism Statistics-top destinations 2012. Eurostat

Yrityksillä paljon hyödyntämätöntä digi-potentiaalia

Suomi on kolmossijalla Digibarometri 2014:n vertailussa, jossa on mukana 22 maata. Ruotsi ja Norja nappaavat sijat 1 ja 2. Tanska tulee Suomen perässä lähes tasapistein. Naapurimaista Viro on sijalla 10 ja Venäjä kolmanneksi viimeinen.

Digibarometri painottaa digitaalisten teknologioiden ja sisältöjen hyödyntämisen edellytyksiä, käyttöä ja vaikutuksia erikseen kotitalouksissa, julkisella sektorilla ja yrityksissä.

Yritysten digitaalisuus on parhaissa kantimissa pienissä korkean tulotason maissa. Kärjessä ovat Ruotsi ja Sveitsi. Sen jälkeen tulevat tasavahvasti Norja, Suomi ja Tanska. Yritysvertailun häntäpäässä ovat Brasilia, Italia, Itävalta ja hieman yllättäen Viro, jolla on heikkouksia sähköisten toimitusketjujen hallinnassa, mobiiliteknologioiden hyödyntämisessä ja pilvipalveluiden käytössä.

Suomessa edellytykset kunnossa...

Yritysten edellytyksissä hyödyntää digiteknologioita Suomi on ykkönen ennen Saksaa, Etelä-Koreaa ja Tanskaa. Käytännössä kaikilla suomalaisilla yrityksillä on laajakaistayhteys käytössään. Esimerkiksi Japanissa sellainen on vain noin neljällä yrityksellä viidestä.

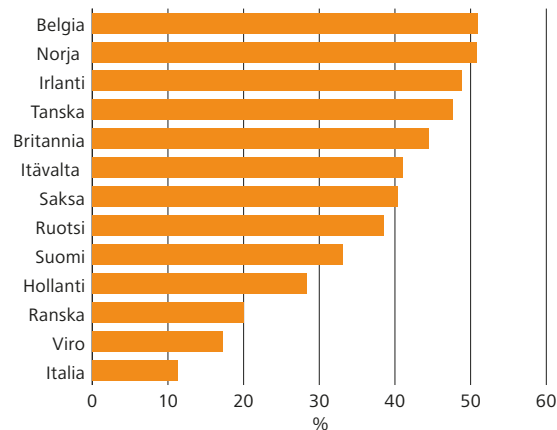
Suomessa on myös helppo rekrytoida ICT-alan osaajia, vaikkakin olemme tässä suhteessa huomattavasti alemmalla tasolla kuin Tanska tai Viro.

Menestyksellinen globaali liiketoiminta edellyttää yrityksiltä myös digiteknologioiden omaksumista ja aktiivista käyttöä. Liiketoimintaa ei paljon auta, jos olemassa olevaa potentiaalia ei saada hyödynnettyä yrityksiä palvelemaan ja kilpailukykyä lisäävään toimintaan. Suomessa mahdollisuuksia hyödynnetään yrityksissä huolestuttavan heikosti. Pidemmällä aikajänteellä tämä tarkoittaa kilpailukyvyyn heikkenemistä ja kriittisen digipotentiaalin rapautumista.

...mutta digiteknologian hyödyntäminen vajavaista

Tekniset valmiudet pilvipalvelujen hyödyntämiseen ovat Cisco Systemsin kartoituksen perusteella Suomessa toiseksi parhaat Ruotsin jälkeen. Pilvipalvelujen käytössä Suomi on kuitenkin vertailun häntäpäässä muun muassa Venäjän, Itävallan ja Tanskan takana eli pilvipalvelujen potentiaalia suomalaisissa yrityksissä jää hyödyntämättä.

Yritysten sähköiset hankinnat, osuus yrityksistä jotka käyttävät sähköistä tietoverkkoa ostoissaan

Lähde: Eurostat, Community survey on ICT usage and eCommerce in Enterprises. Tiedot koskevat vuotta 2011

Digibarometri pureutuu digitaalisten teknologioiden ja sisältöjen hyödyntämisen *edellytyksiin*, itse käyttöön ja yhteiskunnallisiin *vaikutuksiin*. Näitä seikkoja katsotaan *yritysten, kansalaisten ja julkisen sektorin* näkökulmista.

Digibarometrissa maat pannaan järjestykseen kilpailukykyvertailuista tutulla tavalla 36 yksittäisen muuttujan perusteella. Mittauksen kohteena on digitaalisuuden laaja yhteiskunnallinen hyödyntäminen, eikä maiden sijoituksiin vaikuta niiden rooli itse ICT-aloilla tai koulutustason kaltaiset yleiset tekijät.

Yritykset käyttävät digiteknologiaa Suomessa heikosti ja sijoituksemme oli tässä vasta 17. Yrityskäytön kärjessä ovat Iso-Britannia, Norja, Sveitsi ja Yhdysvallat. OECD Skills Outlookin mukaan suomalaisten ICT-osaaminen työtehtävissä on heikkoa. Suomalaisista yrityksistä vain joka viides jakaa sähköisesti tietoa toimitusketjussa.

Pankkimaailman ja muidenkin sektoreiden digitaalisuuskehitykselle on kuitenkin tyypillistä se, että uudet kilpailijat saattavat tulla kokonaan alan ulkopuolelta ja toimialojen rajat hämärtyvät. Esimerkkinä vähittäiskaupasta ponnistavan S-pankin lanseeraus, joka haastaa perinteiset pankit, sekä verkkokaupan raju kasvu, joka puolestaan haastaa kaupan liiketoimintamallit. ■

Lähde: Digibarometri 2014

Samuli Rikama, ekonomisti, TEM

Samuli Rikama

Suomen teollinen perusta pitää löytää uudestaan

Suomen elinkeinorakenteen muutos on ollut 2000-luvulla poikkeuksellisen raju. Teollisuuden bkt-osuus oli vuonna 2000 noin 25 prosenttia, vuonna 2012 enää 15 prosenttia. Romahdus on selvästi rajumpi kuin missään muussa EU-maassa samana aikana. Se heijastuu myös tavaraviennin heikkoutena. Toisin kuin monissa muissa EU-maissa, vientimme on edelleen selvästi alemmalla tasolla kuin vuonna 2007.

Teollisuustuotannon nopea heikkeneminen juontaa juurensa kahteen Suomen talouden kannalta keskeiseen toimialaan, elektroniikka- ja metsäteollisuuteen. Pelkästään elektroniikkateollisuuden kansantalouttamme ruokivasta jalostusarvosta on hävinnyt lähes 9 miljardia euroa viimeisen kuuden vuoden aikana.

Metsä- ja paperiteollisuudessa pudotus on ollut 1,5 miljardia. Myös metallien jalostuksessa ja metallituotteiden valmistuksessa jalostusarvo on heikentynyt merkittävästi.

Elektroniikkateollisuuden romahdus johtuu lähes kokonaan Nokiasta ja sen ympärille rakentuneesta yritysverkostosta. Metsä- ja paperiteollisuuden heikkeneminen heijastaa pitkälti graafisten tuotteiden kysynnän vähenemistä länsimaissa. Sen seurauksena ylikapasiteettia on purettu sulkemalla tehtaita.

Metallien jalostuksen ja metallituotteiden pudotuksen taustalla ovat mm. metallien jalostuksesta saatavan hinnan laskeminen, kiristynyt kehittyvien maiden aikaansaama kilpailu ja investointitavaroiden kysynnän hiipuminen.

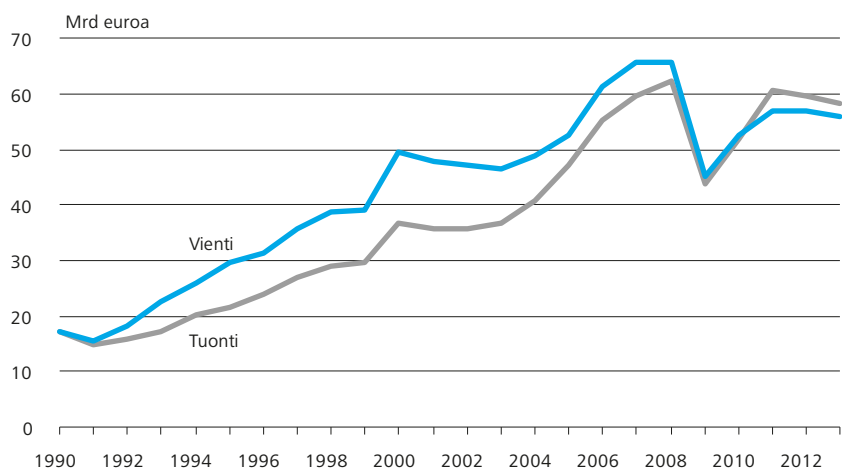
Koko teollisen Suomen surkeaa tilaa

kuvaava hyvin se, että kannattavan ja kysyntävetoisen liiketoiminnan ”resepti” on tavalla tai toisella hukassa eikä tarvittavista lääkkeistäkään ole kirkasta kuvaa. Tuoreessa TEM:in Teollisuus osana elinvoimaista elinkeinorakennetta -julkaisussa tarkastellaan Suomen teollisuuden nykytilaa ja askelmerkkejä uusiutumisen ja kasvun tiellä.

Suomen teollisen toiminnan uusiu-

tuminen on ollut puutteellista ja nojanut paljolti suuriin veturiyrityksiimme. Ne ovat kuitenkin siirtäneet toimintansa painopistettä Suomen rajojen ulkopuolelle lähemmäksi kasvavia markkinoita. Nyt kun kännykkäbisneskin on kuopattu, suomalaiset tuotteet eivät yksinkertaisesti vastaa riittävän hyvin globaaliin kysyntään – varsinkaan siihen osaan kysyntää, joka kasvaa ripeästi.

Suomen vienti ja tuonti 1990–2013

Lähde: Tulli

Kuvio 1

Teollisuus ja palvelut kiinteästi sidoksissa

Teollisuuden ja koko talouden hyvinvointi ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa. Teollinen tuotanto on yhtä lailla kytköksissä myös yritystoimintaa tukevien palvelujen kanssa. Teolliset tuotteet sisältävät usein huomattavan määrän sisäänrakennettuja palveluja – esimerkiksi ohjelmointia – tai teollinen tuotanto rakentuu pitkälti tuotteisiin kytkettyjen palvelujen, esimerkiksi huoltopalvelujen varaan. Tuottavuuskasvun kannalta teollisen toiminnan rinnalla onkin erityisen tärkeää kiinnittää huomiota myös palvelusektorin kehitykseen ja toimintaedellytyksiin.

Teollisuuden hyvä veto heijastuu yleensä koko talouden hyvinvointiin ja päänvastoin. Siksi on tärkeää pohtia keinoja, joilla teollisuuden tilaa ja toimintaedellytyksiä voitaisiin kohentaa. Tällöin toiminnassa syntyvän jalostusarvon kasvattaminen kotimaassa ja vienti ovat keskiössä.

Teollisuus osana elinvoimaista elinkeinorakennetta -julkaisun analyysin mukaan suomalaisen teollisuuden merkittävä kasvu edellyttää onnistumista useissa talouden kannalta keskeisissä tavoitteissa. Suomen teollisuuden tulee nykyistä paremmin päästä kiinni globaaleihin haasteisiin ja asiakastarpeisiin, rakentaa innovaatioista todellista kilpailuetua sekä luoda hyvä asema globaaleissa arvoverkostoissa.

Lisäksi Suomen kansantaloutena tulee samalla lisätä teollista kestävyyyttään monipuolistamalla tuotantoa ja kannustamalla pk-yrityksiä kansainvälistymisen ja kasvun uralle. Päätepisteenä on politiikkatoimin varmistaa yritystoiminnassa syntyvän arvon kanavoituminen kotimaahan.

Toimintaympäristö muutoksessa

Teollisuuden toimintaympäristö on jo vuosia ollut haastava. Vientivetoinen taloutemme on saanut tuntuja kolhuja etenkin vuonna 2008 puhjenneen finanssikriisin jälkeen. Se on vauhdittanut globaalitalouteen liittyvää murrosta, joka on heijastunut suomalaisyrityksien toimintaan ja menestykseen.

Suomen bruttokansantuotteen ja viennin kehityksen välillä on ilmeinen yhteys. Suomessa usein toistettu viisaus on, että kun viennillä menee hyvin, Suomella menee hyvin. Viennin arvon kehitys heijas-

Kansalliset klusterit vaihtuvat globaaleihin arvoverkostoihin

Teollisuus on tyypillisesti globaalia toimintaa, johon on keskeisesti vaikuttanut globaalien toimitus- ja arvoketjujen pilkkoutuminen. Muutos on ollut nopeaa, Suomen elinkeinoelämä oli monelta osin vielä 1990-luvulla vahvojen kansallisten klusterien käsissä. Klusterit koostuivat toiminnallisesti samankaltaisista ja toisiaan hyödyttävistä yrityksistä, jolloin kaikki saavuttivat kilpailuetua. Klusteriyritykset tyypillisesti myös sijaitsivat lähellä toisiaan.

Globaalien arvoketjujen myötä 2000-luvulla yritysten tuotantorakenteita on uudistettu kovalla kädellä – kansainvälisen kilpailun ja muiden vaateiden vauhdittamina. Suomen teollisuus on perinteisesti nojannut vahvoihin veturiyrityksiin, jotka työllistivät huomattavan joukon alihankintaa harjoittavia yrityksiä.

Veturiyritysten asema ja rooli Suomen elinkeinorakenteelle on kuitenkin muuttunut kahdellakin tavalla. Etenkin teollisuusyritykset ovat siirtäneet toimintaansa Suomesta ulkomaille sekä perustaneet uusia tuotantolaitoksia ulkomaille lähemmäksi kasvavia markkinoita. Lisäksi aiemmin kotimaasta ostettu alihankinta kilpailutetaan yhä useammin globaalisti. Kotimaisella toimittajalla ei ole enää klusterimaailmasta tuttua vahvaa alueellista tai kansallista kilpailuetua.

Globaalissa taloudessa tuotanto jakautuu tyypillisesti monien yritysten kesken, jotka tuottavat oman usein kapean mutta kilpailukyisen erikoisalueensa osaamista. Tuotteiden monimutkaistuesssa toimitusket-

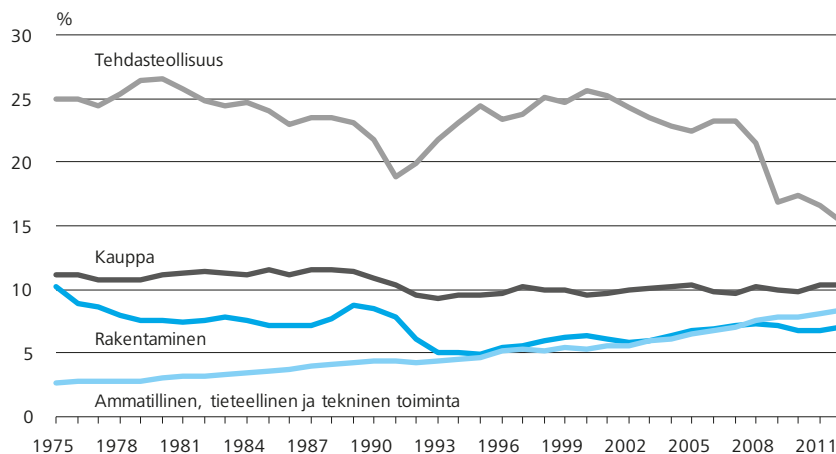
jut ja verkostot monimutkaistuvat vastaavasti. Tuotteissa on myös yhä enemmän palveluihin – esimerkiksi ohjelmointiin – perustuvia panoksia. Monista palveluista on tullut myös globaalisti tuotettavia ja vaihdettavia jakelukanavat mullistaneen internetin avustuksella.

Globaalien arvoketjujen hallinnasta on tullut keskeinen kilpailutekijä. Arvoketjuja ja verkostoja hallitsemalla yritykset pääsevät ansaintamekanismien ytimeen. Näitä yrityksiltä vaaditaan myös globaalia kärkiosaamista sekä kykyä toimia globaalisti. Ei siis ihme, että verkostoja hallitsevat tyypillisesti monikansalliset yritykset, jotka pystyvät arvoketjuja hallitsemalla kanavoimaan tästä – usein muiden yritysten toiminnasta – syntyvää arvoa itselleen.

Yrityksille arvoketjujen globalisoituminen tarkoittaa hienojakoisempaa erikoistumista yhdistettynä kiivaaseen kilpailuun. Arvonluonnin mekanismien ymmärtäminen omassa toiminnassa on yrityksen menestyksen kannalta keskiössä.

Uudessa tilanteessa monikansallisten yritysten ja kansantalouden edut eivät enää välttämättä kohtaa. Monikansalliset yritykset operoivat jo määritelmän mukaan globaalisti eivätkä yleensä toiminnassaan tunnista kansallisten valtioiden etua. Tämän seurauksena on poliittisen päätöksenteon näkökulmasta yhä tärkeämpää tunnistaa ne tekijät – kuten verotus – jotka ohjaavat monikansallisten yritysten toimintaa ja arvon globaalia kanavoitua.

Toimialojen osuus bkt:sta 1975–2012, %

Lähde:Tilastokeskus

Kuvio 2

Teollisuuden työllisyys kasvaa globaalisti, vähenee länsimaissa

Valmistavassa teollisuudessa toimivien työntekijöiden määrä nousi maailmanlaajuisesti vuoden 2000 noin 270 miljoonasta vuosikymmenen lopun 300 miljoonaan työntekijään. McKinsey arvioi teollisten työpaikkojen määrän nousevan globaalisti vuoteen 2030 mennessä noin 400 miljoonaan.

Vuonna 2000 kehittyneissä maissa oli 62 miljoonaa teollista työpaikkaa. Vuoteen 2010 mennessä määrä oli laskenut 45 miljoonaan. McKinsey arvioi, että jolleivät kysynnän ja

kaupan trendit oleellisesti muutu, teollisten työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista laskee vuoteen 2030 mennessä noin 40 miljoonaan eli 10 prosenttiin kaikista työpaikoista.

Kehittyneiden maiden teollisuuden työllisyyden laskua selittää se, että valmistustyöpaikkoja on siirtynyt lähelle markkinoita ja matalampia kustannuksia. Toisaalta työllisyyden laskua selittää varsinkin automaation ja muihin teknologioihin perustuva tuottavuuden nousu.

taa voimakkaasti bruttokansantuotteen volyymin kehitystä eikä arvoketjujen sirpaloituminen näyttäisi muuttavan kuvaa.

Vuosien 2003–2012 aikana Suomen teollisuuden arvonlisä on laskenut keskimäärin 1,7 prosenttia ja työllisyys 1,2 prosenttia vuodessa. Vastaavana aikana euromaat keskimäärin ja erityisesti keskeiset verokkimaat Ruotsi ja Saksa ovat kasvattaneet teollisuuden arvonlisänsä.

Menestys ja menetys

Suomen teollisuuden arvonlisän laskua selittää erityisesti globaalien teknologioiden kysynnän voimakas heikkeneminen ja resurssi-intensiivisten hyödykkeiden, kuten paperiteollisuuden ja metallinjalostuksen lasku. Suomen nykyisellä kehitysuralla teollisuuden työpaikkojen väheneminen ja bkt-osuuden lasku ovat jatkuneet.

Vuonna 2007 tietokoneiden, elektronisten laitteiden ja optisten tuotteiden valmistuksen jalostusarvo nousi 8,6 miljardiin euroon. Vuonna 2012 se painui murto-osaan tästä eli noin 400 miljoonaan euroon. Vastaavina vuosina teollisuuden kokonaisjalostusarvo eli teollisuuden kontribuutio bruttokansantuotteeseen oli 35,7 miljardia euroa ja 23,9 miljardia euroa. Käytännössä Nokian heikko viimeaikainen menestys selittää kolme neljäsosaa teollisen jalostusarvon laskusta, kerrannaisvaikutuksineen vieläkin enemmän.

Finanssikriisistä ja talouden suhdanteista huolimatta Suomen menestys oli Nokian loiston päivinä täysin poikkeuk-

sellista. Suomi toimi koko Nokian maailmanlaajuisen liiketoiminnan profit centerinä ja yhtiön globaali menestys kanavoitui merkittävässä määrin Suomeen. On itse asiassa ihme, että Nokian ilmiömaistä menestystä jatkui niinkin pitkään.

Yritystoiminnan keskittymisessä vaaroja

Viime aikojen heikosta menestyksestä huolimatta teollisuus on ollut elinkeinoelämämme selkäranka. Teollisuutemme on yhä taloutemme toinen moottori, vaikka nimenomaan teolliseen tuotantoon nojautava palveluliiketoiminnasta voisi ehkä todennäköisimmin nousta uusia innovaatioihin, digitaalisuuteen ja internetiin perustuvia ripeästi kasvavia tukijalkoja peliteollisuutemme viitoittamalla tiellä.

Kuten Nokian esimerkki osoittaa, keskittyneisyydestä seuraa merkittävä yritysrisiki. Suomessa kymmenen suurimman teollisuusyrityksen liikevaihto vastaa 52 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ruotsissa vastaava osuus on 34 prosenttia ja Saksassa 29 prosenttia.

Ilman Nokiaakin Suomen kymmenen suurimman teollisuusyrityksen liikevaihto vastaisi 38 prosenttia bruttokansantuotteesta eli selvästi enemmän kuin Ruotsissa ja Saksassa.

Pk-yritykset jäljessä verokkimaista

Suomessa keskisuurten yritysten merkitys teollisuuden viennille ja liikevaihdolle (50–249 työntekijää) on selvästi pienempi kuin verokkimaissa Ruotsissa ja

Saksassa. Suomessa pk-yritykset muodostavat 14 prosenttia teollisuuden kokonaisliikevaihdosta, kun Ruotsissa vastaava osuus on 21 prosenttia ja Saksassa 18 prosenttia.

Suomalaiset keskisuuret yritykset ovat merkittävästi vähemmän kansainvälistyneitä kuin ruotsalaiset verokkinsa. Meillä keskisuuret teollisuusyritykset muodostavat 9 prosenttia teollisuuden kokonaisviennistä, kun Ruotsissa vastaava osuus on 17 prosenttia.

Suomessa on myös vähän sellaisia keskisuuria yrityksiä, joista voisi kehittyä merkittäviä suuryrityksiä lähitulevaisuudessa. Suomella on myös suurimpien yritysten toimialaan liittyvää riskiä. Merkittävä osa Suomen teollisuuden arvonlisästä syntyy hitaasti kasvavilla toimialoilla.

Vuonna 2012 paperi ja paperituotteet muodostivat 15 prosenttia ja metallien jalostus 4 prosenttia teollisuuden kokonaisarvonlisästä. Kummankin Suomelle tärkeän teollisuudenalan kysynnän oletetaan kasvavan Länsi-Euroopassa korkeintaan marginaalisesti.

Uusiutuminen kankeaa

Monikansalliset yritykset voivat toimia arvoverkkojen orkestroijan asemassa. Usein vain niillä on riittävä aineettomia oikeuksia sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskeva osaaminen. Suomen kannalta on oleellista, että meillä on riittävä määrä kansainväliseen kärkeen yltäviä veturiyrityksiä. Samalla pienempien yritysten kyky linkittyä kansainvälisiin verkostoihin mahdollistaa niiden menestyksen.

Viennin osalta Suomella on maaris-ki. Suomen teollisuuden tuotantorakenne on edelleen keskittynyt kehittyneiden läntisten maiden tarpeisiin. Viennistä 70 prosenttia ja yrityskaupoista yli 80 prosenttia kohdistuu OECD-maihin.

Kansainvälisesti tarkastellen suomalaiset suuryritykset ovat olleet hitaita kohdistamaan liiketoimintaansa uusille kasvualoille, mikä on heikentänyt yritysten kasvua ja kannattavuutta.

Suomalaiset suuryritykset ovat vähentäneet henkilöstöään Ruotsin ja Saksan suuryrityksiä rivakammin. Vuosien 2009–2013 välillä Suomen kymmenen suurinta teollisuusyritystä ovat vähentäneet kokopäiväistä henkilöstö- ▶

Suomen teollinen tarina lähti metsästä

Metsäteollisuuden tuottavuuden nousu Suomessa perustui koneteolliseen osaamiseen. Tämä kehitys ruokki metsä-, paperi-, sellu- ja sahakoneiden kehitystä. Paljon energiaa tarvitseva metsäteollisuus loi pohjan sähkövoimakoneiden ja generaattoreiden valmistukselle. Sähkökoneiden valmistus suuntautui metsäklusterille ja vaihteittain muille aloille.

Metsäteollisuuden logistiikan tueksi tarvittiin ajoneuvoja, satamanostureita, lukkeja ja laivoja. Tuottavuuden kehitys pohjasi uusiin koneisiin ja laitteisiin, mikä edelleen näkyi taloutemme rakenteessa. Merkittävä osa Suomen teollisuusyrityksistä tekee nykyäänkin

investointihyödykkeitä.

Prosessien hiominen johti koneteollisuuden ohjausjärjestelmien kehityksen kautta automaatio- ja elektroniikkateollisuuden syntyyn. Tarvittiin paperinteon ohjaamista palvelevia laitteita ja ohjelmistoja.

Kun telekommunikaatioalan sääntelyä vapautettiin, visionäärinen ja osaava liikkeenjoh-to kykeni yhdistämään monialaisesti suomalaista osaamista ja synnyttämään uuden globaalin menestystarinan, Nokia-yhtiön. Metsäklusteriytimen ympärille syntyi vaihteittain muita klustereita ja osaamisia. Myös kemian-teollisuuden juuret voi johtaa metsään.

Rodeo

ään 12,5 prosenttia, kun vastaava osuus Ruotsissa on 11,3 prosenttia ja Saksassa 2,7 prosenttia.

Henkilöstön vähennyksiä on Suomessa leimannut jonkinlainen näköalattomuus. Kuluja karsitaan kannattavuuden nimissä mutta ilman visioita siitä, miten päästäisiin globaalin kasvun jäljille verokkimaisten tavoin.

Innovaatiot kriittisiä kasvun lähteitä

Innovaatiokeskeiset teollisuuden alat ovat Suomen kasvulle kriittisimpiä, koska niillä kilpailuetu määräytyy ensisijaisesti teknologia- ja liiketoimintainnovaatiokyvyn eikä työvoima- tai valmistuskustannusten perusteella.

Suomen yritysten suuri tutkimus- ja kehityspanostus tietoliikenteeseen peittää vertailumaita pienemmän t&k-panostuksen muuhun teollisuuteen. Teollisuusyritysten t&k-investoinnit kokonai-

suutena muodostavat Suomessa 2,7 prosenttia, Ruotsissa 2,4 prosenttia ja Saksassa 1,9 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ilman tietoliikennettä teollisuusyritysten investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan muodostavat Suomessa 1,2 prosenttia, Ruotsissa 1,8 prosenttia ja Saksassa 1,7 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Suomessa valmistuu vuosittain merkittävä määrä henkilöitä innovaatiotoiminnan kannalta relevantteihin korkean asteen tutkintoihin suhteessa vertailumaihin Ruotsiin ja Saksaan. Suomen ongelmana kuitenkin on teollisuusyritysten innovaatiotoiminnan keskittyminen enemmän vähittäisiin parannuksiin kuin läpimurtoja tavoitteleviin innovaatioihin.

Kaupallistaminen pullonkaulana

Innovaatiotoiminnan kannalta keskeisten kaupallisten ja teknillisen yliopistojen vertailuissa Suomi jää jälkeen ver-

rokkimaista. Suomalaiset yritykset ovat historiallisesti onnistuneet hyvin teknologisesti merkittävässä keksinnöissä, mutta menestyneet huonommin niiden kaupallistamisessa. Monet hyvät innovaatiot jäävät 'tekemistä vaille valmiiksi'.

Suomalaisten yritysten tulisi kasvaakseen kyetä läpimurtoinnovaatioihin tuotteissa, palveluissa, prosesseissa ja liiketoimintamalleissa sekä tuotteistamaan ja myymään nämä markkinoille. Lyhyen tähtäimen liiketoiminnassa korostuvat kannattavan liiketoiminnan vaatimukset ja prosessien kustannustehokkuus. Keskipitkällä aikavälillä on syytä tavoitella myös uusia innovaatioihin perustuvia tuotteita markkinoille.

Yritysten ketteryys ja nopea reaktiokyky ovat innovaatiotoiminnan ytimessä. Myös yritysten riskinotto- ja riskinsietokykyä sekä uusia kokeiluja oikeassa paikassa tulisi kannustaa, jotta läpimurrot globaaleissa kärkihankkeissa ja teknologioissa eivät jäisi saavuttamatta.

Lehtikuva Oy

Robottiikkaa, big dataa, 3D-tulostusta...

Uudet teknologiat muovaavat teollista toimintaa. Näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa avautuu muun muassa seuraavia mielenkiintoisia kehityskulkuja, jotka avaavat suomalaisyrityksille uusia mahdollisuuksia.

Sähköistymisen rinnalla jatkuu digitalisoinnin trendi, joka on vasta kehityksensä alkuvaiheessa. Teollisuudenkin täytyy sopeutua ja hyödyntää paremmin internet-taloutta ja sen ilmiöitä. Automatiikan ja robotiikan kehitys vapauttaa edelleen työvoimaa monista matalan osaamistasen tehtävistä. Automatiikan kustannusten laskiessa ja suorituskyvyn parantuessa teollisuuden rakennemuutos etenee. Robotiikan kehitys on uusien mahdollisuuksien kynnyksellä.

Niin sanottu big data yhdessä tietojenkäsittelyn kehittymisen kanssa mahdollistaa uudenlaiset liiketoimintakonseptit. Digitalisaatio tarjoaa väylän, johon valmistus, jakelu, suunnittelu ym. osatoiminnot kytkeytyvät. Arvoketjujen hallinta digitalisoituu. Talouden- ja tuotannonohjaus kytkeytyvät globaalilla tasolla toisiinsa ja jakeluverkkojen hallinnasta käydään globaalia kisa.

Tuotantoprosessit muuttuvat, kun esimerkiksi 3D-tulostus yleistyy ja mahdollistaa tuotteiden räätälöinnin ja paikallisen valmistuksen samanaikaisesti massatuotannon etujen kanssa. Uudet menetelmät mahdollistavat asioiden ja ilmiöiden mallintamisen ja simuloimisen ennen valmistusta ja ovat myös resurssitehokkaita.

Energiateknologioiden kehitys ja uudet innovaatiot ovat ratkaisevassa asemassa. Kohtuuhintaisen energian saatavuus on avainasemassa maailmantaloudessa ja ympäristökysymykset fokuksessa.

Teollisuuden tuottavuuskehitys on ollut korkea jo tähän asti, ja näköpiirissä olevat uudet teknologiat nostavat sitä edelleen. Myös tilastojen tulee tiiviisti seurata maailman muutosta ja muutoksen pitää myös heijastua niissä. Haasteet kasvavat vuodelta: toimialarajat hämärtyvät ja uudet liiketoimintamallit ja tuotteet vyöryvät internetin avustuksella markkinoille. Oikean tilannekuvan muodostaminen ja vastuulliset politiikkapäätökset najaavat keskeisesti relevanttiin ja ajantasaiseen, ajassa uusiutuvaan tietoon. ■

Samuli Rikama

Politiikkatoimin uuden kasvun jäljille

Teollisuustuotannon hiipuminen näivettää jo koko kansantaloutta. Myös yleinen luottamus talouteemme on heikentynyt viime vuosina. Elinkeino- ja teollisuuspolitiikassa on tehtävä valintoja toimialojen tai teknologioiden suhteen sekä kohennettava teollisuuden yleisiä toimintaedellytyksiä.

Globalisaation myötä on yhä vaikeampaa ennustaa talouden tai toimialojen kehitystä. Valinnat epäonnistuvat helposti. Toisaalta Suomen kaltainen pieni ja resurssiltaan rajallinen maa joutuu joka tapauksessa tekemään valintoja, jotka on tehtävä mahdollisimman viisaasti.

Horisontaalisesti yritysten toimintaedellytyksiä kohentavat painopistevalinnat eivät koske yksittäisiä yrityksiä eivätkä edes toimialoja. Kyse on läpileikkävistä toimista, jotka vaikuttavat yritysten toimintaympäristöön toimialasta riippumatta. Julkisella vallalla on käytössään mm. koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopolitiikka, rahoitusinstrumentit sekä keinovalikoima, jolla edistetään vientiä ja kansainvälistymistä.

Miten kansallinen politiikka asemoituu globaalissa taloudessa?

Monikansallisten yritysten toiminta haastaa kansallisen elinkeino- ja teollisuuspolitiikan. Kansallisella politiikalla pyritään hyvinvoinnin ja elintason nousuun kotimaassa. Sen sijaan monikansallisen yrityk-

sen toiminta kohdistuu nimensä mukaan useisiin maihin, jolloin yrityksen etu on monikansallinen – ei yksittäisen maan etu.

Innovaatiopolitiikan kannalta on oleellista, että kotimaisin verovaroin rahoitetun innovaatiotoiminnan hedelmät hyödyttävät Suomea myös pitkällä aikavälillä. Innovaatiotoiminnan panokset ja hyödyt eivät välttämättä kohdistu samoihin maihin. Tämä koskee innovaatiotoiminnan suoria hyötyjä kuten työpaikkoja tai uusista innovaatioista saatua voittoa.

Epäsuorasti innovaatiotoiminnan hyödyt ja uusi tieto leviävät myös kansainvälisesti. Keskiössä ovat politiikkatoimien ja jopa kansakunnan hyvinvoinnin kannalta ne mekanismit, joilla innovaatioista saatavat tuotot ja muut hyödyt parhaalla mahdollisella tavalla kanavoituvat Suomen hyväksi.

Myös koulutuspolitiikalle globalisaatio asettaa erityisiä haasteita. Yritysten menestyminen nopeasyklisessä globaalissa liiketoiminnassa edellyttää erilaisia uusia ja uusiutuvia taitoja. Globaalien markkinoiden analysointi, asiakastarpeiden ymmärtäminen, tuotteiden ja palveluiden integrointi lisäarvoa tuottaviksi ▶

Arvoa kanavoituu kansantalouteen lähinnä palkkojen ja yritysten voittojen kautta.

kokonaisuuksiksi ja globaalisti hajaantuneen tuotantoverkoston ohjaaminen ovat esimerkkejä osaamistarpeista, joita suomalaisyritysten uudistumisessa tarvitaan.

Monikansallisten yritysten pääkonttoreiden sijainti nousee aika ajoin keskusteluun. Pääkonttorien sijainti ja niihin kytkeytyvät korkean arvonlisän avaintoiminnot tekevät näistä houkuttelevia kohteita monille maille.

Elinkeino- ja veropolitiikalla voidaan osaltaan vaikuttaa monikansallisten yritysten sijaintipaikkojen valintaan. Suomelle on oleellisen tärkeää, että täällä sijaitsee tulevaisuudessakin monikansallisten yritysten pääkonttoreita ja avaintoimintoja.

Cleantech, biotalous ja digitalisaatio kasvun kärjiksi

Suomen parhaat mahdollisuudet ovat innovaatiovetoisilla sekä luontaisten raaka-aineresurssiemme hyödyntämiseen liittyvillä toimialoilla. Suomelle luontevasti sopivia ja valittuja painopisteitä ovat ainakin cleantech, biotalous ja digitalisaatio, joita on edistetty kansallisin toimin.

Cleantech vastaa teknologian keinoin globaaleihin ympäristöhaasteisiin. Siihen liittyvät esimerkiksi energiatehokkuus, materiaalien käytön tehokkuus,

kierrätys ja päästöjen sekä laajemmin ympäristökuormituksen vähentäminen asiakkaille lisäarvoa tuottavalla tavalla.

Biotalousella tarkoitetaan taloutta, joka käyttää kestävästi uusiutuvia luonnonvaroja biopohjaisten tuotteiden, ravinnon, energian ja palvelujen tuottamiseen. Biotaloudesta odotetaan fossiilitalouden jälkeen talouden uutta aaltoa. Suomalaisten yritysten maailmanluokan osaaminen biomassojen jalostamisessa, vahva teollinen perustamme ja runsaat metsävaramme tarjoavat hyvän lähtökohdan biotaloutemme kehittämiseksi.

Digitalisaatio on lyömässä läpi lähes kaikissa tuotteissa ja palveluissa. Yhä useammat tuotteet ja tuotantolaitteet tulevat olemaan yhteyksissä toisiinsa tietoverkoilla. ICT ja automaatio tarjoavat uusia mahdollisuuksia liiketoimintaprosessien hyppäyksenomaiseen uudistamiseen. Suomella on hyvät lähtökohdat menestyä digitaalisen liiketoiminnan useilla osa-alueilla.

Näille kasvun kärjiksi painottuvilla aloilla on yhteistä se, että ne ovat luonteeltaan horisontaalisia. Useilla eri toimialoilla voidaan kehittää näihin liittyviä tuotteita tai palveluita. Yhteistä on myös se, että ne edustavat globaalisti kasvavia markkinoita. Niihin perustuviin tuotteiden ja palvelujen kysyntä siis todennäköisesti kasvaa ja monipuolistuu myös tulevaisuudessa.

Kilpailukyky ja talouskasvu keskiössä

Kilpailukyky on yhä keskeisempi globaalia liiketoimintaa ohjaava tavoite, joka koskee useita politiikkalohkoja. Esimerkiksi liikenne- ja viestintäpolitiikalla vaikutetaan siihen, miten helposti ja nopeasti tavarat, palvelut, ihmiset ja informaatio liikkuvat rajojen yli. Toimitusten nopeus on keskeinen kilpailukykytekijä monilla aloilla.

Arvoa kanavoituu kansantalouteen lähinnä palkkojen ja yritysten voittojen kautta. Talouskasvua syntyy, jos tapahtuu siirtymiä aiempaa korkeamman jalostusarvon työtehtäviin. Työn tuottavuuden edistäminen on näin keskeinen elinkeinopolitiikan painopiste ja myös kilpailukykyyn lähde. Tuottavuuden kasvua on syytä tavoitella myös palvelualoilla.

Yritysten voittojen kertyminen ko-

rotaa liiketoimintaosaamista, ja niiden kanavoituminen kotimaahan on kunkin kansantalouden intressissä. Vain voittoosuudet mahdollistavat uudistumisen edellyttämät investoinnit, ja vain investoinnit mahdollistavat kilpailukykyyn säilymisen pitkäjänteisesti.

Teollisuuspolitiikan tavoitteeksi tulee asettaa myös kestävä talouskasvun tukeminen ja resurssitehokkuus, joita uudet teknologiat tukevat yhä paremmin.

Teollisuus kasvu-uralle

Teollisuuden kasvu-uralle palaamisella olisi merkittävä vaikutus Suomen taloudelle. Jos teollisuus saavuttaisi vuosittaisen 2–3 prosentin kasvutavoitteen ennustetun 1,3 prosentin kasvun sijaan, tuottaisi tämä Suomelle vuonna 2023 yli 3 miljardia euroa enemmän teollisuuden arvonlisää. Vuoden 2023 teollisuuden kokonaisarvonlisä 2–3 prosentin kasvutavoitteeseen yltämällä olisi 35–38 miljardia euroa.

Talouden kerrannaisvaikutukset huomioiden kasvutavoitteen saavuttamisen voisi tuottaa Suomeen vuoden 2023 perusuraan verrattuna 60 000–80 000 lisätyöpaikkaa, jotka jakautuvat teollisuuden ja palvelusektorin kesken.

Jos otetaan huomioon kerrannaisvaikutukset, kasvutavoitteen saavuttaminen voisi kasvattaa Suomen vuoden 2023 bruttokansantuotetta 5–10 miljardilla eurolla perusuraan verrattuna.

Yritysrakenteet vahvemmiksi

Suomi on yritysrakenteen painotuksista johtuen erityisen riippuvainen pienestä määrästä suuryrityksiä. Haavoittuvuuttamme lisää se, että merkittävä osa arvonlisästä tulee muutamalta kitulaasti kasvavalta sektorilta.

Yritysrakenteen monipuolistamiseksi ja vahvistamiseksi sekä teollisuuden kasvun edistämiseksi Suomelle on ensiarvoisen tärkeää varmistaa edellytykset keskisuurten yritysten kasvulle aktiivisen omistajuuden ja suoran kansainvälistymisen tukemisen kautta.

Keskisuuria, liikevaihdoltaan 100–500 miljoonan euron teollisia yrityksiä on Suomessa noin 120. Aktiivisen omistajuuden edistämisessä on tärkeää varmistaa suotuisat edellytykset keskisuuriin yrityksiin

tapahtuville pääomasijoituksille. Tämä on tutkitusti lisännyt keskisuurten yritysten kasvuvauhtia sekä tuonut yrityksiin enemmän kokeneita ja kansainvälisiä hallituksen jäseniä ja johtoa. Vastavasti pörssiin listautumisesta tulee tehdä houkuttelevampi vaihtoehto keskisuurten yritysten oman pääoman keräämiseksi kasvun rahoittamiseen.

Pienille ja keskisuurille kasvuhakuisille yrityksille on ehto päästä kansainvälisille markkinoille. Julkisen sektorin tulisi tukea pk-yritysten kansainvälistymistä tarjoamalla relevanttia markkinatietoa ja edistämällä keskisuurten yritysten yhteistyötä ja verkostoitumista.

Arvoa ulkomailta

Suomen rooli globaaleissa arvoverkkoissa on muuttumassa, kun tehdastyöpäikat vähenevät. Kehittyneet taloudet kuten Suomi säilyvät elinkelpoisena tuo-

tannon sijaintipaikkana monimutkaiselle ja vaativaa osaamista edellyttävälle tuotannolle. Lisääntyvät laatuvaatimukset, tuotantoprosessien automatisointi sekä matalan kustannustason maiden työvoimakustannusten kasvu ja usein puutteellinen aineettoman pääoman suoja ovat parantaneet edistyneiden talouksien houkuttelevuutta monimutkaisen tuotannon sijaintipaikkana.

Teollisuuden arvonnäkökulma on riippuvainen korkean lisäarvon investointien ja työpanoksen sijoittumisesta Suomeen. Suomen tulee jatkaa ulkomaisten t&k-investointien houkuttelua huolehtimalla johtavien tutkimuslaitoksien osaamis- ja pääoman kehityksestä. Samalla tulee varmistaa, että taloudelliset kannustimet investoinneille ovat kilpailukykyisiä.

Kansantalouden kannalta on tärkeää, että vaikkapa siirtohinnoittelun keinoin arvoa kanavoituu Suomeen. Yritysten kannalta on tärkeää, että Suomi on kilpailu-

kykyinen ja houkutteleva paikka toimia ja näyttää voittoa. On varmistettava, että molemmat toteutuvat.

Talouden uudistumisen ja kilpailukyvyn kehityksen kannalta on myös ratkaisevaa, että Suomessa kannattaa kehittää uusia toimintatapoja ja tuotteita. Uuden kokeilemisen ilmapiiri vetää puoleensa kokeilijoita, sijoittajia, vaativia kuluttajia, tutkimuslaitoksia ja edelläkävijäyrityksiä. Tätä kautta voisimme saada talou-
teemme taas tekemisen meininkiä. ■

Kirjoittaja on työ- ja elinkeinoministeriön ekonomisti.

Lähteet:

*Työ ja elinkeinoministeriö, Teollisuus osana elinvoimaista elinkeinorakennetta, 2014.
Competing in Global Value Chains, EU Industrial Structure Report 2013.*

Klikkaa verkkosivuillemme!

Tieto&trendit-lehden verkkosivuilla ilmestyy ajankohtaisia artikkeleita printtilehtien ilmestymisen välissä. Sivuilta löydät myös ajantasaista taloustrendit-kuvia ja taulukkopalvelun. Printtilehden artikkeleista verkkosivuilla julkaistaan lehden ilmestymisen jälkeen 3–4 artikkelia. [Lue ja kommentoi!](#)

[Tieto&trendit-blogissa](#) Tilastokeskuksen asiantuntijat kommentoivat ajankohtaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä tilastojen valossa ja havainnoivat tiedon käyttäjän kannalta kiinnostavia muutoksia tilastojen maailmassa. [Osallistu keskusteluun!](#)

tietotrendit.stat.fi

tietotrenditblogi.stat.fi

Samuli Rikama

Suomen vienti toipuu verkkaisemmin kuin muiden Pohjoismaiden

Suomen tavaraviennin arvo supistui 13 prosenttia vuosien 2008–2012 aikana 66 miljardista eurosta 57 miljardiin euroon. Viennin kutistuminen on ollut tuntuvampaa Suomessa kuin muissa Pohjoismaissa, joiden vientiluvut ylittivät vuoden 2008 tason jo vuonna 2012.

Suomen vienti on supistunut Suomen kymmenestä tärkeimmästä markkina-alueesta kahdeksalalle. Poikkeuksia ovat vienti Kiinaan, jossa kasvua oli lähes 650 miljoonaa euroa, ja vienti Hollantiin, joka kasvoi 185 miljoonaa euroa.

Vuonna 2012 tavaraviennin osuus Suomen bruttokansantuotteesta oli 29,2 prosenttia. Vuonna 2008 osuus oli 35,3 prosenttia. Suomi on vientiosuuksien bkt-vertailussa heikoin Pohjoismaa. Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa vientiosuudet olivat 32–34 prosenttia, kun EU-maiden keski-verta oli 35 prosenttia bkt:sta (Kuvio 1).

Suomen suurin vientimarkkina-alue on Ruotsi. Suomalaiset yritykset veivät tavaroita naapurimaahan 6,2 miljardin euron arvosta vuonna 2012, mikä vastaa 10,9 prosenttia koko tavaraviennistä.

Vienti Saksaan kutistui vuosina 2008–2012 noin 20 prosenttia. Vienti Venäjälle väheni 25 prosenttia 7,6 miljardista eurosta 5,7 miljardiin euroon. Venäjän-kauppa kääntyi alamäkeen siis jo ennen ja ilman Ukrainan kriisiä.

Finanssi- ja eurokriisi on syönyt useiden EU-maiden ostovoimaa. Suomen viennistä 47 prosenttia meni vanhoihin EU15-jäsenmaihin vuonna 2008, vuon-

na 2012 enää 45 prosenttia. EU15-maiden osuus Suomen viennistä oli merkittävä mutta selvästi vähäisempi kuin Ruotsissa tai Tanskassa.

BRIC-mailla on suuri merkitys Suomen viennille ennen kaikkea Venäjän kaupan takia. Suomen viennistä 17 prosenttia kohdistuu näille markkinoille, mikä on huomattavasti enemmän kuin muissa Pohjoismaissa.

Suomen vienti BRIC-maihin on laskenut 11 prosenttia vuodesta 2008, kun Ruotsin vienti BRIC-maihin kasvoi 23 prosenttia. Suomen vienti kehittyviin Next-11-maihin kasvoi 9 prosenttia vuosina 2008–12. Näihin maihin kuuluvat muun muassa Malesia, Indonesia, Vietnam, Filippiinit, Etelä-Korea ja Turkki.

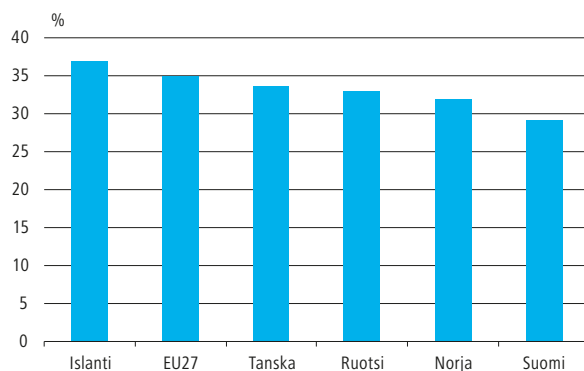
Pk-yritykset parantaneet asemaansa

Vaikka suuret yritykset hallitsevat edelleen Suomen vientiä, pienet ja keski-suuret yritykset suoriutuivat vuosien 2008–12 aikana paremmin sekä yleisesti että kasvumarkkinoilla kuten Intiassa ja Brasiliassa. Myös Saksan ja Yhdysvaltojen viennissä pk-yritykset ovat menestyneet suuria yrityksiä paremmin, kun taas Venäjällä tilanne on päinvastainen.

Pk-yritykset saattavatkin olla – ainakin joillakin toimialoilla – suuryrityksiä ketterämpiä sopeutumaan nopeisiin markkinamuutoksiin ja myös hyötymään niistä suurten yritysten kustannuksella. Pk-yritykset ovat selviytyneet suuria yrityksiä paremmin vientiponnisteluisissa Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa (Kuvio 2).

Pk-yrityksien osuus viennistä oli merkittävä etenkin Venäjän ja Saksan kaupassa. Muissa Pohjoismaissa pk-yrityk-

Viennin osuus bkt:sta 2012

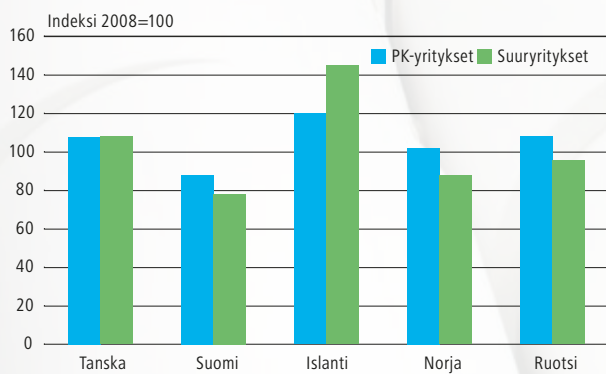

Lähde: Nordic Exports of Goods and Exporting Enterprise

Kuvio 1

Suomen viennistä 12 prosenttia on paperituotteita.

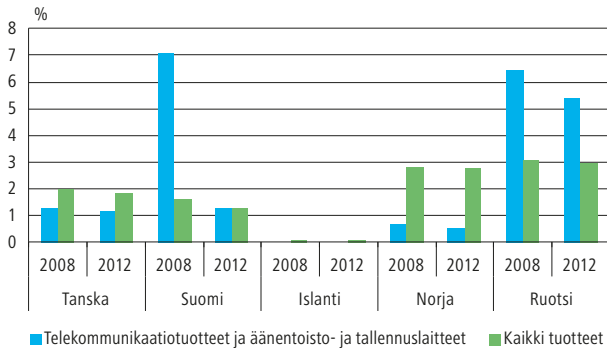
PK-yritysten ja suuryritysten viennin kehitys 2008–2012

Lähde: Nordic Exports of Goods and Exporting Enterprises

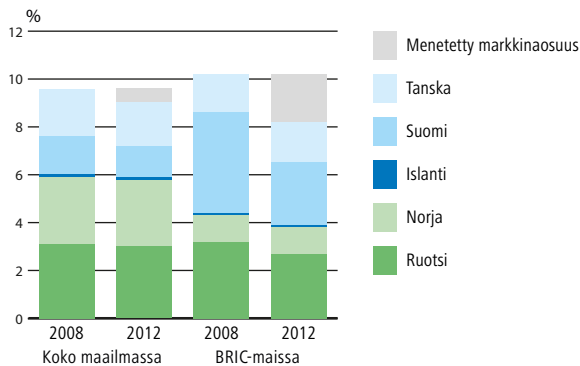
Kuvio 2

Osuus koko EU:n viennistä

Kuvio 3

Pohjoismaiden osuus vientimarkkinoista

Kuvioiden lähde: Nordic Exports of Goods and Exporting Enterprises

Kuvio 4

set vastasivat huomattavasti suurempaa osaa viennistä Saksaan kuin Suomessa.

Viennin rakenteessa rajuja muutoksia

Suomen osuus kaikkien EU-maiden viennistä oli 1,6 prosenttia vuonna 2008. Vuoteen 2012 osuus laski 1,3 prosenttiin eli suomalaiset ovat menettäneet osuutensa vientimarkkinoilla.

Ajanjaksolla 2008–12 Suomen kännykkätuotanto ja sen seurauksena myös vienti kuihtui. Telekommunikaatiotuotteiden vienti romahti ajanjaksolla 9,1 miljardista 1,6 miljardiin euroon. Nokian tilanne on dramaattisesti muuttunut, eikä Suomessa enää valmisteta kännyköitä.

Vastaavasti Suomen osuus koko EU:n telekommunikaatiotuotteiden viennistä laski 7,1 prosentista vuonna 2008 vain 1,3 prosenttiin vuonna 2012 (Kuvio 3). Ruotsissa telekommunikaatiotuotteiden viennin lasku oli huomattavasti maltillisempaa.

Suomi vei paperituotteita 7 miljardin euron arvosta vuonna 2012, mikä vastaa 11,9 prosenttia koko viennin arvosta. Muita tärkeitä vientituotteita ovat öljytuotteet, joita vietiin 6,3 miljardin euron arvosta, ja teollisuuskoneet, joiden viennin arvo oli 4,1 miljardia euroa.

Viennin kasvualat kaukana korkeasta teknologiasta

Tärkein kehittyviin BRIC-maihin viety tuoteryhmä oli vuonna 2012 teolliset koneet ja laitteet, noin miljardi euroa. Suomalaisista tuotteiden viennissä erityisen vahvasti kasvoi 2008–12 turkiskahkojen (215 %) sekä sellun ja jätteenpaperin (177 %) vienti.

Myös meijerituotteiden vienti Venäjälle lisääntyi huomattavasti. Suomen viennin vahvimmat kasvukärjet kehittyviin BRIC-maihin eivät siis suinkaan olleet korkean teknologian tai arvonlisän tuotteita.

Suomen osuus koko EU:n viennistä

Perusteellinen analyysi viennin kehittymisestä

Nordic Exports of Goods and Exporting Enterprises on Pohjoismaiden viennin kehittymistä analyysoiva raportti, jonka Pohjoismaiden kansalliset tilastolaitokset ovat laatineet Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Raportti esiteltiin Nordic Growth through Export -konferenssissa, jonka Nordic Innovation järjesti huhtikuun alussa 2014.

Raportista käy selville, mikä ovat Pohjoismaiden viennin kannalta tärkeimmät tuoteryhmät ja kuinka maat menestyvät tärkeimmillä vientimarkkinoilla kuten EU:ssa ja Yhdysvalloissa, BRIC-maissa (Brasilia, Venäjä, Intia ja Kiina) sekä uusilla kasvumarkkinoilla eli Next-11-maissa (Bangladesh, Egypti, Indonesia, Iran, Etelä-Korea, Meksiko, Nigeria, Filippiinit, Pakistan, Turkki ja Vietnam).

Yhdysvaltoihin vuonna 2012 oli vaatimaton, vain 1,2 prosenttia. Vuonna 2008 vastaava osuus oli 1,7 prosenttia. Suomen tavaravienti Yhdysvaltoihin oli 3,6 miljardia vuonna 2012 ja koostui paljolti öljy- ja paperituotteista.

Pohjoismaiden asema heikentynyt

Pohjoismaiden kokonaisviennin arvo oli vuonna 2012 noin 402 miljardia euroa. Luvun olisi pitänyt olla 31 miljardia korkeampi, jotta maat olisivat säilyttäneet markkinaosuutensa (Kuvio 4).

Pohjoismaiden tärkeimpiä vientituotteita ovat öljytuotteet 18,8 prosentin osuudella kokonaisviennistä sekä kala, jonka osuus on 3,3 prosenttia. Muut elintarvikkeet, paperituotteet, turkis- ja nahkatuotteet sekä lääke- ja farmasiateollisuuden tuotteet ovat myös vahvasti esillä.

Kokonaisuudessaan Pohjoismaiden vienti on kehittynyt heikosti ajanjaksolla 2008–12. Pohjoismaiden osuus EU:n kokonaistavaraviennistä pieneni 0,6 prosenttia. Pohjoismaisesta vientiteollisuudesta on kaiken kaikkiaan hävinnyt 157 000 työpaikkaa vuosina 2008–2012. ■

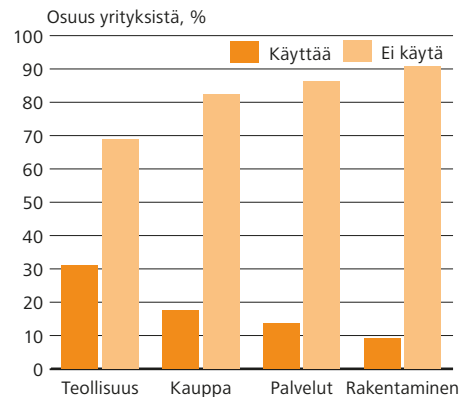
Samuli Rikama on työ- ja elinkeinoministeriön ekonomisti.

Pekka Lith

Design parantaa kilpailukykyä

Muotoilualan osaaminen on Suomessa laadukasta ja suunnittelubisnes vahvasti kansainvälistymässä. Kuitenkaan suurin osa kotimaisesta pk-teollisuudesta ei panosta muotoiluun, vaikka muotoilu tukisi liiketoiminnan kehittämistä ja brändien rakentamista.

Muotoilun käyttö yrityksissä päätoimialoittain 2013, prosenttia kyselyihin vastanneista

Lähde: EK:n pk-yrityskyselyt 2013.

Kuvio 1

Vain joka viides yritys hyödyntää muotoilua toiminnassaan. Elinkeinoelämän Keskusliitto EK:n ja Teollisuustaitteen Liitto Ornamon joulukuussa 2013 tekemien yrityskyselyjen mukaan 80 prosentissa maamme yrityksistä muotoilua ei hyödynnetä tai asiasta ei ole riittävästi tietoa. Kyselyihin vastasi noin 680 eri jalostus- ja palvelualojen yritystä.

Teollisuudessa muotoilua käyttää joka kolmas yritys, mutta rakentamisessa vain joka kymmenes (Kuvio 1).

Kyselyssä muotoilua kuvattiin lähin-

nä Ornamon määritelmän mukaan (ks. oheinen laatikko). Designin käytön yleisyys riippuu tietysti siitä, mitä muotoilulla ymmärretään. Esimerkiksi palveluilla puhutaan palvelumuotoilusta, mikä laajentaa merkittävästi perinteistä muotoilun käsitettä.

Muotoilun käyttö lisääntyy yrityskoon kasvaessa. Suuret ja keskisuuret yritykset hyödyntävät määrällisesti ja suhteellisesti enemmän ja monipuolisemmin yrityksen sisällä tuotettua ja ulkoa ostettua muotoilua kuin pienet yritykset. ➤

Muotoilun ulottuvuudet

Sana design pohjautuu latinan designo-sanaan, jonka on tarkoittanut suunnitelmaa, luonnosta tai piirustusta. Muotoilu on käsitteenä kuitenkin laaja-alainen, ja sitä on hankala kuvata tyhjentävästi.

Teollisuustaiteen liitto **Ornamo** on määritellyt muotoilun paitsi tuotekehitykseksi myös monitieteelliseksi tavaksi ratkaista ongelmia. Muotoilun avulla voidaan tuottaa fyysisille esineille, ympäristöille, prosesseille ja palveluille toivottuja laatuominaisuuksia koko niiden elinkaarta silmällä pitäen.

Muotoilun osa-alueiksi Ornamo on luettellut

- teollisen muotoilun,
- tuotemuotoilun,
- vaatetussuunnittelun,
- tilasuunnittelun,
- palvelusuunnittelun,
- pakkaussuunnittelun,
- graafisen suunnittelun sekä
- esteettömyys- ja muun kaupunkisuunnittelun.

Suomen kansallisessa muotoiluohjelmassa on haluttu laajentaa muotoilun käsitettä tuote- ja teollisen muotoilun lisäksi palveluihin ja muihin aineettomiin tekijöihin. Ohjelmassa muotoilu nähdään kokonaisvaltaisena suunnitteluna ja toteutuksena, jotka lähtevät käyttäjän tarpeista ja arvoista ja ottavat huomioon käyttöympäristön sekä noudattavat kestävän kehityksen periaatteita.

Myös Ornamon mukaan muotoilun käyttö on laajenemassa kaikille toimialoille. Se näkyy immateriaalisen suunnittelun kasvuna tuotesuunnittelun rinnalla ja strategisen suunnittelun kehityksenä palveluteollisuudessa. Muotoilua tehokkaasti hyödyntäviä kasvavia alueita ovat esimerkiksi digitaalisten sisältöjen suunnittelu ja pelisuunnittelu.

Muotoilun käytöllä on myös yhteys yrityksen kasvuun, sillä kasvuhakuisimmat yritykset hyödyntävät muotoilua enemmän kuin muut yritykset (Kuvio 2).

Noin kaksi kolmasosaa kyselyihin vastanneista totesi, että muotoilulla on parannettu tuotteen laatua ja käytettävyyttä. Laadullisen kilpailukyvyen koheneminen vahvistaa samalla yrityksen markkina-asemaa. Myös tuotteista saatava hinta nousee, mikä on parantanut liiketoiminnan kannattavuutta (Kuvio 3).

Designilla merkkituotteita

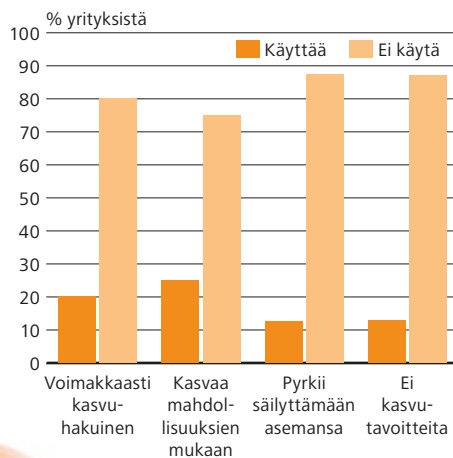
Ornamon ja EK:n yrityskyselyt saavat vahvistusta Suomalaisen Työn Liiton alkuvuonna 2013 tekemästä kyselytutkimuksesta. Sen mukaan muotoiluun panostaneiden yritysten markkina-asema

paranee, koska design rakentaa brändiä ja auttaa erottautumaan kilpailijoista.

Esimerkkejä kansainvälisesti tunnetuista suomalaisista brändeistä ovat vaikkapa teknologiateollisuudessa Konneen hissit tai kulutustavaroiden valmistuksessa Fiskarsin työkalut ja samaan konserniin kuuluvat Iittalan, Arabian ja Hackmanin tuotteet, Amer Sportsin urheiluvälineet, Rapalan kalastusvälineet tai Tulikiven kiukaat, tulisijat ja muut sisustustarvikkeet.

Muista erottuvia brändejä rakentavia yrityksiä Suomessa on kuitenkin valittavan vähän erityisesti teknologiateollisuudessa. Suomen teollisuuden tuotantorakenne on perustunut muotoilun raaka-ainepohjaiseen metsä-, metalli- ja kemian perusteellisuuteen sekä investointitavaroiden valmistukseen.

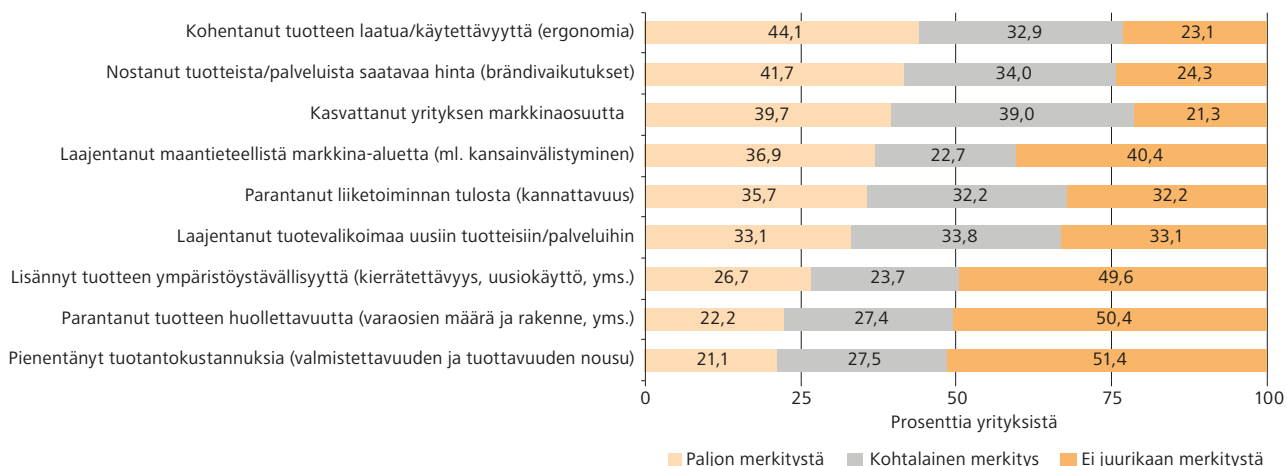
Muotoilun käyttö yrityksen kasvuhakuisuuden mukaan 2013, prosenttia kyselyihin vastanneista

Lähde: EK:n pk-yrityskyselyt 2013.

Kuvio 2

Muotoiluun suunnattujen panostusten merkitys yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueilla, prosenttia kyselyihin vastanneista

Lähde: EK:n pk-yrityskysely 2013 ja Ornamon yritys-kyselyt 2013.

Kuvio 3

Muotoiluintensiivinen teollisuus menettää asemiaan

Muotoiluosaamisen vähäinen käyttö pkeollisuudessa ja laajemmaltikin yritys-toiminnassa voi olla yhtenä syynä maamme heikkoon kilpailukykyyn kansainvälisillä markkinoilla. Muotoilun merkitys kasvaa, kun siirrytään metsä-, metalli- ja kemian perusteellisuuden tuotteista investointihyödykkeisiin ja niistä edelleen muotoiluintensiivisen teollisuuden tuotamiin kuluttajahyödykkeisiin.

Kokonaisuudessaan perinteisen muotoiluintensiivisen teollisuuden toimipaikat vähenivät 14 prosenttia vuosina 2008–12. Samanaikaisesti toimipaikkojen työllisyys supistui noin 5 500 henkilöllä ja liikevaihdon määrä pieneni lähes viidenneksen. Liikevaihdon kehitys on ollut plusmerkkistä ainoastaan kultasepäntuotteiden valmistuksessa ja nahkatuotteiden valmistuksessa.

Kaikkein heikointa kehitys on ollut lasi- ja keraamisten tuotteiden sekä tekstiilien valmistuksessa. Muita perinteiseen muotoiluintensiiviseen teollisuuteen luettavia toimialoja ovat Ornamon tuoreen muotoilualan suhdanne- ja toimialaraportin mukaan tietyt vaatteiden, puutuotteiden, kivituuotteiden, metallituotteiden ja huonekalujen valmistukseen erikoistuneet toimialat.

Omaa ja ostettua muotoilua

Yritykset tuottavat muotoilupalvelut omassa organisaatiossaan tai ostavat

osaamista palveluyrityksiltä, joita voidaan kutsua muotoilualan KIBS-yrityksiksi (KIBS=Knowledge Intensive Business Services). Toimialaluokituksen mukaan muotoilualan KIBS-yrityksiä ovat graafisen muotoilun, sisustussuunnittelun ja teollisen suunnittelun yritykset.

EK:n ja Ornamon kyselyjen mukaan sisäisesti tuotetut in-house-palvelut käsittävät keskimäärin 55 prosenttia ja ulkopuolelta ostetut 45 prosenttia muotoilun kustannuksista. Tulos vastaa Ruotsissa tehtyjä selvityksiä. Sielläkin yritysten muotoilubudjetit jakaantuvat suu-

rin piirtein tasan ulkopuolisilta yrityksiltä ostettuihin palveluihin ja in-house-muotoiluun.

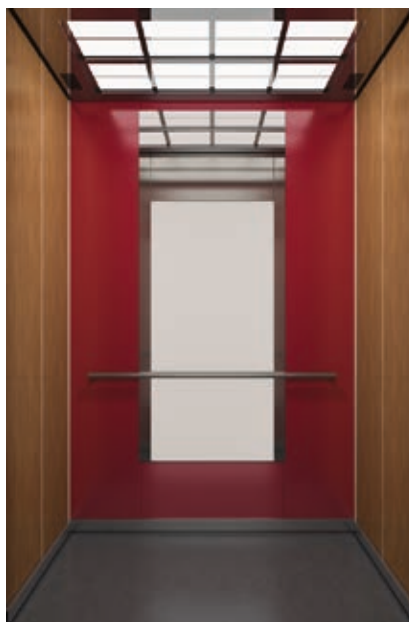
Ulkopuolelta ostettujen muotoilupalvelujen merkitys vaihtelee yrityksittäin jopa samojen toimialojen sisällä lukuun ottamatta alle kymmenen henkilön mikroyrityksiä, joilla ei ole muutoinkaan taloudellisia voimavaroja tai tarvetta ostaa ulkopuolisia muotoilupalveluja. Myös keskisuuret ja suuret yritykset yhdistelevät omaan osaamiseen ulkopuolisilta yrityksiltä ja yrittäjiltä hankittua osaamista.

Yrityskyselyjen mukaan vaarainen epävarma taloustilanne ei ole vaikuttanut merkittävästi muotoilua hyödyntävien teollisuusyritysten muotoilupanostuksiin. Taantuma on kuitenkin tehostanut muotoiluun tarkoitettujen taloudellisten voimavarojen käyttöä. Omaan suunnitteluun asialla ei ole ollut vaikutusta, mutta ulkopuolisilta yrityksiltä ostettiin muotoilupalveluita hieman vähemmän.

Muotoilualan KIBS-yritykset menestyneet lamassakin

Muotoilualan KIBS-yritysten palvelukysyntä ja taloudellinen tilanne ovat olleet kuitenkin huomattavasti parempia kuin tuotevalmistukseen keskittyneessä kotimaisessa muotoiluintensiivisessä teollisuudessa tai yritystoiminnassa keskimäärin. KIBS-yritykset myyvät osaamistaan kaikille kansantalouden toimijoille, joten ne eivät ole riippuvaisia pelkästään teollisuuden kysynnästä.

Muotoilualan KIBS-yritysten vahva ▶

asema perustuu siihen, että ne synnyttävät ja välittävät uusia ajatuksia ja osaamista toisiin yrityksiin, muihin yksityisiin organisaatioihin ja julkisyhteisöihin. Samalla ne tukevat asiakasorganisaatioiden, kuten tuotevalmistusta harjoittavien teollisten yritysten toimintaa tarjoamalla ulkopuolisia asiantuntijaratkaisuja vaativiin erityistilanteisiin.

Vuosina 2008–12 muotoilualan KIBS-yritysten toimipaikat lisääntyivät miltei viidenneksellä ja niiden työllisyys parani 15 prosenttia. Myös alan liikevaihdon reaalin määrä kasvoi 11 prosenttia. Kaikkein reippainta kehitys on ollut graafisen ja teollisen muotoilun toimialoilla, joissa työllisyys koheni peräti 25–30 prosenttia ja liikevaihdon määrä nousi 15 prosenttia.

Osaaminen kelpaa ulkomaille

Erityisen ilahduttavaa on, että monella muotoilualan KIBS-yrityksellä on ulkomaisia asiakkaita, vaikka yleensä ulkomainen toiminta on palveluilla melko vähäistä. Tämä osoittaa, että suomalaisella muotoiluosaamisella on kansainvälistä kilpailukykyä. Markkina-alueen laajentaminen ulkomaille on ensiarvoisen tärkeää, koska siten voidaan vähentää riippuvuutta kotimaan suhdanteista.

Myös kotimaisten asiakkaiden näkemykset KIBS-yritysten toiminnasta ovat myönteisiä. EK:n ja Ornamon kyselyjen mukaan parhaimmat arviot tulevat luotettavuudesta, toiminnan laadukkuudesta ja osaamisesta. Tosin noin viidennes asiakasyrityksistä totesi, että palveluntoimittajien asiakaslähtöisyyttä ja joustavuutta voisi kehittää. Yli 40 prosenttia piti ostopalveluja myös hintavina. ■

Kirjoittaja toimii tutkijana omistamassaan yrityksessä (Lith Consulting Group).

Lähteitä:

Muotoilualan yritysten suhdanne- ja toimialaraportti 2013, raportti muotoilualojen yrityksistä, yritysprofiileistä, markkinoista, kasvuyrittäjyydestä ja lähiajan suhdanneodotuksista (toim. Pekka Lith, Lith Consulting Group), Helsinki 2014.
Lith, Pekka: Muotoilualan työmarkkinat 2013, raportti toimialan työelämän kysymyksistä tilastoaineistojen valossa, Lith Consulting Group, Helsinki 2014.

Pekka Lith

Korvauksettomilla ylitöillä joustetaan

Valtaosa design-ammattilaisista tekee ylitöitä, joita ei kirjata työaikakirjanpitoon.

Design-ammattilaisia työskentelee alan erikoistuneissa KIBS-yrityksissä sekä teollisuutta ja muita palvelualueja edustavissa yrityksissä ja julkisyhteisöissä. Ammattiluokituksen pohjalta design-ammattilaiset voidaan jakaa viiteen ryhmään:

- tuote- ja vaatesuunnittelijat
- graafiset ja multimediasuunnittelijat
- sisustussuunnittelijat
- käsityötuotteiden valmistajat ja
- kuvataiteilijat.

Design-ammattilaisia tilastoituu myös muihin ammattiluokkiin, mutta heidän määräänsä on vaikea erottaa muiden

osaamisalojen työllisistä. Esimerkkeinä ovat sisustusarkkitehdit, jotka tilastoituvat ammattiluokituksessa talonrakennusarkkitehtien sekaan.

Design työllistää yli 10 000 henkilöä

Työssäkäyntitilastojen mukaan edellä mainittujen design-ammattien työllisyys oli vuonna 2011 runsaat 9 600 henkilöä. Heistä noin 30 prosenttia työskenteli erikoistuneissa muotoilun KIBS-yrityksissä tai muotoiluintensiivisen teollisuuden toimialoilla. Loput työskenteli-

pixhill.com

vät muilla toimialoilla, joissa he tuottavat työnantajilleen organisaatioiden sisäistä muotoiluosaamista.

Osa designin parissa työskentelevistä henkilöistä putoaa ammattiluokitusta noudattavien työssäkäyntitilastojen katveeseen. Tuoreen muotoilualan suhdanne- ja toimialaraportin mukaan maassamme työskentelee kuitenkin enimmäkseen arviolta 13 000 design-ammattilaista. Tarkkaa lukua on vaikea laskea, mutta valistunut arvaus liikkuu 10 000–13 000 henkilön välillä.

Ornamon työmarkkinakyselyyn vuonna 2013 vastanneista design-ammattilaisista vajaan kaksi kolmasosaa työskenteli päätoimisesti palkansaajina ja vajaa kolmannes yrittäjinä. Heidän väliinsä jäivät ei-arvonlisäverollista toimintaa harjoittavat itsenäiset freelancerit. Osalla palkansaajista on sivutoimista yritystoimintaa, mutta toisaalta myös yrittäjillä on sivutoimisia työsopimussuhteita.

Design-ammattilaisten enemmistö on naisia, ja he ovat hieman nuorempia kuin maamme työllinen työvoima keskimäärin.

Työmarkkinakyselystä välittyvä kä-

sitys, että muotoilualan ammattilaiset ovat hyvin sitoutuneita työhönsä. Alan palkkataso on noin 3 500–4 000 euroa kuukaudessa, mutta vain runsaat puolet koki toimentuloonsa tyydyttäväksi. Osasyynä on työpaikkojen sijoittuminen Etelä-Suomen asutuskeskuksiin, joissa elinkustannukset ovat muuta maata paljon korkeampia.

Muotoilualan yritysten mahdollisuudet maksaa parempia palkkoja työntekijöilleen ovat kuitenkin rajalliset nykyisessä taloudellisessa tilanteessa, johon ei ole odotettavissa suuria muutoksia lähitulevaisuudessa. Jo nyt työvoimakustannukset muodostavat yli 40 prosenttia yritysten liiketoiminnan tuotoista, minkä lisäksi palkkojen nousu on ylittänyt yrityksissä liikevaihdon kasvun viime vuosina.

Ylityöt pikemmin sääntö kuin poikkeus

Huomionarvioista kyselytuloksissa oli, että pääosa vastanneista design-ammattilaisista on tehnyt viikoittain ylityötä, joita ei kirjata työaikakirjanpitoon (Kuvio 4). Ylityöiden tekemisen välittömänä syynä voi olla se, että säännöllinen viikkotyöaika ei yksinkertaisesti riitä työtehtävien hoitoon, töiden sesonki- tai hankeluonteisuus ja se, että työnantajalla ei ole varaa palkata uutta henkilökuntaa.

Työajoista joustaminen on luultavasti arkipäivää muillakin toimialoilla, mutta sitä on vaikeampi toteuttaa suurissa yrityksissä kuin mikroyrityksissä, joissa voidaan hiljaisesti kiertää työehtosopimus-

ten työaikaa koskevia ehtoja. Suurissa yrityksissä asiaa sen sijaan hoidetaan käyttämällä joustavampaa alihankintatyövoimaa, mikä lienee osittain myös yksin- ja osa-aikayrittäjyyden kasvun taustalla.

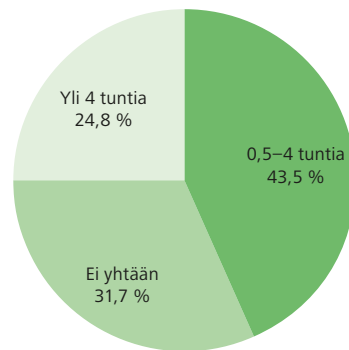
Toisaalta työaikakirjanpidon ulkopuolisten työtuntien suuresta määrästä muotoilualalla väritytty kuva kehnosta työn tuottavuudesta. Alhainen tuottavuus voi johtua huonosta työn organisoinnista tai johtamisesta. Noin 40 prosenttia kyselyyn vastanneista ilmoitti myös, että heillä olisi valmiuksia nykyistä vaativampiin työtehtäviin, mikä voi viitata työntekijöiden osaamisen vajaakäyttöön.

Enemmän huomiota tuottavuuteen

Työnantajien korkea kynnys palkata uutta henkilökuntaa ei johdu vain heikosta suhdanteesta, sillä Suomessa yritysten henkilöstön määrä kasvoi hitaasti myös 2000-luvun nousukaudella. Osasyynä heikkoon työllisyyskehitykseen lienevät myös erilaiset työmarkkinoiden jäykkyydet ja korkeat välilliset työvoimakustannukset, vaikka sinänsä palkkataso ei ole meillä korkea.

Keskustelussa unohdetaan kuitenkin usein tuottavuuden merkitys. Vaikka yrityksen kannattavuudella ja tuottavuudella ei ole välttämättä yhteyttä toisiinsa lyhyellä aikavälillä, tuottavuuden myönteinen kehitys on pitkällä aikavälillä kannattavan yritystoiminnan edellytys. Tuottavuus mahdollistaa toiminnan laajentamisen, työllisyyden kasvun ja palkanmaksuvaran. ■

Muotoilualan työntekijöiden työaikakirjanpidon ulkopuoliset työtunnit tutkimustyöviikon aikana 2013, prosenttia vastanneista

Lähde: Ornamon palkka- ja palkkiokyselyt 2013.

Kuvio 4

Kansantalouden tilinpidon uudistus kasvattaa Suomen bkt:ta

Kansantalouden tilinpidon uudistus astuu voimaan kuluvan vuoden syyskuussa.

Suomessa ensimmäiset uudistuksen mukaiset aikasarjat julkaistaan 11. heinäkuuta.

Merkittävin osa uudistusta on tutkimus- ja kehittämismenojen käsittely investointeina eikä enää juoksevina kuluina. Muutos kasvattaa Suomen bruttokansantuotetta.

Euroopan unionissa siirrytään uudistettuun kansantalouden tilinpidon järjestelmään kuluvan vuoden syyskuussa. Uuden EKT 2010 (Euroopan kansantalouden tilinpitajärjestelmä) -järjestelmän myötä Euroopan unioni seuraa mm. Yhdysvaltoja ja Australiaa. Niissä on jo aiemmin toteutettu vastaava uudistus, jonka myötä tilastoinnissa aletaan eri puolilla maailmaa vähitellen noudattaa YK:n vuonna 2009 vahvistamaa SNA 2008 (System of National Accounts) -standardia.

Uudistus tuo mukanaan useita muutoksia, joiden tarkoituksena on ajanmukaistaa makrotaloustilastointia ja muutenkin vastata tietojen käyttäjien uusiin tarpeisiin.

Isojen kansantalouden tilinpidon uudistusten valmistelu kestää kauan ja niitä tehdään vain harvoin, edellinen toteutettiin pääosin 1990-luvun lopulla. Tämän takia uudistuksiin kohdistuu paljon odotuksia ja niille asetetaan alkuvaiheessa enemmän tavoitteita kuin mitä lopulta pystytään toteuttamaan.

Tälläkin kertaa tavoitteista jouduttiin tinkimään useassa kohdassa, vaikka moni tärkeä menetelmämuutos tai tietosäällön laajennus toteutuikin. Seuraavassa on poimittu uudistuksen sisällöstä joitakin keskeisiä aihealueita.

Näkökulma julkiseen talouteen laajenee...

Julkisen talouden tilastoinnin laatuvaatimukset ovat kasvaneet huomattavasti tilinpidon edellisen eurooppalaisen version eli EKT 95:n käyttöönotton jälkeen. Tähän ovat vaikuttaneet mm. EU:n va-

kaus- ja kasvusopimukseen tehdyt muutokset sekä Kreikassa havaitut alijäämä- ja velkatietojen vääristelyt.

Lisäksi viime vuosien aikana on julkisen talouden seurannassa entistä enemmän kiinnitetty huomiota varsinaisten alijäämä- ja velkalukujen ohella nk. piileviin vastuisiin, joita voi liittyä esimerkiksi eläkejärjestelmiin, julkisomisteisiin yrityksiin ja valtion myöntämiin takauksiin. Tällaiset vastuut vaikuttavat – usein epävarmalla tavalla – julkisen sektorin taloudelliseen tilaan pitkällä aikavälillä.

Tilinpidon uudistusprosessissa pyrittiin hyödyntämään se EU:n piirissä kehittynyt julkisyhteisöjen tilastointia koskeva menetelmäohjeistus, joka on syntynyt Eurostatin ja jäsenmaiden yhteistyönä viimeisen viidentoista vuoden aikana. Näiden selventävien menetelmäpäätösten tarkoituksena on ollut tarkentaa ja laajentaa EKT:n ohjeistusta julkiseen talouteen liittyvissä erityistapauksissa.

Päätösten tarkoituksena on menetelmien selventämisen lisäksi ollut vaikeuttaa ”luovalla kirjanpidolla” tehtävää tarkoituksellista tilastointilukujen manipulaatiota. Uudistusprosessin yhteydessä näiden alun perin eurooppalaisten tilastointisääntöjen sisältö nivottiinkin osaksi uusia menetelmämanuaaleja – ei pelkästään EKT 2010:tä, vaan osittain myös globaalia SNA:ta.

... mutta kaikkien mielestä ei riittävästi

Uudistusprosessissa esillä olleet tavoitteet julkisen talouden osalta eivät kuitenkaan toteutuneet kaikilta osin. Eurostat esimerkiksi ehdotti julkisomisteisten

yritysten pakollista erottamista muun yrityssektorin tiedoista, mikä olisi auttanut näihin yksiköihin liittyvien taloudellisten vastuiden hahmottamisessa. Tämä ehdotus kuitenkin hylättiin jäsenmaiden enemmistön vastustaessa sitä lähinnä riittämättömien resurssien takia.

Lopputulos on varsin ymmärrettävä vaikkakaan ei optimaalinen. Jäsenmaat joutuvat joka tapauksessa keräämään ja raportoimaan julkisomisteisia yrityksiä kuvaavia tietoja Eurostatille, mutta nämä tiedot eivät ole muiden käyttäjien saatavilla.

Julkisomisteisten yritysten kohdalla on kuitenkin merkittävää, että uudistuksen jälkeen entistä isompi osa julkisen sektorin omistamista yrityksistä luokitellaan yrityssektorin sijaan julkisyhteisöihin.

Toteutuva muutos koskee erityisesti sellaisia yrityksiä, jotka on perustettu lähinnä tuottamaan palveluja omistajayksiköilleen eli julkisyhteisöille itselleen. Tällaisia yrityksiä toimii runsaasti esimerkiksi kiinteistöjen vuokrauksessa ja hallinnassa. Muutos kasvattaa julkista velkaa, koska osalla siirtyvistä yksiköistä on ulkopuolelta otettua velkaa.

Piilevistä vastuista kompromissi

Julkisen sektorin eläkevastuiden tilastointia koskevat ehdotukset eivät myöskään menneet läpi alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti. Eläkevastuutilastointin tarkoituksena on, että eläkejärjestelmiin liittyvistä vastuista – tilastointijankokhaan mennessä kertyneistä eläkeoikeuksista – on saatavilla vertailukelpoista tietoa kaikista EU-maista, riippumatta siitä, miten järjestelmät kussakin maassa on organisoitu ja miten ne heijas-

tuvat muuten tilinpidon tietoihin.

Osa jäsenmaista vastusti kyseisten tietojen laatimista pakollisena velvoitteena, ja erimielisyys asiasta ehti jo viivästyttää koko EKT 2010 -lain hyväksymistä. Lopulta EU-instituutioiden kesken syntyi laihahko kompromissi, jossa tietoja tulee kattavasti saataville ensimmäisen kerran vuonna 2017 ja siitä eteenpäin kolmen vuoden välein.

Hyvää kompromississa on se, että laskettavat tiedot sisältävät herkkyyksanalyysin liittyen eläkevastuun laskentaan. Tietojen perusteella nähdään, kuinka herkkä eläkevastuun määrä on laskelmassa käytettävien taustaoletusten (esimerkiksi diskonttokorko) muutoksille.

Muiden piilevien vastuiden kuin eläkevastuiden tilastointi ei alun perin varsinaisesti ollut EKT-uudistuksen agendalla, mutta uudistuksen kuluessa esitettiin vaatimuksia mm. valtion myöntämien takausten määrien liittämiseksi tilinpidon sisältöön. Ratkaisuksi muodostui, että nämä tiedot eivät varsinaisesti sisälly tilinpitoon, mutta Eurostat joka tapauksessa tulee keräämään ja julkaisemaan tietoja muun lainsäädännön perusteella.

Kokonaisuutena piilevien vastuiden tilastointi EU:ssa on siis lähivuosina ottamassa ison askeleen eteenpäin, vaikka tilinpitouudistuksessa tämän asian edistäminen ei ollut helppoa.

Globalisaatiotyö jatkuu

Tilinpitouudistuksen yhteydessä yritysten toimintojen ja toimintaympäristön muutokset olivat vahvasti esillä. Erityisesti mietinnässä olivat suuryritysten kansainväliset tuotantojärjestelyt ja soveltuvien tilastointiratkaisujen löytäminen niihin.

Tilinpitomanuaalien edelliset versiot keskittyivät paljolti tuotteiden fyysisen rajat ylittävän liikkeen seurantaan ja kauppavirtojen kirjaamiseen tällä perusteella. Punaiseksi langaksi uusissa manuaaleissa muodostui nk. omistajuusperiaatteen käyttöönotto: tavaroiden fyysisen liikkumisen ohella merkitystä on sillä, mitä tuotteen omistajuudelle tapahtuu, vai tapahtuuko mitään.

Omistajuusperiaatteen käyttöönotto aiheutti kahden uuden menetelmäsäännön käyttöönoton: jalostuttamista koskevan säännön mukaan tavaroiden vienti ulkomaille ja niiden palautuminen al-

Lisätietoja uudistuksen sisällöstä ja muutosten vaikutuksista on Tilastokeskuksen EKT 2010 -sivulla sekä kunkin tilaston ensimmäisessä EKT 2010:n mukaisessa tilastojulkistuksessa.

kuperäiseen maahan jalostettuna, muokattuna tai koottuna ei aiheuta tavaravientä tai -tuontia maiden välille, mikäli omistajuus pysyy koko ajan lähettävässä taloudessa. Jalostavan maan ulkomaankauppaan kirjataan vain jalostuspalkkio ja lopullisen, valmiin tuotteen vienti jalostuttavan maan tavaravientiin.

Toisen, välityskauppaa koskevan säännön mukaan tuotteiden hankinta ulkomailta ja niiden myynti edelleen kolmanteen maahan on käsiteltävä hankkija- ja omistajayksikön tavaroiden vientinä, vaikka tuotteet eivät ikinä kävisikään ko. maassa. Aiemmin vastaava järjestely on tilastoitu palvelun vientinä välityskauppaa harjoittavan yksikön taloudelle.

Omistajuusperiaatteen tuottamat käsitteleysäännöt ovat teoriassa hyvin perusteltuja, mutta käytännössä niiden soveltaminen saattaa aiheuttaa hankaluuksia useassa maassa. Uudistuneet säännöt eivät myöskään helpota haasteita, joita on aiemminkin liittynyt monikansallisten yritysten toiminnan tilastointiin kansantalouden tilinpidon kehikossa.

Lisäksi uusista manuaaleista jäi puuttumaan merkitykseltään kenties keskeisimmän ilmiön, ns. tehtaattomien valmistajien, tilastointiohjeistus. Näillä yksiköillä tarkoitetaan yrityksiä, jotka ovat järjestäneet tuotantoketjunsu monikansallisesti ja joiden valmistustoiminta tapahtuu muualla kuin yksikön kotimaassa. Tähän aiheeseen liittyvät asiat nousivat kunnolla esiin vasta uudistustyön lopussa, ja selvitystyö on edelleen kesken kansainvälisellä tasolla.

Investointien ja kulujen rajanveto muuttuu

Tilinpidon kehittämisagendan vakioaihe koskee menojen jaottelua kuluihin ja investointeihin: mitkä menoista ovat sellaisia, jotka tuottavat taloudellisten toimijoiden tuotantoprosessin käyttöön pitkäaikaisia varoja? Tämän uudistuk-

sen kuluissa huomio kiinnittyi erityisesti tutkimus- ja kehittämismenoihin ja asejärjestelmiin.

Tutkimus- ja kehittämismenojen kohdalla saavutettiin jo alkuvaiheessa periaatteellinen yhteisymmärrys siitä, että nämä menot tulisi tilastoida pikemminkin investointeina kuin menoina. Keskustelua leimasivat toisaalta asiaan liittyvät epävarmuudet.

Yhtenä ongelmana on se, että valtaosa t&k-toiminnasta tapahtuu yritysten ja muiden yksiköiden sisällä ja sillä käydään kauppaa suhteellisen vähän, jolloin tuotannon arvottaminen – markkinahintojen puuttuessa – joudutaan tekemään tuotantokustannusten pohjalta.

Lisäksi t&k eroaa jossakin määrin esimerkiksi kone- ja laiteinvestoinneista siinä, että kokeiluluonteisuus takia suuri osa t&k-investoinneista epäonnistuu eivätkä ne sinällään johda mihinkään. On kuitenkin huomattava, että pienemmässä mittakaavassa sama asia on koskenut muitakin investointityyppejä, joista niistäkin osa osoittautuu huonosti tuottaviksi.

Pitkään harkinnassa ollut rajanveto koski sitä, pitääkö myös julkisen sektorin tutkimus- ja kehittämistoiminta, esimerkiksi yliopistoissa tehtävä perustutkimus, käsitellä investointina. Ongelmalista tilastointiperiaatteiden kannalta on, että yleensä edellytetään, että investoinnin ja siitä seuraavan varallisuuden on oltava selkeästi jonkun toimijan omistuksessa. Mutta kuka omistaa tulokset perustutkimuksesta, joiden on tarkoituskin olla laajasti yhteiskunnan eri toimijoiden hyödynnettävissä?

Lopulta uudistuksessa päädyttiin siihen, että myös julkisen sektorin t&k käsitellään investointina: olisi hankalasti perusteltavissa, että julkisen hallinnon t&k ei tuota taloudellista varallisuutta mutta yksityisen sektorin vastaava toiminta tuottaa.

Asejärjestelmien käsittely joko nykyiseen tapaan kuluna tai vaihtoehtoisesti investointina herätti voimakkaitakin mielipiteitä. Aiemmin tilinpidossa nämä menot ovat näyttäytyneet kuluina, jotka tulevat käytetyksi sillä hetkellä kun kalusto saadaan käyttöön. Uudistus muutti näkökulmaa siten, että ne nähdään investointeina, jotka tuottavat tulevien vuosien kuluessa maanpuolustuspalvelua valtiolle, joka investoinnit on tehnyt.

Investointien ja kulujen rajanvedon ►

muuttumista voidaan pitää uudistusprosessin menestyksenä. Se on myös useimmille käyttäjille näkyvin osa uudistusta, koska suurin osa bruttokansantuotteen muuttumisesta aiheutuu siitä. Suomen bruttokansantuotteen tasoa tämä muutos nostaa viime vuosina noin neljällä prosentilla. Vaikutus on eurooppalaisessa vertailussa suuri, johtuen lähinnä t&k-toiminnan suhteellisen suuresta määräs-
tä maassamme.

Uudistustarvetta painottavat näkemykset painoivat lopulta vaakakupissa enemmän. Tämä keskustelu tulee myös jatkumaan. On hyvin todennäköistä, että aikanaan seuraavan uudistuksen yhteydessä tullaan pohtimaan esimerkiksi markkinointipanostusten kuten brändin rakentamisen menojen luonnetta joko kuluina tai investointeina kansantalouden tilinpidon määritelmässä.

Hyvinvoinnin mittaamisesta keskusteltiin

Taloudellisen hyvinvoinnin mittaaminen ei alun perin ollut juurikaan mukana uudistuksen lähtökohdissa. Aihe kuitenkin nousi laajasti yhteiskunnalliseen keskusteluun uudistuksen aikana, kulminoituen nk. Stiglitz-Sen-Fitoussi -komitean vuonna 2009 julkaisemaan raporttiin, joka koski talouskehityksen ja sosiaalisen edistyksen mittaamista. Tämän johdosta EU-instituutioissa esitettiin tarpeita taloudellisen hyvinvoinnin mittaamisen edistämiseksi tilinpidon tietosisällössä.

Konkreettisesti esillä oli tilinpidon tiettyjen kotitaloussektoria koskevien tietojen jaottelu kotitalouksien tulo-
luokien mukaan. Ehdotus kuitenkin osoitautui tässä vaiheessa enenaikaiseksi sekä jäsenmaiden resurssiongelmien että asiaan liittyvien lähdeaineisto- ja menetelmäongelmien takia.

Uudistuksen lopputuloksena on kuitenkin yksi muutos, joka liittyy taloudellisen hyvinvoinnin esittämiseen. Syyskuusta 2014 EU-maissa tulee moni tilinpidon tieto laatia pakollisena pelkästään kotitaloussektoria koskien, siinä missä aiemmin vastaavia tietoja on osassa jäsenmaita esitetty yhdistäen sekä kotitaloussektori että voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. ■

Mika Sainio on EKT 2010 -uudistuksen projektipäällikkö.

Bkt:n taso nousee – millaisia vaikutuksia sillä on Suomelle?

Tilastokeskuksen alustavien arvioiden mukaan kansantalouden tilinpidon uudistus nostaa bruttokansantuotteen tasoa keskimäärin 4 prosenttia 2000-luvulla. Bruttokansantuotteen lisäksi EKT 2010 -uudistus vaikuttaa mm. julkiseen alijäämään ja velkaan.

Myös maksutasetilastointi uudistuu uuden kansainvälisen maksutasestandardin (Balance of Payments Manual, BPM6) käyttöön ottoa.

Mitä bkt:n tasomuutos merkitsee, nostaako se Suomen EU-jäsenmaksuja, kehittämisspäällikkö Paula Koistinen-Jokiniemi?

Jäsenmailta kerättävät jäsenmaksut ovat EU:n suurin tulonlähde. Suurin osa on nykyään jäsenvaltioiden bruttokansantulon perusteella maksettavia maksuja. Vuositain tehtävä EU:n budjetti on kooltaan noin yksi prosentti EU-maiden yhteenlasketusta vuotuisesta bruttokansantuotteesta. Jäsenmaat sopivat yhdessä unionin rahoituskehiksestä, ja siten maiden maksuosuuksissa on viime kädessä kyse poliittisesta neuvotteluratkaisusta.

EU:n budjetti on kunakin vuonna tietty kiinteä summa, jonka jäsenmaat rahoittavat talouksien painoarvojen mukaan.

Budjetin maksuosuus ei siis ole kiinteä osuus jäsenmaan bruttokansantuotteesta. Ennen kuin uudistetun tilinpidon mukaiset laskelmat voidaan ottaa huomioon EU-maksuosuuksissa, tarvitaan mm. uusi EU:n neuvoston päätös unionin omista varoista. On arvioitu, että tämä tapahtuisi vasta vuonna 2016, takautuvasti vuodesta 2014 lähtien.

Jäsenmaat tekevät tänä vuonna EKT 2010 -uudistuksen yhteydessä paljon muitakin kansantuotteeseen vaikuttavia muutoksia ottamalla käyttöön uusia lähdeaineistoja, parantamalla laskentamenetelmiä, korjaamalla mahdollisia virheitä jne. Viitteitä merkittävistäkin tasomuutoksista on nähtävissä, mutta lopullisia seurauksia on vielä maltettava odottaa.

Miten muutos näkyy julkisen velan ja julkisen alijäämän bkt-suhteessa?

Julkisen velan ja alijäämän suhdeluvut muuttuvat luonnollisesti aina, kun vertailuluku eli bkt kasvaa. EKT 2010 -menetelmät muuttavat kuitenkin myös velan ja alijäämän euromääräisiä tasoja, eri maissa hieman eri tavoin.

Esimerkiksi Suomessa julkinen velka kasvaa euromääräisesti erityisesti vuo-

Ennakollisia vaikutusarvioita vuodelle 2011: Bkt, julkinen alijäämä ja julkinen velka

Bkt:n tasomuutos, %	4,2
– tutkimus- ja kehittämistoiminnan päämittamisen vaikutus	3,7
– asejärjestelmien päämittamisen vaikutus	0,3
– muut aikasarjamuutokset	0,2
(päivittyneet lähdeaineistot ja menetelmät sekä virheiden korjaus)	
Julkinen alijäämä, bkt-suhteen muutos ¹⁾	–0,3
Julkinen velan tasomuutos ²⁾ , %	2,6
Julkinen velan bkt-suhteen muutos ¹⁾	–0,8

¹⁾ Uuden bkt-suhteen ja vanhan bkt-suhteen erotus. Alijäämän kohdalla negatiivinen luku tarkoittaa, että alijäämä suurenee suhteessa bkt:hen.

²⁾ Velan euromääräisen muutoksen suhde vanhaan velkatietoon.

desta 2011 eteenpäin, kun mm. valtion ja kuntien omistamia kiinteistöyhtiöitä siirretään uuden sektoriluokituksen mukaisesti yrityssektorista julkiseen sektoriin. Uuteen bkt:hen suhteutettuna velka kuitenkin pienenee. Suomen julkinen alijäämä puolestaan kasvaa uusien menetelmien takia sekä euromääräisesti että suhteessa bkt:hen.

Suomessa ja Ruotsissa t&k-menojen osuus on EU:n keskiarvoa korkeampi. Mitä vaikutuksia sillä on?

Suomessa t&k-menojen uusi käsitteily nostaa bkt:ta arviolta 3,7 prosenttia vuonna 2011 ja EU:ssa keskimäärin noin 2 prosenttia. USA:ssa vaikutus oli +2,5 prosenttia. Mutta tässäkin tulee muistaa, että lopulliset bkt:n tasot riippuvat siitä, mitä muita tarkistuksia aikasarjoihin kussakin maassa tehdään.

Kansantalouden tilinpidon nykyinen kehikko EKT 1995 on lähes 20 vuoden ikäinen. Siinä ajassa taloudessa on tapahtunut suuria muutoksia – mm. juuri aineettoman ja henkisen pääoman rooli taloudessa on korostunut. Jotta kansantalouden tilinpito heijastaisi näitä muutoksia, myös sen laadintamenetelmiä pitää aika ajoin pystyä uudistamaan.

Olisi aika outoa, jos makrotaloutta kuvaavissa tilastoissa ei kuvastuisi panostus aineettomaan pääomaan. Nykypäivänä investoinnit tutkimukseen ja kehittämiseen voidaan rinnastaa 'tehtaaseen', joka jatkossa tuottaa uutta lisäarvoa kansantalouteen – tai ne voivat osoittautua tuottamattomiksi yhtä lailla kuin aineelliset investoinnit.

Millainen on yksityisen sektorin painoarvo t&k-panostuksissa? Entä julkisen sektorin?

Koko yrityssektorin osuus t&k-toiminnasta on noin kaksi kolmasosaa, ja julkisyhteisöjen kolmannes sisältää mm. yliopistojen ja tutkimuslaitosten t&k-toiminnan. Laskelmien pohjana olevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen tiede ja teknologia- sekä palvelujen ulkomaankauppatilastojen yksikkökohtaisista kyselyistä.

On tietenkin selvää, että jos t&k-toiminnan volyymi supistuu merkittävästi tai jos toiminta siirtyykin ulkomaille, tällä on vaikutusta Suomen bkt:hen. Mutta tämä pätee kaikkeen muuhunkin tuotan-

"Tänä vuonna tehdään muitakin bkt-tasoon vaikuttavia muutoksia. Uusia lähdeaineistoja otetaan käyttöön, laskentamenetelmiä parannetaan, mahdollisia virheitä korjataan jne. Merkittäviäkin tasomuutoksia eri maissa on jo nähtävissä, mutta lopullisia seurauksia on vielä maltettava odottaa", sanoo kehittämisspäälikkö Paula Koistinen-Jokiniemi Tilastokeskuksesta.

toon, etenkin jos on kyse globaaleista yrityksistä, jotka voivat siirrellä paitsi tuotantoa myös esimerkiksi laskutustaan tai pääkonttoritoimintoja maasta toiseen.

Entä vaikutukset bkt:n kasvuun tulevaisuudessa?

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan paino uusissa bkt-laskelmissa on noin 3–4 prosenttia. Näin ollen vaikka t&k-panos vähenisikin, sillä ei ole suurta vaikutusta bkt:n vuosittaiseen volyymimuutokseen. T&k:sta syntyvä arvonnalisuus laskeaan valtaosan palkkakustannusten kautta, joiden volyymi kehittyy tasaisesti ellei henkilöstön määrässä tapahdu suuria muutoksia. Neljännesvuositilinpidossa t&k:n mukaanotto tasaa jonkin verran investointien kehitystä, muttei vaikuta suuremmin bkt:n suhdannevaihteluun.

Esimerkkejä muista maista, joissa on odotettavissa merkittäviä muutoksia?

Tilinpidon aikasarjat muuttuvat kaikissa maissa niin EKT 2010 -menetelmien kuin erinäisten muiden muutosten takia. Eurostat on julkistanut kaikkia EU-maita koskevia EKT 2010 -vaikutusarvioita viimeksi tammikuussa 2014, mutta arvioita kaikkien muutosten yhteisvaikutuksesta ei ole käytettävissä.

Tähän mennessä kolme EU-maata on jo julkistanut uudistettuja aikasarjoja. Hollannissa bkt:n taso nousee vuonna 2010 peräti 7,6 prosenttia. EKT 2010 -menetelmämuutoksista aiheutuu kuitenkin 'vain' 3 prosentin kasvu ja loput selittyvät mm. uusien lähdeaineistojen käyttönotosta. Ranskan bkt nousee tasoltaan

3,2 prosenttia lähinnä EKT-muutosten takia (2,4 %). Espanjassa uusi EKT nostaa bkt:n tasoa 1,5 ja muut aikasarjakorjaukset 3 prosenttia.

Monet EU-maat aikovat EKT-uudistuksen yhteydessä tehdä parannuksia myös laitonta taloutta koskeviin tilinpitolaskelmiin. EU:ssa on sovittu yhteisistä menetelmistä, joilla tietyt laitton talouden ilmiöt kuten prostituutio, huumeiden tuotanto ja kuljetus sekä alkoholin ja tupakan salakuljetus tulee jäsenmaissa laskea tämän vuoden aikana. Sinällään kyse ei ole uudesta asiasta, sillä laitton talous tulisi ottaa huomioon jo nykyisten tilastostandardien perusteella jäsenmaan tuotannon ja kulutuksen tasoa arvioitaessa.

Sama pätee nk. harmaaseen talouteen, jota koskevia estimaatteja maat saattavat tarkistaa EKT-uudistuksen yhteydessä. Näin tehdään jossain määrin Suomessakin.

Miten pitkälle taaksepäin luvut korjaantuvat?

Kaikki menetelmämuutokset on pääsääntöisesti viety taaksepäin siihen asti, kuin ko. ilmiö on ollut relevantti ja siitä on olemassa riittävän luotettava lähdetieto. Aikasarjat alkavat lähes kaikilta osin samoista vuosista kuin vanhatkin aikasarjat, esimerkiksi vuositilinpidon sarjat vuodesta 1975 ja neljännesvuositilinpidon tiedot vuoden 1990 alusta.

On hyvä muistaa myös, että kansantalouden tilinpito on varsin laaja kokonaisuus ja iso osa aikasarjoista pysyy entisellään. ■

Satu Elho

Suurten yritysten liikevaihdon ennakkotilasto täydentää suhdannetilastoja

Useimpia suhdannetilastoja on uudistettu viime vuosien aikana. Tiedonkeruita on yhtenäistetty, päällekkäisiä tuotantoprosesseja karsittu ja tietosisältöjä uudistettu. Myös uusia suhdannemittareita on kehitetty, uusin on suurten yritysten liikevaihtoennakko.

Suomessa, niin kuin muuallakin Euroopassa, etenkin EU-politiikan tietotarpeet leimaavat tilastoalan kehitystyötä. Kehittämispaineita kumpuaa myös suoraan tilastojen käyttäjiltä.

Suhdannetilastoista ei ole tehty erillistä käyttäjäkyselyä, mutta Tilastokeskuksen laajemmat käyttäjätutkimukset kertovat, että tilastoihin luotetaan ja niiden puolueettomuutta arvostetaan. Sen sijaan muun muassa tietojen ajantasaisuus herättää kritiikkiä: lähes viidennes käyttäjistä pitää tilastojen ilmestymisviivettä liian pitkänä. Toisaalta suurimmalle osalle nykyisetkin viiveet kelpaavat.

Selvää kuitenkin on, että nopeita, ajantasaisia suhdannetilastoja on oltava vuosiaineistojen rinnalla tarjolla riittävä määrä. Niiden tulisi olla mahdollisimman vertailukelpoisia ja pysyä toimintaympäristön muutosten tahdissa. Helpommin sanottu kuin tehty.

Alati muuttuva ja kansainvälistyvä ympäristö tuottaa päänvaivaa niin tilastojen käyttäjille kuin niiden tekijöillekin. Miten pysyä ajan hermoilla, miten löytää olennainen tieto kussakin tilanteessa ja miten kuvata ilmiöitä, joista on vaikea saada kouriintuntuvaa otetta?

Palvelualoista tarvitaan parempia tilastoja

Juuri nyt vaatimuksia kohdistuu etenkin palvelualojen parempaan tilastointiin. Palvelusektorin osuus Suomen brutto-

kansantuotteesta on jo noin 70 prosenttia, ja talouskasvu nojautuu yhä enemmän palvelualojen varaan.

Palvelualan merkityksen korostuessa myös tarve palvelualojen tilastoinnin kehittämiseksi kasvaa. Erityistä tarvetta on koettu tuotannon määrää kuvaavalle volyymin muuttujalle.

Nykyisellään liikevaihdon arvon kehitystä kuvaavia liikevaihtoindeksejä tuotetaan kaikilta talouden päätoimialoilta. Volyyimia sitä vastoin kuvataan teollisuuden, kaupan ja rakentamisen toimialoilta, mutta ei palvelualoilta.

EU:n tietotarpeita säätelevään lyhyen aikavälin tilastoasetukseen pohjautuen palveluiden volyymisarjoja tul-taisiin tuottamaan samalla toimialatarkkuudella kuin liikevaihtosarjojakin nykyisellään. Näitä toimialatasoja on yhteensä 25.

Tavoitteena on, että palveluiden volyymia kuvaavaa tilastoa julkaistaisiin kuukausittain. Sitä ennen on tutkittava, onko volyymitieto ylipäättään tuotettavissa riittävän laadukkaasti, sillä tilasto edellyttää uusien tiedonkeruiden käynnistämistä ja menetelmien kehittämistä. Jos tämän hetkiset haasteet saadaan ratkottua, arvioidaan mukaan palvelualojen volyymi-indeksi valmistuisi aikaisintaan vuonna 2016.

Myös palvelujen ulkomaankaupan tilastoa kehitetään tänä vuonna. Tavoitteina on laajentaa tilaston palvelueriä, tehdä tilastosta neljännesvuosittainen ja parantaa otoksen kattavuutta.

Suurista yrityksistä uusi suhdannetilasto

Uusia suhdannemittareita käynnistetään myös ilman EU:n virallisia vaatimuksia pohjautuen kysyntään tai arvioon tiedon hyödyllisyydestä muiden mittareiden rinnalla.

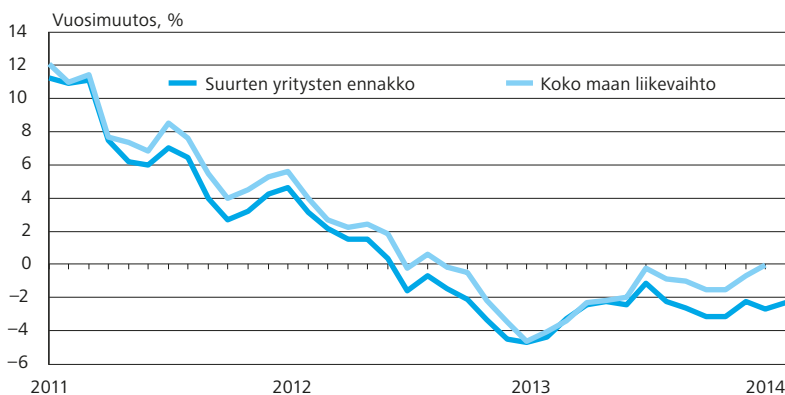
Tilastokeskus aloitti toukokuussa uuden tilaston, suurten yritysten liikevaihtoennakon, julkaisemisen. Se kuvaa toimialojensa merkittävimpien yritysten liikevaihdon kehitystä noin kuukauden viiveellä tilastointikuukauden päättymisestä.

Otoksessa on mukana 2 000 toimialojensa suurinta yritystä. Ne muodostavat liki 70 prosenttia kaikkien Suomessa toimivien yritysten liikevaihdosta, vastaavat yli puolesta tehdyistä investoinneista ja työllistävät reilut 40 prosenttia kaikkien yritysten henkilöstöstä.

Koska mukana on myös pienempiä – silti omien toimialojensa merkittävimpiä – yrityksiä, otoksen rakenne kuvaa varsin hyvin Suomen yrityskenttää. Vaikka suurten yritysten liikevaihtoennakko kuvaakin ensisijaisesti tarkasteluun valitun yritysjoukon kehitystä, se antaa silti varsin hyvän ennakkokuvan Suomessa toimivien yritysten kehityksestä (Kuvio 1).

Tietoja voidaan käyttää yritystalouden kehityksen ja markkinoiden lyhyen aikavälin seurantaan. Koska pienempien yritysten suhdannekehitys voi poiketa suurista yrityksistä, pelkästään tämän tilaston perusteella ei voi arvioida

Suurten yritysten liikevaihdon kolmen kuukauden vuosimuutos

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 1

Suurten yritysten liikevaihtoennakko antaa hyvän ennakkokuvan Suomessa toimivien yritysten kehityksestä. Koko maan liikevaihto on tuotettu erityisselvityksenä Tilastokeskuksen Asiakaskohtaisessa suhdannepalvelussa, jossa Satu Elho työskentelee.

Eija Lujja-Vuori

koko yrityssektorin suhdannetilannetta.

Tilaston tuotannosta vastaavan yliaktuaari **Aki Niskasen** mukaan ennakkollistakin tiedoista on merkittävä yhteiskunnallista hyötyä, jos julkaisuviive on riittävän lyhyt.

Ainakin alkuvaiheessa indikaattori kuvaa otosjoukon liikevaihdon kehitystä yhtenä ryhmänä ilman toimialoitaisia jakoja. Mahdollisuutta tuottaa tiedot esimerkiksi päätoimialoitain voidaan kuitenkin selvittää, jos niille löytyy kysyntää.

Suurten yritysten liikevaihtoennakon tiedot saadaan samasta aineistosta, myyntitiedustelusta, jota on jo pitkään käytetty liikevaihto- ja palkkasummakuvauksiin. Kuten muissakin nopean aikavälin kuvaajissa, myös suurten yritysten liikevaihtoennakossa noudatetaan tilastolakiin ja tilastoettisiin sääntöihin nojautuvia suojausohjeita: yksittäisten yritysten tiedot eivät erotu aineistosta.

Suurten yritysten liikevaihtoennakoa julkaistaan kuukausittain toukuusta 2014 lähtien.

Tuotannon suhdannekuvaaja nopeutui

Myös Kansantalouden tilinpidon suhdannemittareita on uudistettu. Tuotan-

non suhdannekuvaajan aikataulu nopeutui 20 päivällä maaliskuun julkistuksen yhteydessä. Tiedot julkaistaan jatkossa siis puolentoista kuukauden viiveellä kohdekuukauden päättymisestä.

Tuotannon suhdannekuvaajasta vastaavan yliaktuaari **Samu Hakalan** mukaan nopeuttaminen tähtäsi siihen, että tilaston käyttäjät hyötyisivät nopeammin saatavilla olevista suhdannetiedoista.

– Nopeamman aikataulun myötä tiedot saattavat jatkossa tarkentua aiempaa enemmän, sillä kaikkea lähdeaineistoa ei saada näin nopeasti. Tietopohjan kertyminen muutamalla prosenttiyksiköllä ei kuitenkaan liene kolmen viikon odotuksen arvoista, Hakala sanoo.

Tuotannon suhdannekuvaajan pätehtävä on mahdollistaa Suomen kansantalouden kehityksen seuranta kuukausitasolla. Muiden kuukausitilastojen tapaan aikasarja saattaa heilahdella kuukaudesta toiseen paljonkin, mikä vaikeuttaa tilaston tulkintaa ja johtopäätösten tekoa.

Selkeämmän kuvan talouden kehityksestä saakin seuraamalla Tilastokeskuksen eri kuukausitilastojen lisäksi kansantalouden neljännesvuositilinpitoa. Sen tietoja joutuu kuitenkin odottamaan kauemmin.

Yritystilasoille uusi yhteinen tuotantojärjestelmä

Viimeaikaiset uudistukset ovat ulottuneet myös tilastojen tuotantovälineisiin, kun kymmenen Tilastokeskuksen yritystilastoa siirtyy yhteiseen tuotantojärjestelmään. Vaiheittainen käyttöönotto on aloitettu marraskuussa 2013, ja laaja käyttöönotto tapahtuu tämän vuoden aikana.

Uudistuksen avulla yritystilastoista saadaan aiempaa yhdenmukaisempia, vertailukelpoisempia ja laadukkaampia, kun aineistoja tarkastetaan samassa paikassa ja tiedot julkaistaan yhtenäisestä tietovarastosta.

Keskeisten yritystilastojen tuotannossa hyödynnetään jatkossa entistä enemmän Tilastokeskuksen yritysrekisterin ympärille rakennettua laajaa yritystietovarantoa. Uudistuksessa on myös yhtenäistetty tilastoissa käytettyjä luokituksia (mm. toimiala, liikevaihto, henkilöstömäärät) ja yksikkörakenteita (mm. yritykset ja toimipaikat). Lisäksi tiedonkeruiden päällekkäisyyksiä on poistettu ja tiedonkeruiden määrää vähennetty. ■

Suurten yritysten liikevaihtoennakon tuorein tieto löytyy sivulta 59.

Jussi Melkas

Käyttäjät suhdanneltilastoista:

Laatu hyvä – tulkintaa kaivataan

Suhdanneltilastojen käyttäjät ovat nykyiseen tilastovalikoimaan ja tilastojen laatuun tyytyväisiä. Huolta kannetaan tilastojen ajoittaisesta tarkistumisesta, revisoitumisesta. Tilastontekijöiltä toivotaan myös yllättävien poikkeaminen syiden selvittämistä.

Suhdanneltilastojen ammattikäyttäjät ovat muun muassa toimiala- ja etujärjestöt, tutkimuslaitokset ja pankit. Kysyimme käyttäjien näkemyksiä suhdanneltilastojen käytöstä.

Vastauksia antoivat ekonomisti **Juha Vartia** Elinkeinoelämän keskusliitosta, pääekonomisti **Jukka Palokangas** Teknologiateollisuudesta, pääekonomisti **Anssi Rantala** Aktia-pankista, tutkimuskoordinaattori **Eero Lehto** Palkansaajien tutkimuslaitoksesta ja tutkimusjohtaja **Markku Kotilainen** Etlasta.

Tilastoaineiston avulla taustoitetaan suhdanteiden vapaamuotoisempaa ennustamista lähikuukauksiksi. Tiedon tarve on päivittäistä, sillä esimerkiksi media kysyy tutkimuslaitoksilta jatkuvasti suhdanneltilanteesta.

Anssi Rantala toteaa, että ilman suhdanneltilastoja talouden ennustaminen olisi jokseenkin mahdotonta. ”Myös talouden tilan arviointi perustuisi puhtaasti arvailuun.”

Teknologiateollisuus tekee omia tiedustelujaan esimerkiksi uusista tilauksista, tilauskannasta ja henkilöstökehityksestä, joiden avulla yleiset tiedot voidaan liittää alalla vallitseviin tunnelmiin.

Suhdanneltilastojen tarjonta kattavaa

Käyttäjät ovat varsin tyytyväisiä suhdanneltilastojen tarjontaan. Palvelujen ulkomaankaupan tilastojen kehittäminen saa laajaa tukea asiantuntijoilta.

Maailmalla on keskusteltu big datan mahdollisuuksista suhdanteiden, esimerkiksi työttömyyden ennakoinnissa. Talousennusteiden tekijät eivät näe ennakoivien indikaattoreiden kehittämisessä suuria mahdollisuuksia.

”Pelkään, että jos sellaisia tuotettaisiin, ne eivät olisi luotettavia ja antaisivat väärän signaalin”, Eero Lehto huomauttaa. Markku Kotilainen kuitenkin arvioi, että kulutuksen ja investointien kehitystä ennakoivien indikaattoreiden kehittäminen ja lisääminen olisi hyödyllistä.

Juha Vartia painottaa suhdannekyselyiden (suhdannebarometrit) merkitystä suhdannekäänneiden ennakoinnissa. Vakaassa tilanteessa taas korostuu perinteisten kuukausitilastojen merkitys.

Kaikki haastatellut käyttävät hyvin monenlaisia tilastoja suhdanteiden kuvaamiseen ja ennakointiin. Keskeisimpiä tilastoja ovat tuotannon suhdannekuvaaja, teollisuustuotannon volyyymi-indeksi, ulkomaankauppatilastot, kansantalouden neljännesvuositilinpito sekä kuluttajabarometri ja teollisuuden suhdannebarometri.

Vientiin suuntautuneen Teknologiateollisuuden työssä painottuvat voimakkaasti ulkomaiden suhdanneltilastot.

Aktiassa seurataan luonnollisesti Suomen Pankin rahoitustilastoja. Anssi Rantala toteaa, että kuukausitilastojen tiedoista muodostuu kokonaiskuva, jonka paikkansapitävyys tarkistetaan neljännesvuositilinpidon tiedoilla.

Myös tutkimuslaitosten käytössä on hyvin laaja valikoima tilastoja. Oheisen lis-

tan tilastojen lisäksi seurataan muun muassa autokauppaa ja satamien liikennettä.

Nopeus hyve, suuret revisiot riesa

Suhdanneltilastojen tuottaminen on tiukasti aikatauluihin sidottua, mikä tekee tietojen laadunvalvonnasta vaativaa. Markku Kotilainen toteaa, että on aina hyvä, mitä nopeammin tilasto saadaan. Bkt:n kuukausikuvaajan aikataulun nopeuttaminen on siis hyvä asia.

Anssi Rantala taas muistuttaa, että suhdanneltilastoissa tasapainoillaan aina tietojen ajantasaisuuden ja laadun välillä. Suomalaisessa taloustilastoinnissa laatu on kunniaassaan, mikä on myönteistä. ”Talouden kehityksen arvioinnin kannalta nopeus on hyve, mutta jos tietoja joudutaan usein korjaamaan suuresti myöhemmin ilman korjauksiin liittyvää systematiikkaa, jää indikaattorin informaatioarvo päätöksenteossa vaatimattomaksi.”

Rantala ottaa esimerkiksi Eurostatin julkaiseman kansantalouden neljännesvuositilinpidon flash-estimaatin, jonka tulokset poikkeavat liian paljon lopullisista tiedoista. Todennäköisesti ennustajat ottavat flash-estimaatin käytössä huomioon sen ilmeiset ongelmat.

Esimerkiksi Euroopan komission päätöksentekoon viimeaikaisiin ennusteisiin Suomen taloudesta flash-estimaatin poukkoilu näyttäisi vaikuttaneen. ”Maa-ilma ei välttämättä olisi yhtään huonompi paikka, vaikka flash-estimaattia ei julkaistaisikaan”, Rantala sanoo.

Maailman muutos syö tilastojen tietopohjaa

Globalisaatio luo omat ongelmansa. Jukka Palokangas myöntää, että globaalien yritysten toiminnan reaaliaikainen seuraaminen on suuri haaste eikä helppoja ratkaisuja ole löydettävissä. ”On tyydyttävä pelkistettyyn tietoon, mikä sinälään on riittävää. Ehkä suurin haaste nykyisellään on palveluviennin tilastointi ja sen tarkkuus toimialatasolla.”

Juha Vartian mukaan suhdannetilastot kärsivät yllättävän paljon samoista ongelmista kuin rakennetilastotkin, vaikka rakenteiden ja niiden muutoksiin kuvaaminen onkin laajempi ja vaikeampi tehtävä kuin kertoa siitä, kasvaako vai supistuuko talous.

Nykyisen kaltaisten suurten rakennemuutosten aikana toiminta on voinut muuttaa muotoaan niin, että vanhaan tapaan tuotetut indikaattorit eivät enää mittaaakaan todellista kasvua hyvin.

Vartia epäilee toisaalta, että Suomessa on ehkä menetetty tilastojen osuvuutta ja luotettavuutta Euroopan tilastotoimen standardointi- ja uudistamisprosessissa. ”En jaksa oikein uskoa, että maailma olisi muuttunut niin paljon kuin nykyisten mitausongelmien perusteella voisi olettaa.”

Ennusteiden erehtyminen luonnollinen asia

Tilastojen vaikutusta talousennusteiden virheisiin asiantuntijat pitävät melko vähäisenä. Markku Kotilainen pitääkin suhdanne-ennusteiden pieleenmeno luonnollisena asiana. Tilastoissakin voi olla vikaa, sillä ne tulevat aina viipeellä ja muuttuvat pitkään jälkikäteen. Revisiot kuuluvat tilastojen luonteeseen.

Eero Lehto muistuttaa, että viime aikoina on ollut paljon sellaista odottamatonta, jota on ollut vaikea ennakoita.

Myös Vartian mukaan kehityksen taustoista olisi tärkeä saada lisätietoa etenkin silloin, kun tilastojen tulokset ovat keskenään ristiriitaisia.

Rantala korostaa, että pienten, erityisesti kansainvälisestä taloudesta voimakkaasti riippuvien talouksien suhdanteiden ennakoiminen on aina vaikeaa. ”Siksi tilastotoimen laatu on erittäin tärkeää. Laatuun panostamalla minimoidaan datasta aiheutuvat ennustevirheet. Ekono-

Tilastotietoa suhdanteista tulee tauotta

Oheisessa luettelossa on 37 eri toimialoja tai koko kansantaloutta kuvaavaa tilastoa. Koko yhteiskunnan taloussuhdanteita kuvaa 13 Tilastokeskuksen ja 4 jonkin muun tiedontuottajan tilastoa.

Kun tarkastelua laajennetaan eri toimialojen suhdanteiden kuvaukseen saadaan lisää 17 Tilastokeskuksen ja 3 muiden tuottajien tilastoja. Kriteerejä muuttamalla luettelosta saisi vielä pidemminkin.

Tilastokeskuksen tuottamista suhdannetilastoista valtaosa ilmestyy kuukausittain. Yhdeksän tilastoa ilmestyy neljä ja kaksi pari kertaa vuodessa. Kansantalouden tilinpito on vuosittainen, mutta senkin tiedot tarkentuvat useamman kerran vuodessa. Muiden tuottajien tilastot ovat myös vähintään kerran kuussa julkaistavia.

Koko talouden suhdanteet

Kansantalouden tilinpito
Neljännesvuositilinpito
Tuotannon suhdannekuvaaja
Suurten yritysten liikevaihtoennakko
Konkurssitilasto
Kuluttajabarometri
Maksutase
Palvelujen ulkomaankauppa
Kuluttajahintaindeksi
Suhdannebarometri (Eurostat)
Talouden ilmapiiri (Eurostat)
Tavaroiden ulkomaankauppa (Tulli)

Työmarkkinat

Avoimet työpaikat
Työvoimatutkimus
Ansiotasoindeksi
Työvoimakustannusindeksi
Palkkasummakuvaajat
Työvoimahallinnon tilastot (TEM)

Toimialoittaiset suhdanteet

Palvelut ja kauppa
Palvelujen tuottajahintaindeksi
Palvelujen liikevaihtokuvaaja
Kaupan liikevaihtokuvaaja
Palvelujen luottamusindikaattori (Eurostat)

Rakentaminen ja asuminen

Rakentaminen ja asuntotuotanto
Rakentamisen liikevaihtokuvaaja
Asuntojen hinnat
Rakennuskustannusindeksi
Maarakennuskustannusindeksi
Vuokratilasto
Kiinteistön ylläpidon kustannukset

Teollisuus

Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi
Teollisuuden liikevaihtokuvaaja
Teollisuuden uudet tilaukset
Teollisuuden varastotilasto
Tuottajahintaindeksit
Teollisuuden luottamusindikaattori (Eurostat)

Julkinen talous

Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka

Finanssisektori

Luottokantatilasto
Korkotilastot (Suomen Pankki)

mistit kantavat kyllä jatkossakin kortensa kekoon ennustevirheiden tehtailussa.”

Vartian mielestä ennustelaitokset eivät käytä suhdanteiden arvioinnissa riittävästi hyväksi suhdannekyselyitä. ”Käännepestilanteissa myös tilastot ovat harhaisia ja niiden pohjalta tehdyt ennusteet ovat vastaavasti pielessä. Nykyisen kaltaisessa suhdannetilanteessa, jossa ei olla pitkään aikaan menty oikeastaan mihinkään suuntaan, suhdannekyselyt vahvistavat nousu tai lasku. Suhdannenäkymät ennakoivat kehitystä noin puoli vuotta eteenpäin, joten en-

nustajalle jää kyllä työsarkaa.”

Suhdannekyselyjen perusteella saattoi tietää esimerkiksi viime kesän tilastoissa näkyvän nousun satunnaiseksi heilahdukseksi. Suhdannelaitokset tulkitsevat sen kuitenkin käännepesteeksi (nousuksi) ja sitä kautta ennusteet menivät metsään. ■

Jussi Melkas on työskennellyt Tilastokeskuksessa tietopalvelujohtajana ja kehittämisspäälikkönä sekä toiminut Tieto aika- ja Tieto&trendit-lehtien vastaavana päätoimittajana.

Dan Steinbock

Vapaakauppaneuvottelut vastatuudessa

Vapaakauppasopimuksen vastustajat ovat kasvattaneet merkittävästi kannatustaan viime kuukausina.

Alkukevällä 2013 presidentti **Barack Obama** käynnisti neuvottelut uudesta transatlanttisesta kauppaja investointikumppanuudesta (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP). Samanaikaisesti asiaa EU:ssa edistivät Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja **Herman Van Rompuy** ja Euroopan komission puheenjohtaja **José Manuel Barroso**. Siitä on nyt runsas vuosi, mutta kulunut aika tuntuu paljon pidemmältä.

Kun EU:n kauppakomissaari **Karel De Gucht** puhui TTIP-sopimuksen puolesta viime vuoden kesäkuussa, hän sanoi kumppanuuden ”parantavan ihmisten elämää.” Lausahdus johti nopeasti sanasotaan.

De Gucht kielsi, että vapaakauppasopimus ”siirtäisi neuvotteluvallan yksinomaan monikansallisille yrityksille”. Hän kiisti myös, että euromarkkinoille tuotaisiin USA:sta geneettisesti käsiteltyä ruokaa.

Kevään 2014 parlamenttivaalien jälkeen EU on sisäisesti yhä erimielisempi ja kaavailtu vapaakauppasopimus entistäkin kiistellympi.

Teknokraattien päivitys

Toukokuun lopulla sopimusneuvottelujen viides kierros käytiin Arlingtonissa, Virginiassa. Neuvottelujen alla EU-komissio julkaisi lähtökohtansa kemianteollisuuden, kosmetiikan, lääketuotteiden ja auto- ja tekstiiliteollisuuden osalta.

EU:n pääneuvottelija **Ignacio García Bercero** ja hänen amerikkalainen partnerinsa **Dan Mullaney** kertoivat, että edistystä on saavutettu kaupan säännöissä ja markkinoillepääsyä sekä säätelyä koskevissa kysymyksissä.

Kaupan alalla keskustelut painottuivat kestäväan kehitykseen, työvoimaan ja ympäristöön. Energia- ja raaka-ainekysymysten osalta neuvottelijat eivät päässeet yksimielisyyteen siitä, pitäisikö vielä luoda erillinen energia-asialista.

Osapuolet tekivät ehdotuksensa palveluista ja alkoivat keskustella säännöistä ja pääsystä julkisen sektorin hankintamarkkinoille.

Keskusteluissa ei käsitelty sijoittajien suoja ja sijoittajien valtiokohtaisia riita-

sovitteluita (Investor-state dispute settlement, ISDS). Washington vastusti finanssipalveluiden sisällyttämistä TTIP-neuvotteluihin, mutta keskustelut jatkuvat.

Tuorein kierros oli laajin sitten heinäkuun 2013, jolloin neuvottelut virallisesti alkoivat. ISDS-kysymyksissä on käyty julkista konsultaatiota maaliskuusta heinäkuun alkuun. Kun EU-instituutioissa tehdään päätökset, alkaa debatti myös näistä kiistanaiheista.

Uusi Bryssel vaalien jälkeen

Kahden vuosikymmenen mittainen sisäsyntyinen eurohuuma on historiaa. Bryselin sijaan todellisia päätöksiä moukaroidaan vanhaan tapaan muutamassa avaintaloudessa – Saksassa, Ranskassa, Englannissa, Italiassa, Espanjassakin – jotka yhdessä vastaavat liki 70 prosentista koko EU-taloudesta.

Eurovaaleissa kansleri **Merkelin** konservatiivit ja myös sosiaalidemokraatit hallitsivat enemmistönsä Saksassa. Mutta Ranskassa **Marine Le Penin** kansallinen rintama keräsi joka neljännen äänen ja jätti taakseen konservatiivit ja presidentti **Hollandin** sosialistit. Englannissa samoin **Nigel Faragen** itsenäiset korjasivat 28 prosenttia äänistä ”vuosisadan vaalivoitossa”.

Lehtikuvaa Oy

Vapaakauppasopimuksen vastainen mielenosoitus pidettiin Pariisissa 17. toukokuuta. Kauppasopimuksesta käytetään myös nimitystä TAFTA, Transatlantic Free Trade Area.

Italiassa **Matteo Renzi** keskustavemmiston kovin vaalivoitto 50 vuoteen pyrkii kaatamaan Rooman ”vanhan hallitsevan luokan”. Espanjassa kaksi johtavaa puoluetta eivät enää saaneet joka toista ääntä ja vasemmistolainen protestiliike Podemos kiri vahvasti.

Mutta mitä Euroopan uudet johtajat haluavat ja miten se tulee heijastumaan vapaakauppaneuvotteluihin?

Kun Italia heinäkuun alussa ottaa EU:n puheenjohtajuuden, Renzi ajanee talouspoliittisia ja institutionaalisia uudistuksia ja kompromissia Brysselissä.

Säästöpolitiikan hurma on historiaa. Uudet eurojohtajat haluavat säästöjä, mutta eivät enää yksisilmäisesti kuten on ollut asianlaita keväästä 2010 lähtien.

Samalla kasvavat sisäiset paineet ja eripura. Niistä esimakua tarjoavat etenkin Farage ja Le Pen, joka haluaisi Ranskan irrottautuvan NATOsta.

Le Pen uskoo multipolaariseen maailmaan, ei USA:n johtamaan kansainväli-

seen järjestykseen. Muiden protestijohtajien tavoin hän katsoo, että aika on ajanut Maailman kauppajärjestön, Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston ohi. Hän tukee protektionistisia toimia ja vastustaa taltuttamatonta vapaakauppaa.

Le Penin ajatukset, jotka heijastavat euroskeptikkojen näkemyksiä laajemmin, ovat tuottaneet melkoista huolta Washingtonissa.

Sopimuksen puolesta ja vastaan

Jo 1990-luvun alussa **Henry Kissinger** kehitti ajatuksen transatlanttisesta kumppanuudesta, joka tosin perustui lähinnä geostrategisiin tavoitteisiin. Sen sijaan **Clin-tonin** ja **Goren** kaudella sama sopimustavoite määriteltiin yrityksenä valmistaa Amerikka ”Tyynen valtameren vuosisataan”. Tuolloin kauppasopimus kaatui Ranskan yritykseen suojata Euroopan kulttuuriteollisuus Hollywoodilta ja Pilaaksolta.

Keskusteluihin ryhdyttiin uudelleen vuonna 2007, kun Japanin sijaan Kiinasta koettiin tulleen uhka länsimaille. Kun kehittyneet taloudet ajautuivat lamaan 2008, sopimuskeskustelut lakaistiin maton alle. Ja siellä ne pysyivät 2010-luvun alkuun.

Kun sekä USA ja Eurooppa kamppailivat laskusuhdanteiden ja rakenteellisten haasteiden parissa, syntyi kummassakin luonnollinen tarve kiihdyttää kaupan neuvotteluita.

Transatlanttisen vapaakauppasopimuksen väitetään tuovan liki 120 miljardia euroa lisää Euroopalle ja 95 miljardia USA:lle. Mutta kun ennusteita on analysoitu kriittisemmin, valtaosa niistä on osoittautunut varsin optimistisiksi.

Taluspoliittisesti etuja on, mutta ne eivät ole niin suuria kuin on väitetty. Suljettujen ovien takana käydyt neuvottelut ovat sen sijaan kiihdyttäneet vaatimuksia ”läpinäkyvyydestä ja demokraattisista toimintamenetelmistä”.

Euroskeptikkojen nousu pakottaa Bryselin uudelleenarviointeihin.

Entä USA:n suhde Aasiaan?

Käytännössä transatlanttinen kumppanuus heijastaa USA:n ja EU:n yritystä suojautua Kiinalta, jonka kilpailukyky on kasvussa, ja nousevalta Aasialta, joka kil-

pailee kustannustehokkuudella. Siksi Washington on vauhdittanut kauppaneuvotteluja myös Aasiassa.

”Tavoitteemme on Tyynen valtameren ylittävä partneruus”, sanoi presidentti Obama vuoden 2013 puheessaan, jossa hän painotti dynaamisen Aasian merkitystä USA:lle.

Aasian partneruussopimus (Trans Pacific Partnership, TPP) alkoi vuoden 2005 vapaakauppasopimuksesta Brunein, Chilen, Uuden-Seelannin ja Singaporen välillä. Kun Japani liittyi keskusteluihin vuonna 2012, neuvottelut saivat uutta puhtia kautta nousevan Aasian.

Obaman hallinnolla on omat motiivinsa. Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana USA:n talous on jäänyt paitsi dynaamisen Aasian kehityksestä. Valkoisen talon kiinnostusta motivoi myös USA:n sotilaspolitiikan siirtyä Euroopasta Aasiaan. Läheiset suhteet Aasiaan sopivat lisäksi hyvin yhteen presidentin vientipolitiikan kanssa, joka pyrkii kaksinkertaistamaan USA:n viennin.

Eräitä Aasian ja Amerikoiden neuvottelevia maita huolettaa kuitenkin se, että niitä ajetaan taloussopimukseen, johon on sisällytetty lähinnä USA:ta palvelevia sosiaalisia tavoitteita. USA:ssa taas koko sopimus on vastahangassa taloudellisista, poliittisista ja ideologisista syistä.

Jos sopimukseen päästään, se lienee mahdollista vesitetyssä muodossa niin, että bilateraaliset poikkeussäännöt mahdollistavat yleisen multilateraalisen sopimuksen, josta eristetään ”sensitiiviset alueet” ja ”strategiset sektorit”.

USA:ssa Obaman hallinnolta alkaa loppua aika. Loppusyksystä hämmöttävät kongressivaalit ja vuonna 2016 presidentinvaalit, joiden asemointikilpa on jo alkanut.

Mikäli Obama ei onnistu kauppasopimusneuvotteluissa Euroopassa tai Aasiassa tai kummassakaan, republikaanit saavat lisäpuhtia poliittisiin hyökkäyksiinsä. Mutta myös demokraattien omassa joukoissa vapaakauppasopimuksista ollaan montaa mieltä. ■

Dos. Dan Steinbock toimii kansainvälisen liiketoiminnan tutkimusjohtajana Intia Kiina ja Amerikka instituutissa (USA) ja vaikuttaa lisäksi Shanghai kansainvälisten opintojen instituutissa (Kiina) ja EU-keskuksessa (Singapore).

Vesa Puoskari

Laajentuminen on EU:n ulkopolitiikan tärkein työkalu

Kymmenen vuoden sisällä Euroopan unioniin on liittynyt 13 uutta jäsenmaata. Laajentuminen on tuonut mukanaan taloudellista vaurautta ja poliittista vakautta niin uusille kuin vanhoille EU:n jäsenmaille.

Viron EU-suurlähettiläs **Matti Maasikas** vahvistaa, että laajentuminen on EU:n ulkopolitiikan vahvin työkalu ja muutoksen väline. ”Jokaisen maan intressinä on, että naapurimaat ovat taloudellisesti ja poliittisesti mahdollisimman samankaltaisia, jolloin kehitys on ennustettavissa paremmin ja yhteistyötä helpompi pitää yllä.”

Virosta tuli EU:n jäsen vuonna 2004, jolloin unioniin liittyi kaikkiaan 10 uutta valtiota. Samalla EU-maiden lukumäärä

nousi viidestätoista 25:een. Romania ja Bulgaria tulivat mukaan 2007 ja Kroatia heinäkuussa 2013.

Entisten ja uusien jäsenten merkittävistä eroista huolimatta laajentumiskierros on osoittautunut taloudelliseksi ja poliittiseksi menestykseksi. Maasikas sanoo, että onnistumisen takana oli kansakuntien halu liittyä mukaan unioniin.

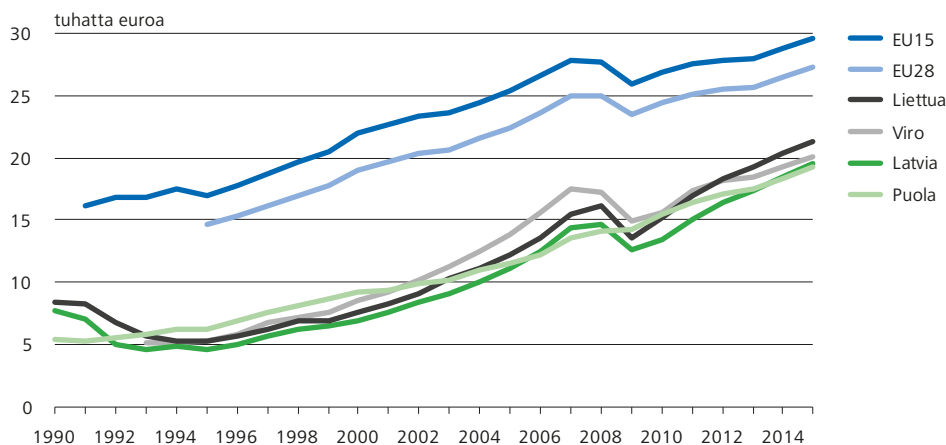
”EU:n vetovoima oli ehdokasmaisaa todella vahva, minkä vuoksi ne olivat valmiit tekemään jäsenyyden eteen

paljon töitä. Toisaalta myös EU ymmärsi historiallisen vastuunsa maanosan yhdistämisestä.”

Esimerkiksi Virossa EU:n kannatus on jäsenyyden aikana kasvanut entisestään. Syksyllä 2003 liittymisen puolesta äänesti 67 prosenttia, kun tämän vuoden alussa järjestetyssä mielipidemittauksessa 84 prosenttia kansalaisista oli jäsenyyden kannalla.

”Poliittinen johto on entisestään onnistunut vahvistamaan tunnetta, että EU-

Bruttokansantuotteen kehitys Baltian maissa ja Puolassa 1990–2015, henkeä kohti (ostovoimakorjattu)

Lähde: Euroopan komissio

Kuvio 1

Tšekin, Viron, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Unkarin, Maltan, Puolan, Slovenian ja Slovakian liittymisen unioniin 2004 oli historiallinen askel, jolla päätettiin Euroopan kahtiajako.

Bulgaria ja Romania liittyivät jäseniksi vuoden 2007 alussa.

Kroatiasta tuli unionin 28. jäsenvaltio heinäkuussa 2013.

jäsenyydestä on Virolle hyötyä. Edut eivät ole pelkästään taloudellisia, vaan kysymys on myös turvallisuudesta”, hän huomauttaa.

”Meillä ei myöskään ole ollut poliittisia kiistoja esimerkiksi Kreikan taloudellisesta tukemisesta. Muita on autettava, sillä saatamme tarvita itsekin apua jonakin päivänä.”

Kauppa kasvanut

Laajentumisesta ovat hyötynneet kaikki Euroopan taloudet. Uusien ja vanhojen jäsenmaiden välinen kauppa on kolminkertaistunut kymmenessä vuodessa, kun uusien jäsenmaiden välinen kauppa on viisinkertaistunut.

OECD:n maatumkimuksista vastaavan osaston johtaja **Andreas Wörgötter** sanoo, että suorien ulkomaisten investointien ansiosta EU:n uudet jäsenmaat ovat päässeet osallisiksi globaaleihin toimitusketjuihin. Se on avannut maille markkinoita niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti.

”Lisäksi yritysten yksityistämisen prosessi toi mukanaan uutta teknologiaa. Uudet maat ovat myös myyneet ison osan rahoitussektoristaan strategisille sijoittajille”, hän lisää.

Vahvasta kehityksestä huolimatta uudet jäsenmaat ovat edelleen kaukana EU:n keskimääräisestä tasosta bkt:n ostovoimapariteetilla mitattuna. Talouskriisin vuoksi lähentyminen on hidastunut merkittävästi, ja joiltakin osin ero on jopa kasvanut.

Välimatkaa on kurottava umpeen niin talouden kilpailukyvyyn, tuottavuuden kuin ihmisten elin- ja palkkatason erojen kanssa.

”Joissakin maissa kysyntää on rajoittanut sisäinen devalvaatio tai luotonannon heikkeneminen. Tämä on korostanut kasvuun suuntautuneen politiikan tärkeyttä yhdessä työmarkkinainstituutioiden vahvistamisen kanssa, jotta rakennemuutosten aikana välttämätön työpaikkojen vaihtaminen sujuisi joustavasti”, Wörgötter huomauttaa.

EU:n vanhoille jäsenille vapaakauppa on avannut uusia markkinoita ja auttanut rakentamaan entistä tehokkaampia talouden arvoketjuja. Toisaalta työvoiman vapaan liikkuvuuden ansiosta EU-maat ovat saaneet ammattitaitoista

”Poliittinen johto on entisestään onnistunut vahvistamaan tunnetta, että EU-jäsenyydestä on Virolle hyötyä. Edut eivät ole pelkästään taloudellisia, vaan kysymys on myös turvallisuudesta”, sanoo Viron EU-suurlähettiläs Matti Maasikas.

ja motivoitunutta työvoimaa, mikä on tukenut talouskasvua.

Wörgötter arvioi, että suurimmat hyötyjät ovat uusien jäsenmaiden naapurit, kuten Pohjoismaat, Saksa, Itävalta ja Italia, jotka ovat tehneet eniten suoria investointeja uusiin jäsenmaihiin.

”Hyödyt ovat suurempia, jos ne ovat yhteydessä teolliseen valmistukseen, kuten esimerkiksi Saksan autoteollisuuden investoinnit Tšekin tasavaltaan, Slovakiaan ja Unkariin. Sen sijaan uusien jäsenmaiden rahoitussektorille tehdyt investoinnit ovat korjausliikkeen kohteena tällä hetkellä.”

Eurokriisi tiivistänyt päätöksentekoa

Matti Maasikas sanoo, että vuodesta 2008 lähtien jyllänneen kriisin myötä asetelmat uusien ja vanhojen jäsenvaltioiden välillä ovat muuttuneet.

”Eurokriisin seurauksena jako itäisten ja läntisten jäsenmaiden välillä on kadonnut täysin. Meidän on paremminkin nähtävä, että EU:n yhteisiä sääntöjä noudattaneet maat ovat menestyneet suhteellisen hyvin myös talouskriisin aikana.”

Samalla myös EU:n päätöksenteko on tehostunut merkittävästi. Kriisin synnyttämän muutosprosessin seurauksena ko-

Vesa Puoskari

missio, Euroopan parlamentti ja myös jäsenmaiden muodostama ministerineuvosto ovat saaneet lisää valtaa kansalliseen päätöksentekoon verrattuna.

”Jos päätöksentekomenetelmiä on jouduttu muokkaamaan, niin tämä ei ole tapahtunut niinkään laajentumisen vaan talouskriisin paljastamien rakenteellisten ongelmien vuoksi”, painottaa Maasikas.

Laajentuminen jatkuu

Laajentuminen on osa EU:n politiikkaa, sillä unionin perussopimusten mukaan kaikki eurooppalaiset valtiot voivat halutessaan liittyä jäseneksi. Tällä hetkellä jäsen ehdokkaita ovat Turkki, Länsi-Balkanin maat sekä Islanti.

”Uusien ehdokasmaiden hyväksyminen vahvistaa poliittista sitoutumista laajentumista kohtaan, vaikka epäilemättä unioni sulattelee vielä viimeisintä suurta laajentumiskierrosta. Prioriteetti on tällä hetkellä euroalueen toiminnan vahvistamisessa sekä sisämarkkinoiden toiminnan parantamisessa”, Maasikas arvioi.

Unionille laajentumisprosessi on tärkeä taloudellista ja poliittista vakautta luova työkalu. Neuvotteluissa ehdokasmaat raportoivat säännöllisesti, kuinka hyvin ne edistyvät EU:n asettamien kriteereiden täyttämisessä.

Lehtikuvaa Oy

Taloukasvua ja taantumaa

Puola on yksi nopeimmin kehittyvistä uusista jäsenmaista ja kasvanut myös talouskriisin aikana. Sen sijaan Baltian maissa talouskehitys on vaihdellut poikkeuksellisen vahvasti.

”Puola on hyötynyt vakaasta politiikasta ja rakenteellisista uudistuksista, jotka alkoivat jo 1990-luvulla. Rahoitussektorin tiukalla ohjauksella rajoitettiin pääsyä ulkomaisiin lainoihin, mikä on vähentänyt riskiä asuntosektorilla”, arvioi **Nicola Brandt** OECD:n talousosastolta.

EU-rahastojen avulla Puola on rakentanut ja vahvistanut infrastruktuuriaan ja samalla talouttaan, joten siitä on tullut entistä vahvempi toimija EU:n sisällä talouskriisin aikana.

”Vuosina 2008–09 rahapolittiset toimenpiteet olivat sopivia ja joustava ulkomainen

vaihtokurssi mahdollisti sopeutumisen ja toi kilpailuetua. Lisäksi rahoitusjärjestelmä oli verrattain pieni ja vahva, mikä rajoitti talouskriisin negatiivisten vaikutusten leviämistä. Myös julkiset investoinnit olivat dynaamisia merkittävien EU:n tukien ansiosta”, Brandt kertoo.

Toisaalta työttömyys on säilynyt korkeana Puolassa ja väestö ikääntyy nopeasti. Kilpailu on edelleen heikkoa useilla sektoreilla ja liiketoiminnan harjoittamisen hallinnolliset kustannukset ovat korkeat. Samalla maa voisi parantaa työ- ja asuntomarkkinoiden toimivuutta merkittävästi.

”Tästä syystä rakenteelliset uudistukset ovat avaintekijä tuottavuuden, innovaatioiden ja Puolan talouden yleisen kehityksen parantamiseksi keskipitkällä aikavälillä”, lisää Brandt.

Baltian maat luopuivat itsenäisestä rahapolitiikasta ja kytkivät valuuttansa ensin Saksan markkaan ja sitten Euroopan vaihtokurs-

sijärjestelmään EU-jäsenyyden yhteydessä. Virosta tuli euromaa 2011, Latvia liittyi tämän vuoden alussa ja Liettua ottaa yhteisvaluutan käyttöön mahdollisesti 2015.

OECD:n Andreas Wörgötterin mukaan itsenäisestä rahapolitiikasta luopumalla Baltian maat pyrkivät välttämään pieniin uusiin valuuttoihin liittyvät korkeat riskit. Poikkeuksellisen korkeat kasvuluvut ennen globaalia rahoituskriisiä osoittivat politiikan menestyksen.

”Kuitenkin valuuttojen kytkeminen loi kannusteita euron käyttöönottoon, mistä tuli ongelma valtioiden velkakiiriin aikana. Ainoa ulospääsy oli euroon liittyminen mahdollisimman nopeasti, mikä on saattanut pakottaa valtioita sisäisiin devalvaatioihin. Tämä on mahdollisesti lisännyt Baltian maiden talouskehityksen poikkeuksellisen suurta volatiliiteettiä”, hän huomauttaa.

”Uusien ehdokasmaiden saattaminen kuntoon ei ole helppoa. Toisaalta myös integraatio on aiempaa syvempää ja lakeja on enemmän, joten tässä mielessä uusilla kandidaattimailla on enemmän tehtävää.”

”Myöskään näiden maiden motivaatio

ei näytä olevan samalla tasolla kuin entisissä Itä-Euroopan maissa. Tässä suhteessa jotakin on mennyt vikaan, sillä laajentumisen edut esimerkiksi Bosnian kaltaisille maille olisivat selkeästi nähtävissä”, Maasikas päättää. ■

Kirjoittaja on vapaa toimittaja ja Tieto&trendit-lehden vakituinen avustaja.

Tilastokeskus kouluttaa

Aloitamme syksyn 2014 kursseilla

*Huom!
Uusi kurssi
kulutusrakenteiden
muutoksista!*

BKT ja muut talouden mittarit 18.9.2014

Kurssilla käydään läpi keskeisimmät talouden toimintaa kuvaavat tunnusluvut sekä käsitellään kansantalouden tilinpidon sisältöä, käsitteistöä, laskentatapaa ja tärkeimpiä tietolähteitä. Saat tietoa myös ajankohtaisista uudistuksista.

Kulutusrakenteiden muutokset – Kulutustutkimuksen tuloksia 23.9.2014

Kurssilla luodaan katsaus kulutusrakenteiden muuttamiseen Suomessa kautta vuosikymmenten. Erityisen tarkastelun kohteena ovat 2000-luvun alussa tapahtuneet kulutusrakenteiden muutokset. Erilaisten palvelujen merkitystä ja niitä koskevia laskentatapoja esitellään kurssin aikana samoin kuin lasten merkitystä kulluttajina ja hankintapäätösten vauhdittajana. Kulutusta tarkastellaan myös kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Tilastotietojen havainnollistaminen ja esittäminen 7.10.2014

Kurssilla perehdytään tilastotiedon erityispiirteisiin ja havainnollistamistapoihin. Tavoitteena on vahvistaa osallistujien valmiuksia tulkita ja tuottaa tilastoihin perustuvaa tekstiä, taulukoita ja grafiikkaa.

Kansainvälisen tilastotiedon lähteet 14.10.2014

Kurssilla tarkastellaan internetistä löytyviä tilastotietoja, tilastollisia verkkopalveluita ja tietokantoja. Opi kurssilla, mistä ja miten löydät ulkomaisia tilastotietoja eri tiedonhakatavoin.

*Kurssit järjestetään Tilastokeskuksessa osoitteessa
Työpajankatu 13, 00580 Helsinki.*

*Kurssien ohjelmat ja hintatiedot löytyvät
kotisivuiltamme: tilastokeskus.fi/koulutuspalvelut
Lisätietoja: koulutuspalvelut@tilastokeskus.fi
puh. 029 551 2345 tai 029 551 3681*

Vesa Puoskari

EU uusii energia- ja ilmastopolitiikan tavoitteitaan

Euroopan komissio julkaisi alkuvuodesta ehdotuksen EU:n energia- ja ilmastotavoitteiksi. Vuoteen 2030 ulottuvat tavoitteet eivät velvoita jäsenmaita. Uusiutuvan energian kannattajat pelkäävätkin vihreän energian investointien ja innovaatioiden karkaavan Euroopasta.

EU:n uuden energia- ja ilmastopaketin keskeisiä osia ovat uusiutuvien energialähteiden osuuden nostaminen energiantuotannossa 27 prosenttiin ja kasvihuonekaasupäästöjen leikkaaminen 40 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.

Komission arvion mukaan tehokkaasti toimiva päästökauppajärjestelmä on kustannustehokkain tapa vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. 2020-paketista poiketen tavoitteet eivät velvoita suoraan jäsenmaita, vaan ne on asetettu EU-tasolle.

Eurooppalaisen tuulienergiajärjestön EWEA:n (European Wind Energy Association) EU-suhteista vastaava johtaja Sarah Azau sanoo, että komission ehdotus on kompromissi, jossa on kuunneltu niin tiettyjen jäsenvaltioiden toiveita kuin teollisuudenkin intressejä.

”Tähän mennessä tavoitteet uusiutuvien energialähteiden osalta ovat veloitaneet jäsenmaita, mikä on luonut kasvua vihreän energian sektorille. Komission ehdotus ei ole riittävän kunnianhimoinen, jotta sektorin kasvu jatkuisi yhtä vahvana myös tulevaisuudessa. Sitovat tavoitteet lisäisivät myös energiaturvallisuutta ja vähentäisivät samalla Euroopan riippuvuutta tuontienergiasta.”

Myös energiatehokkuuden lisääminen on komission esityksessä tärkeä työkalu päästöjen leikkaamiseksi.

”Komission energiaselvitys osoittaa, että eurooppalaiset yritykset ovat parantaneet energiatehokkuuttaan merkittävästi ulkomaisiin kilpailijoihin verrattuna. Ne siis pystyvät kilpailemaan globaaleilla markkinoilla entistä tasavakisemmin, korkeammista hinnoista huolimatta”, Azau lisää.

Jäsenmaat kahteen leiriin

Azau näkee, että komission esityksen taustalla vaikuttavat sekä perinteisen teollisuuden lobbaus että energia- ja ilmastokysymyksissä kahteen leiriin jakautuneiden jäsenmaiden intressit. Vastapuolina ovat runsaasti hiiltä tuottavat ja käyttävät maat sekä edistyksellisesti ilmastokysymyksiin suhtautuvat valtiot.

”Esimerkiksi Itä-Euroopan maat Puolan johdolla ovat kaikkia sitovia tavoitteita vastaan. Myös Iso-Britannia vastustaa sitovaa uusiutuvien energialähteiden tavoitetta, sillä se pitää hiilidioksidipäästöjen leikkaamiseen perustuvaa lähestymistapaa parhaimpana mallina.”

”Myös jotkut teollisuuden sektorit ovat tehneet uusiutuvista energialähteistä syyllisen taloudellisiin vaikeuksiinsa. Uusiutuvat energialähteet ovat pikemminkin keino varautua fossiilisten polttoaineiden hinnankorotuksiin ja luoda uusia markki-

noita tuotteilleen”, Azau jatkaa.

Azau huomauttaa, että useiden tutkimuslaitosten ja myös komission oman selvityksen mukaan ilmasto- ja energiapolitiikalla on vain vähän vaikutusta energian hintoihin.

Kiina investoi uusiutuviin

Samaan aikaan kun Eurooppa leikkaa investointejaan uusiutuvaan energiaan, muut maat panostavat sektorille vahvasti.

Bloomberg New Energy Financen mukaan vakavista ympäristöongelmista kärsivä Kiina investoi viime vuonna puhtaaseen teknologiaan eniten, 61,3 miljardia Yhdysvaltain dollaria.

Euroopassa vastaavat investoinnit pienenevät 57,8 miljardiin dollariin, kun niitä vielä vuonna 2012 tehtiin 97,8 miljardin edestä. Yhdysvalloissa investoinnit olivat 48,4 miljardia dollaria vuonna 2013.

Euroopan 41 prosentin pudotus investoinneissa johtuu epävarmasta tilanteesta, sillä mahdolliset muutokset uusiutuvan energian tukijärjestelmiin ovat vähentäneet investointihalukkuutta sektorille. Suurimmat valtiot Saksa, Ranska ja Italia joko pienensivät uusiutuvan energian tukiaisia tai harkitsevat politiikkaansa uudelleen.

Manon Dufour E3G-järjestöstä toivoo, että muu Eurooppa seuraa Saksan esimerkkiä uusiutuvien energialähteiden kasvatamisessa.

Myös Euroopan taloustaantuma on vähentänyt teollisuuden energian kysyntää ja samalla painanut päästöoikeuksien hinnat alas. Päästökauppaneuvot ei ole onnistunut ohjaamaan investointeja uusiutuviin energialähteisiin ennakoitulla tavalla. Yhdysvaltain siirtymisen liuskekaasuun on laskenut hiilen hintaa, mikä on lisännyt hiilen käyttöä myös Euroopassa.

”Taluskriisi jarruttaa vihreään talouteen siirtymistä, mikä on mielestämme suuri erehdys. Tähän mennessä uusiutuvan energian sektori on kasvanut myös taluskriisin aikana. Mikäli sektorin kasvua ei oteta huomioon uusia politiikkalinjauksia muotoiltaessa, innovaatiot karkaavat Euroopan ulkopuolelle”, sanoo energia-analytikko **Manon Dufour** E3G-järjestöstä.

Uusiutuvan energian sektorilla toimivat eurooppalaiset yritykset ovat perinteisesti olleet alan johtavia toimijoita. Esimerkiksi globaaleista tuulienergiasta liittyvistä patenttihakemuksista 55 prosenttia on eurooppalaisten yritysten hallussa.

Saksa uudistaa tukipolitiikkaansa

Euroopan investointipanostuksen laskuun vaikuttaa ennen kaikkea Saksan epävarma tilanne. Saksa on mittavan tu-

EU:n 2030 ilmasto- ja energiatavoitteet

Sitova kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoite: Vuoteen 2030 ulottuvan EU:n energia- ja ilmastopolitiikan tavoitteena on päästöjen leikkaaminen 40 prosentilla vuoden 1990 tasoon verrattuna.

Uusiutuvan energian tavoite: uusiutuvan energian osuus vuonna 2030 on vähintään 27 prosenttia. Tavoite ei velvoita jäsenmaita kansallisen lainsäädännön tasolla, joten mailla on mahdollisuus muuntaa energiajärjestelmä paikallisten olosuhteiden mukaisesti.

Energiatohokkuus: Energiatohokkuutta parantamalla edistetään kaikkia EU:n energiapolitiikan tavoitteita ja siirtymistä varmempaan ja kestävämpään energiajärjestelmään.

Päästökauppajärjestelmän uudistus: EU:n päästökauppajärjestelmään kuuluvien alojen päästökattoa alennetaan vuosittain tietyllä prosenttimäärällä. Päästökaukan ulkopuolelle jääviltä aloilta peräisin olevia päästöjä olisi vähennettävä 30 prosentilla vuoden 2005 tasoon verrattuna.

kipolitiikan ansiosta kasvattanut nopeasti uusiutuvien energialähteiden osuutta energiantuotannossa. Järjestelmä on kuitenkin osoittautunut liian kalliiksi.

EnergieWende -politiikan tavoitteena on korvata ydinvoimaa uusiutuville energialähteillä ja vähentää ydinvoimaan liittyvää turvallisuusriskiä. ”Saksan tavoite säilyy varmasti samana, vaikka se harkitsee uudelleen, millaisin välinein uusiutuvien osuutta energiantuotannossa aiotaan lisätä”, arvioi Dufour.

”Toivomme, että Saksa toimii veturina ja *EnergieWende* esimerkkinä muulle Euroopalle myös tulevaisuudessa. Uskon, että muutos on mahdollinen ilman, että investoijien luottamus Euroopan suurimpaan markkinaan heikkenee”, hän jatkaa.

Uusiutuvan energian sektori on luonut Saksaan 380 000 uutta työpaikkaa. ”Vihreän talouden innovaatioilla on mielestäni perinteisiä suurempi arvo, sillä ne luovat uusia työpaikkoja ja teknologista sekä taloudellista johtajuutta Euroopalle”, sanoo Dufour.

Kanta ilmastoneuvotteluihin

Komission esitys oli samalla keskustelun avaus EU:n yhteisen kannan muodostamiseksi YK:n kansainvälisiä ilmastoneuvotteluja varten. Uusi ilmastopimus py-

ritään solmimaan Pariisissa syksyllä 2015.

Ministeri **Ville Niinistö** arvioi ympäristöministerien kokouksessa Brysselissä, että EU:n kanta 40 prosentin leikkaustavoitteesta ja linjaukset uusiutuvasta energiasta on lyötävä lukkoon korkeimmalla poliittisella tasolla, jotta EU pääsisi eteenpäin myös kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa.

”Vihreän kasvun ministeriryhmä, johon kuuluvat vähäpäästöisen yhteiskunnan rakentamiseen myönteisesti suhtautuvat EU-maat, on päässyt yhteisymmärrykseen siitä, mitä vähintään olisi tehtävä. Suurin haaste liittyy Puolan, Slovakian ja Bulgarian kaltaisiin maihin, missä vaiheessa ne ovat valmiita muodostamaan kantansa.”

”Mikäli EU tulee syyskuussa järjestettäviin YK:n ilmastoneuvotteluihin yhteisen kannan kanssa, niin tämä pakottaa myös muut osapuolet tekemään oman osuutensa uuden ilmastopimuksen eteen”, Niinistö lisää. ■

Vesa Puoskari on vapaa toimittaja ja Tieto&trendit-lehden vakituinen avustaja.

Miten menetimme edullisemman ruuan?

Ilkka Lehtinen

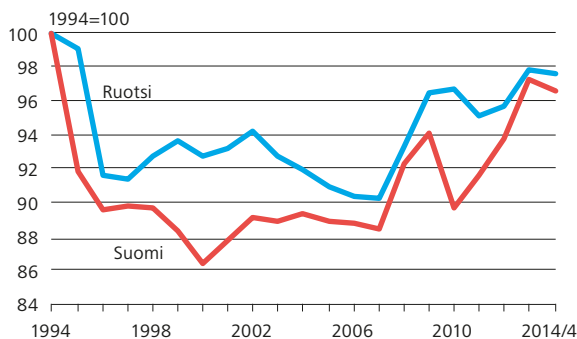
Ruoka halpeni Suomessa reilusti yli kymmenen prosenttia EU-jäsenyyden alkuvuosina. Viime vuosina hintaetu on lähes kokonaan hukattu. Miten näin pääsi käymään?

EU-jäsenyyden alussa rajojen avaaminen ja veropolitiikan muutos laski ruuan hintaa Suomessa yli 11 prosenttia. Ruuan reaalihintan aleneminen jatkui aina vuoteen 2000, jolloin ruoka oli 14 prosenttia halvempaa kuin

vuonna 1994 (Kuvio 1). Vuoden 2006 jälkeen hintaetu lähti kuitenkin supistumaan. Nyt ruoka on enää 3,4 prosenttia halvempaa kuin ennen jäsenyyttä.

Ruotsissa ruuan hinta oli parhaimmillaan 10 prosenttia EU-jäsenyyttä edeltä-

Koko ravintoryhmän reaalihintakehitys 1994–2014 huhtikuu

Lähde: Tilastokeskus ja SCB

Kuvio 1

vää tasoa alempana vuonna 2007. Ruotsin maatalouspolitiikka oli lähentynyt EU:n maatalouspolitiikkaa jo ennen jäsenyyden alkua. Ruotsissa ruuan reaalihintana on nyt 2,4 prosenttia alle vuoden 1994 tason.

Kehitys on ollut melko samanlaista Suomessa ja Ruotsissa, meillä vain hieman rajummin saavaa. Suomessa kuluttajahinnat ovat nousseet vuodesta 1994 vuoden 2014 huhtikuuhun 39 ja palkat 95 prosenttia. Reaalitulot ovat nousseet EU-jäsenyyden aikana 40 prosenttia.

Euro ei nostanut hintoja

Ennen euron käyttöönottoa kansalaisilla oli vakaa käsitys, että hinnat nousevat. Usko pysyi vahvana siirtymän jälkeenkin, vaikka millään mittareilla hinnat eivät nousseet. Kaupat muunsivat hinnat tarkasti markka/euro-vaihtokurssilla.

Ajatusmaailma hintakehityksestä on usein epälooginen: palkkojen pitää nousta, mutta hintojen pitäisi pysyä entisellään. Tähän yhtälöön tarvittaisiin melkoinen tuottavuuden nousu. Vuodesta 2001 tämän vuoden ensimmäiselle neljännekselle kuluttajahinnat ovat nousseet Suomessa 24 prosenttia ja bruttopalkat 52 prosenttia.

Vuonna 2008 alkoi tapahtua

Vuoden 2008 loppukesällä ruuan maailmanmarkkinahinnat nousivat rajusti. Ruuan kuluttajahinnat nousivat kaikkialla Euroopassa syksyllä 2008, meillä vasta vuoden 2009 alussa.

Maa- ja eläinvaltuutetuista johtunut ruuan hintapiikki suli Euroopassa syksyllä 2009, meillä se antoi odottaa itseään. Ruuan arvonlisäveron aleneminen 17 prosentista 12 prosenttiin lokakuun alussa 2009 kyllä siirtyi täysimääräisesti hintoihin.

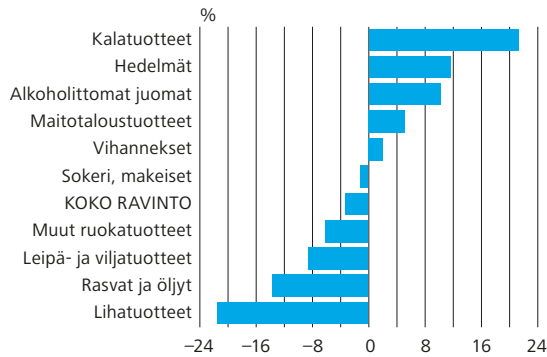
Kala kalliimpaa, liha halvempaa

Ruuan reaalihintojen kehitys 1994–2014 on ollut hyvin erilaista pääryhmästä toiseen (Kuvio 2).

Kalatuotteiden, hedelmien, alkoholittomien juomien, maitotaloustuotteiden sekä vihannesten reaalihintana on nyt korkeammalla kuin vuonna 1994 ennen Suomen EU-jäsenyyttä.

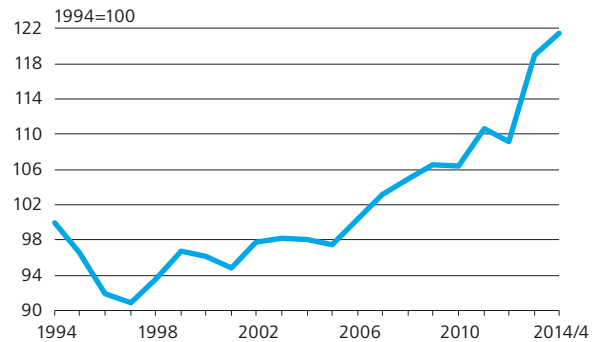
Lihatuuotteiden, rasvojen ja viljatuot-

Ruuan reaali­hinnan muutos 1994–2014 pääryhmittäin

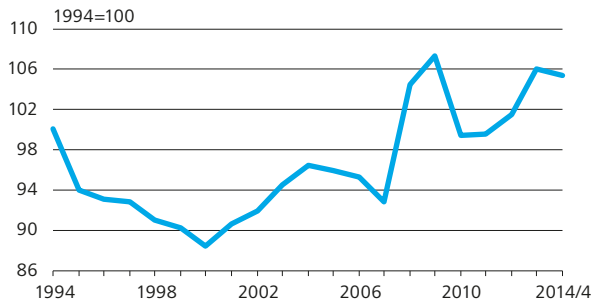
Kuvio 2

Kalatuotteiden reaali­hintakehitys 1994–2014

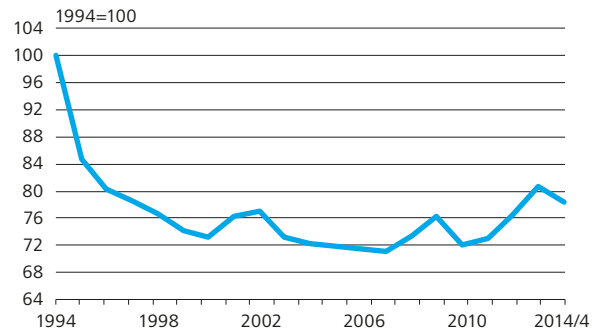
Kuvio 3

Maitotaloustuotteiden reaali­hintakehitys 1994–2014

Kuvio 4

Lihatuotteiden reaali­hintakehitys 1994–2014

Kuvio 5

Kuvioiden lähde: Tilastokeskus

teiden reaali­hinnat taas ovat selvästi alemmalla tasolla kuin ennen EU-jäsenyyttä. Kokonaisuudessaan ruoka on reaalisesti 3,4 prosenttia halvempaa kuin vuonna 1994.

Kalatuotteiden reaali­hinnat ovat nyt yli 20 prosenttia korkeampia kuin vuonna 1994 (Kuvio 3). EU-jäsenyys ei kuitenkaan vaikuttanut kalan hintaan; kilpailutilanteeseen ja pyyntimääriin vain tuli muutoksia.

Suurin syy reaali­hinnan nousuun on norjalaisen lohén hintakehitys. 2000-luvun alkupuolelle asti norjalaisen lohén kansallinen hintatuki piti hinnat kurissa ja norjalainen lohi sai suuren markkinaosuuden Suomen markkinoilla. Suomessa kasvatetun kirjolohén kilpailukyky oli heikko. Markkinatalouden sääntöjen mukaisesti markkinoiden valloituksen jälkeén hintaa voidaan nostaa. Näin on käynyt myös norjalaiselle lohelle ja samalla koko kalatuoteryhmälle. Tosin lohén hinta on ollut hienoisessa laskussa viimeisten kuukausien aikana.

Hedelmien reaali­hinta on myös selvästi EU-jäsenyyttä edeltävän ajan yläpuolella. EU-jäsenyys toi mukanaan uusia tulleja, jotka nostivat hintoja. Näin kävi esimerkiksi banaanille.

Alkoholittomien juomien reaali­hinta on kymmenisen prosenttia korkeammalla kuin ennen EU-jäsenyyttä. Hintojen muutosten takana on virvoitusjuomavero ja kahvin sekä tuoremehun maailmanmarkkinahintojen heilahtelut. EU-jäsenyys ei sinänsä vaikuttanut tämän ryhmän hintakehitykseen kovinkaan paljon.

Maitotaloustuotteet kiistan kohteena

Maitotaloustuotteiden reaali­hintapiikki vuosina 2008 ja 2009 johtui maailmanmarkkinahintojen noususta eli tuottajaintojen kohoamisesta (Kuvio 4).

Vuoden 2013 alussa raakamaidon kulluttajahinta nousi yli 20 prosenttia kilpailuviraston puututtua Valion perus-

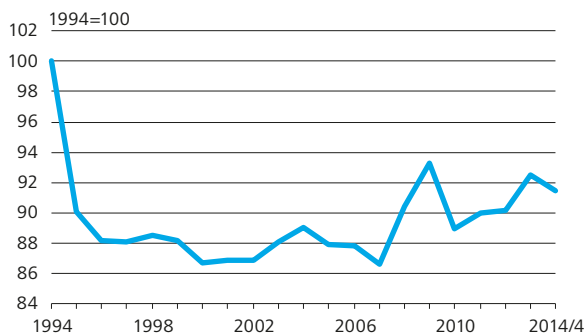
maidon tukkuhinnoitteluun. Kuluttajan kannalta viranomaisten puuttuminen tukkuhinnoitteluun oli onnetonta. Suomi taitaa olla Euroopan ainoa maa, jossa kilpailuviranomaiset ovat aktiivisesti olleet nostamassa toimenpiteillään ruuan hintaa nostamatta veroja.

Suomessa raakamaitomarkkinoilla määräävän markkinaosuuden omaava Valio on kuitenkin pohjoismaisella tasolla pieni toimija. Viranomaiset voisivat luottaa, että kansainvälinen kilpailu pitää huolen hinnoista. Lähivuosina kilpailua on luvassa Suomenlahden eteläpuolelta, kun maakohtaiset maitokiintiöt poistuvat.

Liha, leipä ja rasvat edelleen halpoja

EU-jäsenyys vaikutti eniten vilja- ja lihatuotteiden hinnoitteluun. Verotuksen muutos ja rajojen avautuminen las­ki lihatuotteiden reaali­hintoja parhaimmillaan lähes 30 prosenttia (Kuvio 5). Edelleenkin lihatuotteiden reaali­hin-

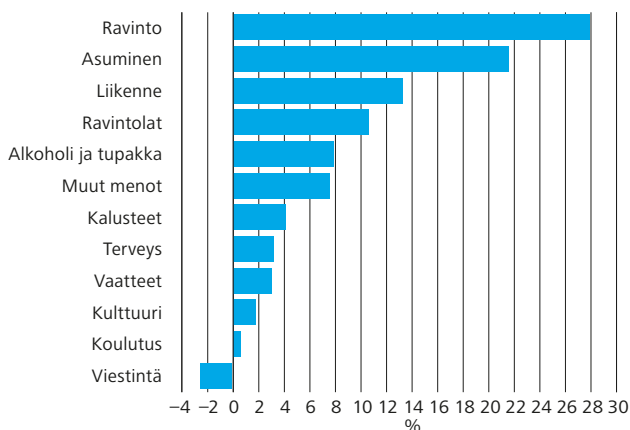
Leipä- ja viljatuotteiden reaalihintakehitys 1994–2014

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 6

Kulutuksen pääryhmien osuus kuluttajahintojen muutoksesta 2010–2014 huhtikuu

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 7

ta on reilut 20 prosenttia alle EU-jäsenyyttä edeltäneen tason.

Myös viljatuotteiden hinnat laskivat jäsenyyden myötä yli 12 prosenttia (Kuvio 6). Mitä lähempänä raaka-ainetta ollaan, sitä suurempi oli hintojen lasku eli vehnäjauhojen ja makaronin reaali hinnat laskivat enemmän kuin leivän.

Rasvojen, varsinkin ruokaöljyjen, vapaa tuonti laski niiden hintoja alkuvuosi-na yli 20 prosenttia. Rasvojen reaali hinta on edelleen 14 prosenttia alle vuoden 1994 hintatason. (Tarkempia tietoja rasvojen ja muiden ravintoryhmien hintakehityksestä löytyy lehden nettisivulta.)

Ruoka inflaatioveturina

Ruuan osuus hintojen yleisestä nousukehityksestä vuodesta 2010 tähän päivään on ollut 28 prosenttia (Kuvio 7).

Toiseksi suurin vaikutus on ollut asumisella, noin 22 prosenttia. Liikennemenojen osuus hintojen noususta on ollut 13 ja ravintoloiden 11 prosenttia.

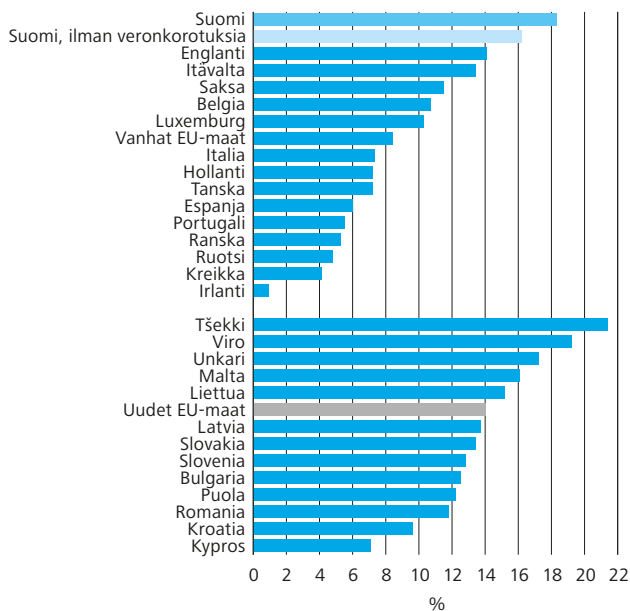
Jos ruuan hinta ei olisi noussut vuodesta 2010 laisinkaan, olisi keskimääräinen vuosi-inflaatio ollut 1,9 prosenttia toteutuneen 2,6 prosentin sijaan.

Ruokaketju ottanut meillä enemmän kuin muualla

Vuodesta 2010 ruuan reaali hinta on noussut Suomessa yli kahdeksan prosenttia, selvästi nopeammin kuin muualla Euroopassa. Nimellisesti ruuan hinta on noussut 18,4 prosenttia. Ruuan arvonlisävero on nostettu 12 prosentista 14 prosenttiin ja makeis- ja virvoitusjuomaveroa on nostettu reippaasti.

Verojen osuus 18,4 prosentin hinto-

Ruuan hintakehitys EU-maissa 2010–huhtikuu 2014

Lähde: Tilastokeskus & Eurostat

Kuvio 8

jen noususta on vain reilut kaksi prosenttiyksikköä. Verojen nosto ei anna synninpäästöä hintojen noususta kuin osittain. Valtaosa siitä on kotikutoista.

Meillä ravintoketjun osat – teollisuus, kuljetus, kauppa – ovat nostaneet marginaalejaan enemmän kuin muualla Euroopassa. Ruuan hinta nousi vuodesta 2010 huhtikuuhun 2014 Suomessa nopeimmin vanhoista EU-maista (Kuvio 8). Suomessa nousu oli 18,4 prosenttia, EU-maissa keskimäärin 9,6 prosenttia. Vuonna 2013 ruuan reaali hinta oli Suomessa enää vajaat kolme prosenttia alle EU-jäsenyyden edeltävää aikaa.

Muuttuuko suunta tänä vuonna?

Vuoden 2014 alusta koko ruokaketju pelästy, ollaanko EU-jäsenyyden hintaetu menettämässä, ja kehityssuunta näyttää ainakin hetkellisesti olevan kääntymässä parempaan päin.

Huhtikuussa 2014 ruuan reaali hinta oli sentään taas 3,4 prosenttia alhaisempi kuin vuonna 1994. Toivottavasti tämä suuntaus jatkuu. ■

Kirjoittaja on Tilastokeskuksen hintoihin ja inflaatioon erikoistunut kehittämisspällikkö.

Mari Niemi

Tieliikenneonnettomuuksien paikkatiedot avoimeksi dataksi

Tilastokeskus avaa tieliikenneonnettomuuksien paikkatietoaineistoa veloitusetta avoimeen käyttöön. Esimerkiksi koululaisten vanhemmat voivat jatkossa tarkastella henkilövahinkoon johtaneiden tieliikenneonnettomuuksien määriä kartalla ja koulujen alkaessa arvioida eri reittien turvallisuutta.

Suomessa on jo pitkään kaivattu avoimempaa tietoa tieliikenneonnettomuuksien tapahtumapaikoista liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Tietoa tarvitsevat niin yksittäiset kansalaiset kuin erilaiset liikenneturvallisuuden parissa toimivat organisaatiot. Nyt avatulla paikkatietoaineistolla vastataan osaltaan tähän tarpeeseen.

Tieliikenneonnettomuustiedot saadaan poliisilta

Tilastokeskus saa tieliikenneonnettomuuksien tiedot poliisilta. Tietoja täydennetään ja tarkistetaan erilaisten hallinnollisten aineistojen avulla. Tilastokeskus julkaisee kuukausittain ennakkotiedot henkilövahinkoon johtaneiden tieliikenneonnettomuuksien määristä nettisivuillaan. Lopulliset vuositiedot edellisen vuoden tieliikenneonnettomuuksista valmistuvat kesällä.

Henkilövahinko-onnettomuuksien määrä tielikenteessä on hieman pienentynyt viimeisten vuosien aikana. Edelleen kuitenkin tarvitaan työtä liikenneturvallisuuden eteen. Luotettava tieto on tarpeen, jotta liikenneturvallisuuden edistämiseksi tähtäävät toimenpiteet osataan kohdistaa oikein.

Tieto avataan tietosuoja huomioiden

Nyt avatussa tieliikenneonnettomuudet sisältävässä aineistossa on huomioitu tie-

tosuoja eikä siitä pysty erottelemaan yksittäisiä onnettomuudessa osallisena olleita henkilöitä. Tietosuoja huomioiden aineiston avulla pystytään vastaamaan liikenneturvallisuuteen liittyviin keskeisiin kysymyksiin:

- mihin vuorokauden ja vuodenaikaan onnettomuus on tapahtunut,
- oliko onnettomuudessa osallisena henkilöautoja tai pakettiautoja, jalankulkijoita, polkupyöräilijöitä, mopoja vai kenties raskaita ajoneuvoja, ja
- minkä tyyppisestä onnettomuudesta oli kyse.

Aineisto sisältää tiedot vuosina 2011–2013 poliisin tietoon tulleista Tilastokeskukselle ilmoittamista, täydennetyistä ja tarkistetuista henkilövahinkoon johtaneista tieliikenneonnettomuuksista, joista on tiedossa tapahtumapaikan koordinaatit.

Avoimen aineiston avulla jokainen voi tarkastella alueensa liikenneturvallisuutta tielikenteessä tapahtuneiden henkilövahinko-onnettomuuksien perusteella. Tietoja voi hyödyntää niin yksittäiset kansalaiset kuin erilaiset organisaatiotkin, esimerkiksi kunnat liikenneturvallisuussuunnitelmissaan.

Aineisto löytyy paikkatietoikkunasta

Aineisto avataan käytettäväksi maanmittauslaitoksen ylläpitämän paikkatietoikkunan kautta. Paikkatietoikkuna on kaikille avoin ja maksuton verkkosivusto,

Mycös muista maista on saatavilla tietoja tieliikenneonnettomuuksien sijainnista sekä niiden perustiedoista. Esimerkiksi palkittu CrashMap sisältää tiedot poliisille raportoiduista tieliikenneonnettomuuksista Britanniassa. Osa CrashMap-palvelun tiedoista on maksullisia, osa ilmaisia.

jonne on koottu paikkatietoa sekä asiaa paikkatiedosta.

Tilastokeskus on jo aikaisemmin avannut paikkatietoaineistojaan veloitusetta avoimeen käyttöön. Saatavilla on muun muassa väestöjä kuvaavia perustietoja tilastointialueittain sekä perustietoja tuotanto- ja teollisuuslaitoksista ja oppilaitoksista. Avoimia paikkatietoaineistoja voi tarvittaessa siirtää myös omaan sovellukseen Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta.

Tilastokeskus jakaa tietoja avoimeen käyttöön myös StatFin-tietokannan kautta. StatFin on Tilastokeskuksen ylläpitämä maksuton tietokanta, joka sisältää Suomea koskevaa keskeistä tilastotietoa suomen, ruotsin ja englannin kielellä. ■

Mari Niemi työskentelee tieliikenneonnettomuustilastojen asiantuntijana Tilastokeskuksessa.

Jukka Ekholm

Hinnat nousevat, festivaaleilla riittää kävijöitä

Useiden kulttuuritapahtumien lippujen hinnat ovat nousseet kymmeniä prosentteja viime vuosina, mutta yleisö jaksaa vielä maksaa.

Lehtikuva Oy

Finland Festivals -organisaatioon kuuluvien kulttuuritapahtumien vuotuinen yleisömäärä on pysynyt kahden miljoonan tuntumassa, vaikka monissa kulttuuritapahtumissa lippujen hinnat ovat nousseet yleistä hintatasoa nopeammin.

Esimerkiksi Turun Ruisrockin kolmen päivän lippu on kallistunut 22 prosenttia vuodesta 2009 ja Joensuun Ilosaarirockin kahden päivän ennakkolippu lähes 36 prosenttia. Seinäjokelaisen Provinssirockin kahden päivän lippujen hinnat ovat samana aikana kohonneet lähes 31 prosenttia. Kolmen päivän liput kallistuivat viidessä vuodessa yli 26 pro-

senttia vuoteen 2013 saakka, minkä jälkeen festivaali muuttui kaksipäiväiseksi (Taulukko 1.)

Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla enakkoon ostetun viikkolipun hinta on kohonnut peräti 40 prosenttia (100:sta 140 euroon) vuodesta 2010 vuoteen 2014. Espoo Cinéssä yhteen elokuvaesitykseen oikeuttavien normaalilippujen 1,5 euron hinnannousu vuodesta 2010 vuoteen 2014 on prosentteina sekkin yli 23.

Helsinkiläinen Flow Festival on muutamassa vuodessa kasvanut yleisömäärältään yhdeksi Suomen suurimmista populaarimusiikkitapahtumista. Vuonna 2013 Flowssa kirjattiin noin 61 500 yleisökäyntiä, kun viisi vuotta aiemmin jäettiin 22 000:een. Näin siitä huolimatta, et-

tä pääsylipun hinta on noussut jopa lähes 70 prosenttia vuodesta 2009. Flown koko festivaalijan kattava lippu maksoi tuolloin 94 euroa mutta vuonna 2014 jo 159 euroa. Tosin festivaalin tarjontakin on kasvanut, mikä on lisännyt kustannuksia. Lisäksi tapahtuman sijaintipaikka sekä järjestykset pääkaupungissa maksavat enemmän kuin maaseudulla.

Aiemmin jopa lakkautusuhan alla ollut Ruisrock on vakiinnuttanut asemansa yhtenä Suomen suurimmista kulttuuritapahtumista. Yleisömäärä on viime vuosina liikkunut noin 60 000:n ja 90 000:n välillä lippuhintojen noususta huolimatta. Ilosaarirock saavutti vuonna 2013 jopa uuden yleisöennätyksen, 55 000 käyntiä.

Miksi festarilippujen hinnat nousevat?

Hintojen nousun yhtenä tärkeänä syynä on artistien vaatimien palkkioiden nousu. Tähän taas vaikuttaa äänitemyynnin jatkuva väheneminen, mikä pienentää levyttävien artistien tuloja. Tällöin täytyy saada entistä enemmän tuloja elävästä musiikista.

Lisäksi muutkin festivaalien järjestämiskustannukset ovat nousseet selvästi viime vuosina. Festivaaliyleisö on muuttunut iäkkäämmäksi, jolloin sen vaatimukset festivaalien ulkoisista puitteista ovat kasvaneet. Kuluja nostavat myös tiukentuneet turvamääräykset, työntekijöiden työehtojen kehitys sekä hallinnolliset muutokset kuten järjestäjäorganisaatioiden vaihtumiset esimerkiksi Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla.

On myös kulttuuritapahtumia, joissa lippujen hinnannousu on ollut maltillista. Esimerkiksi Pori Jazz Festivalin Kirjurinluodon päivälipun on saanut jo useita vuosia 60–70 eurolla. Hinnan nostamista on pyritty välttämään kustannuksia karsimalla sekä edullisemmilla konserttijärjestelyillä.

Espoo Cinéssä kymmeneen näytökseen oikeuttava sarjakortti on kallistunut kuuden vuoden aikana vain hieman yli 8 prosenttia. Reaalisesti hinnat ovat siis jopa laskeneet.

Valtio avustaa, mutta leikkaukset vähentävät tukea

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain kulttuuritapahtumille valtion avustuksia, 5,5 miljoonaa euroa vuonna 2014. Vähennystä on pari prosenttia edellisvuodesta, synä leikkaukset veikkausovoitovaroissa. Silti tuen nimellismäärä on lähes kaksinkertaistunut runsaassa 15 vuodessa, ja tukea saavia tapahtumia on yli kaksi kertaa enemmän: 172 vuonna 2014.

Eniten valtion tukea saaneet festivaalit ovat pitkään olleet samoja. Savonlinnan Oopperajuhlat kahmaisi jälleen vuonna 2014 suurimman potin, yli 700 000 euroa. Kaukana jäljessä tulevat Tampereen Teatterikesä runsaalla 250 000 eurolla ja Helsingin juhlatiikot lähes 200 000 eurolla. (Kuvio 1.)

Monille pienille erikoistapahtumille julkiset avustukset ovat elinehto. Esimerkkinä mainittakoon Lahden Kan-

Pääsylippujen hintoja eräillä kulttuurifestivaaleilla 2009–2014

Festivaali	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutos %
Espoo Ciné ¹⁾	6,5	6,5	7,0	7,0	7,5	8,0	23,1
Espoo Ciné ²⁾	60	60	60	60	65	65	8,3
Flow Festival (Helsinki) ³⁾	94	102	115	130	150	159	69,1
Ilosaarirock (Joensuu) ⁴⁾	70	75	75	75	85	95	35,7
Kaustinen Folk Music Festival ⁵⁾	..	100	120	130	145	140	40,0
Provinssirock (Seinäjoki) ⁶⁾	75	85	85	85	95	98	30,7
Provinssirock (Seinäjoki) ⁷⁾	95	110	112	115	120	–	26,3
Ruisrock (Turku) ⁸⁾	105	110	110	115	120	128	21,9

¹⁾ Normaalihintainen lippu myyntipisteessä yhteen näytökseen.

²⁾ 10 näytöksen sarjakortti.

³⁾ Kolmen päivän lippu.

⁴⁾ Kahden päivän ennakkolippu.

⁵⁾ Ennakkoon ostettu viikkolippu.

⁶⁾ Kahden päivän lippu (perjantai – lauantai).

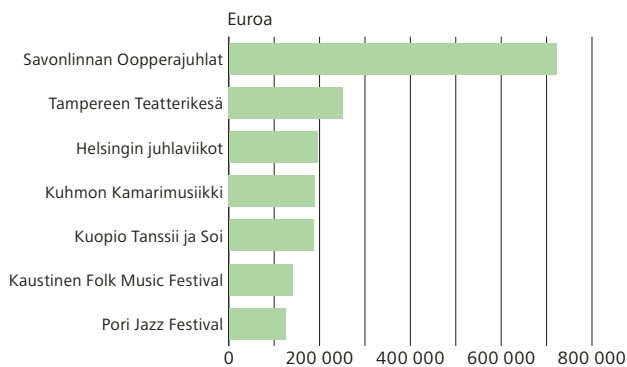
⁷⁾ Kolmen päivän lippu.

⁸⁾ Kolmen päivän ennakkolippu.

Lähteet: Festivaalien järjestäjät & Tiketti.

Taulukko 1

Yli 100 000 euroa valtion tukea saaneet kulttuuritapahtumat 2014

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuvio 1

Valtion tuki valtakunnallisille kulttuuritapahtumille tapahtumatyypeittäin

Tapahtumatyyppi	2000		2005		2010		2014	
	€	%	€	%	€	%	€	%
Yhteensä	2 990 381	100	3 973 000	100	4 991 000	100	5 525 691	100
Musiikki	1 661 697	56	2 120 500	53	2 453 000	49	2 596 000	47
Teatteri	265 737	9	350 000	9	621 000	12	549 000	10
Tanssi	222 008	7	298 500	8	417 000	8	563 000	10
Monitaitteelliset	166 506	6	239 500	6	427 000	9	406 000	7
Elokuva	302 738	10	400 000	10	530 000	11	545 691	10
Kirjallisuus	126 141	4	226 500	6	198 000	4	244 000	4
Kuvataide	174 915	6	256 000	6	260 000	5	285 000	5
Arkkitehtuuri	97 000	2
Lasten festivaalit	70 639	2	82 000	2	85 000	2	240 000	4

Lähteet: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Suomen elokuvasäätiö

Taulukko 2

sainvälinen Kirjailijakokous. Siihen osallistui 500 henkeä vuonna 2013, mutta valtion tukea tipahti jopa 70 000 euroa.

Jyväskylässä järjestetty muotoilutapahtuma New Wave – International Alvar Aalto Design Seminar kokosi 300 osallistujaa mutta sai valtiolta 35 000 euroa. Valtion festarituesta lähes puolet menee musiikkitapahtumille, vaikkakin niiden osuus on hiljalleen laskenut. Tanssitapahtumat sekä lasten festivaalit ovat kasvattaneet osuuttaan viime vuosina (Taulukko 2.)

On monia suurtapahtumiakin, jotka eivät saa lainkaan valtion avustusta. Merkittäviä festivaalirahoittajia ovatkin lisäksi kunnat ja sponsorit, mutta niistä ei ole kattavia tilastoja. Talkoo- ja vapaaehtoistyöllä on yhä tärkeä merkitys useille tapahtumille. ■

Jukka Ekholm työskentelee suunnittelijana Tilastokeskuksen kulttuuritilastoissa.

Lähteet:

Asplund, Heidi (2013). Festivaalilippujen hinnat nousevat joka vuosi. 30.5. www.yle.fi.

Rahkonen, Nella (2014). Festivaalilippujen hinnat nousevat tasaiseen tahtiin. 23.4. www.tutka.pro.

Festivaalien järjestäjät

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiketti

Ilosaarirock / Markus Korpi-Hallila

Parantaako valtion tapahtumatuki kulttuurin alueellista saatavuutta?

Merkittävimmät tapahtumakeskittymät – niin lukumäärillä kuin euroillakin mitattuna – ovat Uudellamaalla ja Pirkanmaalla. Savonlinnan Oopperajuhlat nostaa Etelä-Savon kolmanneksi eniten avustusrahaa saaneeksi maakunnaksi. Asukaslukuun suhteutettuna Etelä-Savo hyppää vertailun ykköseksi ja muiden sijoitukset tippuvat. Monissa maakunnissa alueellisen saatavuuden tavoite ei toteudu.

Kulttuuritapahtumat ovat muuttaneet vuosi vuodelta entistä keskeisemmäksi kulttuuritarjonnan ja osallistumisen muodoksi. Tästä käytetään termiä ”festivalisaatio”. Valtion rahoitus tapahtumille on lisääntynyt, ja niiltä odotetaan monenlaisia hyötyjä kansalaisten hyvinvoinnista aluetalouden vilkastumiseen. Useat kunnat ovat nostaneet tapahtumat kulttuuri- ja elinkeinopoliittiseksi kehittämiskohteeksi.

Tässä artikkelissa tarkastellaan valtion tapahtumatuen tavoitteita, määriä ja alueellista jakaumaa. Aineisto on peräisin Cuporessa meneillään olevasta tutkimushankkeesta, jossa selvitetään kulttuuritapahtumien kulttuuripoliittisia ja aluetaloudellisia vaikutuksia. Aluetaloudellisista vaikutuksista tehdään hankkeessa pääosin meta-analyysiä, koska aiempaa tutkimusta on runsaasti tarjolla. Sen sijaan kulttuuripoliittisen merkityksen arvioinnissa on lähdeittä liikelle perustavasta käsittehdinnasta.

Festivaalien avustamisen sanotaan olevan julkiselle vallalle halpa vaihtoehto parantaa kulttuuritarjontaa verrattuna pysyvien instituutioiden ylläpitoon. Festivaalijärjestäjät ovat tyypillisesti yhdistyksiä. Kulttuuripoliittisesti merkityksellistä on myös se, että taiteilijoille festivaalit ovat mahdollisuus tuoda teoksiaan esille, saada kontakteja ja työtilaisuuksia. Kansalaisille ne ovat tilaisuus kulttuurin yhteisölliseen vastaan-

ottoon ja usein myös vapaaehtoistointaan. Festivaalit voivat olla keskeisiä paitsi paikkakuntien ulkoiselle imagolle myös paikallisyhteisön identiteetille.

Valtio tukee kulttuuritapahtumia yli 5 miljoonalla eurolla

Valtion tukea kulttuuritapahtumille ohjautuu opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM), Suomen elokuväsäätiön (SES) ja Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) kautta. OKM jakaa tukea valtakunnallisille tapahtumille, sen alainen virasto Taike puolestaan alueellisille ja paikallisille tapahtumille. Elokuvatapahtumien tuen OKM on delegoinut SES:ille. Seuraavassa tarkastelussa ovat mukana vain OKM ja SES, joilla on tapahtumille omat erilliset tukimuodot. Taiken tuki sen sijaan ei ole korvamerkittyä, vaan sitä myönnetään vuosittain vaihtelevia määriä viraston keskus- ja aluetasolta useista eri määrärahoista.

OKM:n tukimuodon nimi on ”Valtakunnalliset taide- ja kulttuuritapahtumat”. Tukimuoto syntyi 1960-luvulla kulttuuripoliittikan sektorin perustamisen ja laajenemisen aikakaudella. 1980-luvun puoliväliin saakka se kulki nimellä ”Kongressit, kulttuuripäivät, seminaarit ym.”. Etenkin alkuvuosina avustusmuotoon kytkeytyi vahvoja puolue-, kieli- ja aluepoliittisia intressejä, ja sen jako kiinnostaa yhä ministereitä ja kansanedustajia.

Vuonna 2014 OKM myönsi kulttuu-

ritapahtumatukea 172 hakijalle yhteensä noin 5 miljoonaa euroa. Ylivoimaisesti suurimman avustuksen, 722 000 euroa, sai Savonlinnan Oopperajuhlat. Toiseksi eniten myönnettiin Tampereen teatterikesäle (252 000 euroa). Valtaosa avustuksista oli suuruudeltaan 10 000–50 000 euroa.

Suomen elokuväsäätiö myönsi tänä vuonna elokuvafestivaalitukea runsaat puoli miljoonaa euroa. Sen myöntämä tuki rajoittuu valtakunnallisesti kaikkein merkittävimpinä pidettyihin elokuvatapahtumiin. Niitä on tällä hetkellä seitsemän, joista suurimman tuen sai Tampereen elokuvajuhlat (150 000 euroa).

Tavoitteena alueellisen taiteen edistäminen

OKM:n verkkosivulla avustuksen tarkoituksena tiivistetään ”turvata taiteellisesti ja kulttuuripoliittisesti merkittävien tapahtumien järjestäminen kaikkialla Suomessa”. Tavoitemuotoilu korostaa korkeatasoisen taiteen saatavuutta alueellisesta näkökulmasta, mutta se viittaa myös laajaan, ei-normatiiviseen kulttuurikäsitykseen. Määräraha on budjetissa kohdassa ”Alueelliseen taiteen edistämiseen”, mikä kertoo maantieteellisen ulottuvuuden keskeisyydestä.

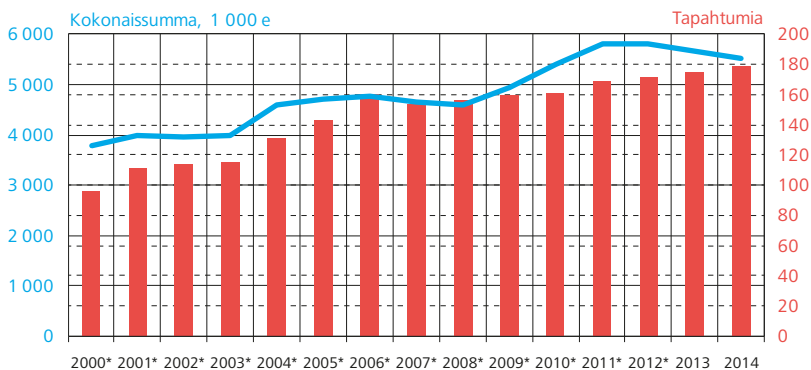
Kulttuuritapahtumiin varattu 5 miljoonan euron määräraha on OKM:n jakamien avustusten joukossa merkittävä. OKM:n kulttuuritapahtumahaan lisäoh-

Savonlinnan Oopperajuhlat/Esko Ikonen

Eteläsavolaista kohti tukea tuli 5,6 euroa, hämäläinen sai tyytyä 0,4 euron avustukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille 2000–2014: käytetyt määrärahat ja avustettujen tapahtumien lukumäärä

* Rahanarvo muunnettu vuoden 2013 arvoon.
Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuvio 1

jeissa (2012) avustuksen nähdään kiinnittyvän kulttuuripolitiikan strategian (2009) jokaiseen vaikuttavuustavoitteeseen: 1) kulttuurisen perustan vahvistaminen, 2) luovan työn tekijät, 3) kulttuuri ja kansalaiset sekä 4) kulttuuri ja talous.

Viime vuosina tukea jaettaessa on korostettu kasvavassa määrin tapahtumien taloudellisia ja sosiaalisia hyötyjä, kuten aluetaloudellista merkitystä, kansalaisyhteiskunnan vahvistumista ja verkostoitumista.

Avustukset kasvoivat tasaisesti 2000-luvulla

OKM:n ja SES:in kulttuuritapahtuma-avustukset ovat lisääntyneet sekä luku- että euromääräisesti 2000-luvulla (Kuvio 1). Kasvu on ollut suhteellisen tasaista tähän vuoteen saakka, jolloin valtiontalouden leikkaukset kohdistuivat myös tapahtumatukeen. Hakijamäärissä ei näy laantumisen merkkejä.

Vuosina 2000–2014 avustusta on saanut kaikkiaan yli 270 eri tapahtumaa. Niistä runsasta viidesosaa on tuettu joka vuosi. Tähän joukkoon kuuluvat kaikki suurimpien avustusten saajat. Vähintään kymmenen kertaa avustusta saaneita on yli 40 prosenttia. Neljäsosa tapahtumista esiintyy jakolistalla vain yhtenä tai kahtena vuotena. Ne ovat saaneet yleensä hyvin pieniä, muutaman tuhannen euron avustuksia.

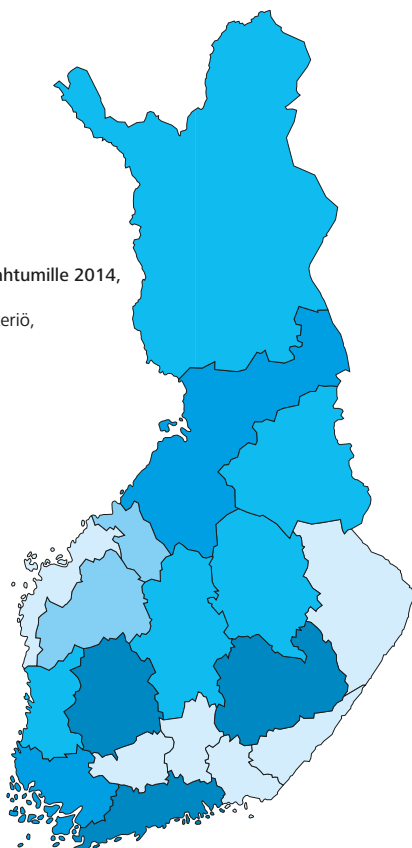
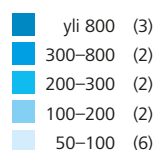
Yhteensä valtio tuki OKM:n ja SES:in kautta kulttuuritapahtumia jakson aikana yli 72 miljoonalla eurolla. Savonlinnan Oopperajuhlien avustussumma on joka vuosi ylittänyt 700 000 euroa (vuoden 2013 arvossa). Muita suuria, kunakin tarkasteluvuonna yli 100 000 eurolla avustettuja festivaaleja ovat olleet Tampereen teatterikesä, Kuhmon kamarimusiikki, Kuopio tanssii ja soi, Kaustinen Folk Music Festival sekä Tampereen elokuvajuhlat.

Myönnetyn avustuksen keskiarvo on vaihdellut noin 30 000:sta lähes 40 000 euroon (mediaani noin 11 000:sta noin 16 000 euroon).

Alueellisen saatavuuden tavoite ei kaikilta osin toteudu

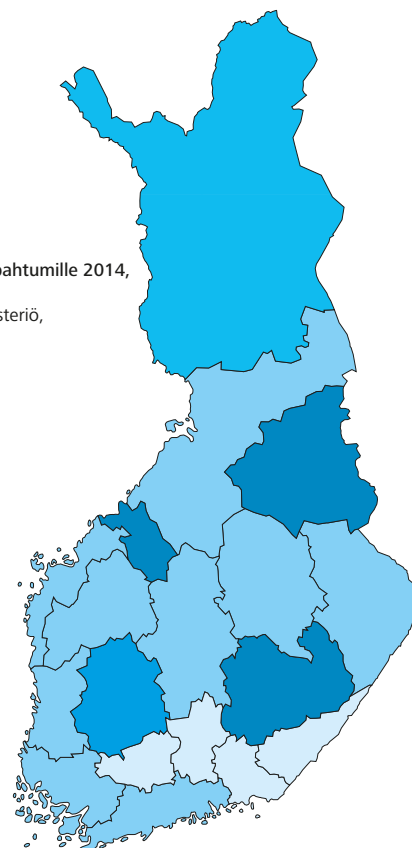
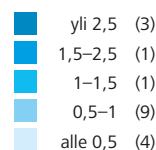
Vuonna 2014 avustusta saaneet 179 kulttuuritapahtumaa sijaitsevat runsaan 80 kunnan alueella. Jokaisessa Manner-Suomen maakunnassa avustettuja tapahtu-

Avustukset kulttuuritapahtumille 2014,
1 000 euroa
Opetus- ja kulttuuriministeriö,
Suomen elokuvasäätiö

Kartta 1

Avustukset kulttuuritapahtumille 2014,
euroa/asukas
Opetus- ja kulttuuriministeriö,
Suomen elokuvasäätiö

Kartta 2

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustukset valtakunnallisille kulttuuritapahtumille 2014: tuettujen tapahtumien lukumäärä sekä määräraha maakunnittain

Maakunta	Tapahtumien lkm	1 000 eur	Euroa /asukas
Etelä-Karjala	3	53,0	0,4
Etelä-Pohjanmaa	5	138,0	0,7
Etelä-Savo	7	832,0	5,6
Kainuu	4	283,0	3,6
Kanta-Häme	4	64,0	0,4
Keski-Pohjanmaa	5	174,0	2,6
Keski-Suomi	10	258,0	1,0
Kymenlaakso	5	75,0	0,4
Lappi	11	228,0	1,3
Pirkanmaa	24	881,0	1,8
Pohjanmaa	3	91,0	0,5
Pohjois-Karjala	6	93,0	0,6
Pohjois-Pohjanmaa	16	352,5	0,9
Pohjois-Savo	4	233,0	1,0
Päijät-Häme	5	75,0	0,4
Satakunta	6	216,0	1,0
Uusimaa	44	1 159,2	0,8
Varsinais-Suomi	15	307,0	0,7
Useilla seuduilla	2	13,0	
Yhteensä	179	5 525,7	

Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Tilastokeskus

Taulukko 1

mia on vähintään kolme (Taulukko 1).

Vahvimmat keskittymät ovat sekä lukumäärillä että euroilla mitattuna Uudellamaalla (44 tapahtumaa, 1,2 milj. euroa) ja Pirkanmaalla (24 tapahtumaa; 0,9 milj. euroa). Savonlinna nostaa Etelä-Savon kolmanneksi eniten avustusrahaa (0,8 milj. euroa) saaneeksi maakunnaksi (Kartta 1). Seuraavina tulevien Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen avustussummat ovat edellisiä selvästi pienempiä, runsaat 300 000 euroa, vaikka tapahtumia niillä molemmilla on paljon, vähintään 15.

Kunnittaisen tarkastelun huipulle nousevat Helsinki, Savonlinna ja Tampere, joista kunkin alueelle tukea on tullut yli 600 000 euroa. Kuopio on saanut neljänneksi eniten avustusta mutta selkeästi edellisiä vähemmän, 215 000 euroa. Muita yli 150 000 euroa avustusta saaneita ovat Kuhmo, Oulu, Pori ja Turku. Lukumääräisesti avustusta saaneita tapahtumia on eniten Helsingissä ja Tampereella.

Kun kulttuuritapahtuma-avustukset suhteutetaan maakuntien asukaslukuun, kartta muuttuu toisennäköiseksi (Kartta 2). Luku- ja euromääräisesti eniten avus-

tuksia saaneiden Pirkanmaan ja etenkin Uudenmaan sijoitukset tippuvat, Etelä-Savo sitä vastoin korostuu entisestään. Kainuu ja Keski-Pohjanmaa nousevat asukas-kohtaisessa tarkastelussa kärkisijoille.

Euromäärältään vähiten avustuksia on päätynt Kymenlaakson, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen, Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan ja Pohjanmaan maakuntiin, jotka jäävät hänille myös asukaslu-kuun suhteutettuna. Näissä maakunnissa valtion tapahtumatuen kautta ei voitane merkittävästi taata tai täydentää kulttuuritarjontaa.

Tältä osin avustusmuoto ei näyttäisi toteuttavan tavoitetta kulttuurin alueellisen saatavuuden parantamisesta. Silti pienikin tuki valtiolta saattaa merkitä tapahtumille kynnyksärahaa, jota ilman ne eivät selviäisi.

Etelä-Suomen kulttuurikeskuksissa valtion tuki mahdollistaa tarjonnan monipuolistamista ja syventämistä. Tämä toteutuu esimerkiksi sellaisissa tapauksissa kuin Rakkautta & Anarkiaa -festivaali, joka levittää kaupallisesta elokuvatarjonnasta poikkeavaa materiaalia. Tällaisiin tapahtumiin virtaa asiasta kiinnostunutta yleisöä myös naapurimaakunnista ja osin koko maasta. Sodankylän elokuvafestivaali on kohtauspaikkana kansainvälisestikin vetovoimainen.

Cuporen hankkeessa on tarkoitus suhteuttaa kulttuuritapahtumien kautta kullekin paikkakunnalle tulevaa tarjontaa muihin taide- ja kulttuuripalveluihin ja osallistumisen mahdollisuuksiin. Kulttuuripoliittisesti on myös mielenkiintoista arvioida yhteisöllisen, ajallisesti tiheytyneen vastaanoton merkitystä suhteessa esimerkiksi kulttuurilaitosten liki ympärivuotiseen esitystarjontaan. Tapahtumat ovat monipuolisia kokonaiselämyksiä, mikä vaikeuttaa suoraa vertailua. Kaiken kaikkiaan tapahtumien kulttuuripoliittisten ulottuvuuksien hahmottaminen on haastavaa. ■

Kaisa Herranen ja Sari Karttunen työskentelevät tutkijoina Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämisyhteistyössä (Cupore).

Maarit Kinnunen

Oletko hedonisti, aktivisti, universalisti vai kaikkiruokainen?

Lapin yliopistossa tekeillä oleva väitöstutkimus tyypittelee festarikävijät arvovalintojen perusteella.

Pyxhii.com

Suomalaiset rakastavat kesäfestivaaleja. Ne virkistävät ja tuovat energiaa, jolla jaksaa läpi pitkän ja pimeän talven. Taantumasta huolimatta Finland Festivalin jäsenfestivaalien kävijämäärä on ollut arvioiden mukaan noin 1,9 miljoonaa vuosittain.

Millaiset ihmiset sitten käyvät eri tyyppisillä festivaaleilla? Tutkimuksessani kulttuuritapahtumien kävijät tyypitellään arvovalintojen pohjalta. Tutkimus perustuu vuosina 2012 ja 2013 tehtyyn nettikyselyyn, joka kohdistettiin 17 kulttuurifestivaalin osallistujiin.

Tutkitut tapahtumat jakautuvat seuraavasti:

– **isot rockfestivaalit:** Ilosaarirock (Joensuu), Provinssirock (Seinäjoki), Ruisrock (Turku)

- **pienet rockfestivaalit:** Ilmiö (Turku), Kuudes Aisti (Helsinki), Naamat (Muurame), Pienet Festarit Preerialla (Vaasa), Ämyrock (Hämeenlinna)
- **klassisen musiikin festivaalit:** Kuhmon Kamarimusiikki, LuostoClassic (Sodankylä), Naantalın Musiikkijuhlat
- **kuvataidetapahtumat:** Art Ii Biennaali (Ii), Honkahovin kesänäyttely (Mänttä-Vilppula), Naivistit Iitalassa (Hämeenlinna), Retretti (Punkaharju)
- **muut kulttuuritapahtumat:** Kuopio Tanssii ja Soi, Midnight Sun Film Festival (Sodankylä)

Vastauksia saatiin yhteensä 1 434. Nuorin vastaajista oli 12-vuotias, vanhin 82-vuotias. Heidän keski-ikänsä oli 33 vuotta, 64 prosenttia oli naisia ja yli puolella

Schwartzin arvo-orientaatiot

Arvo	Arvoa kuvaavat
Valta	Arvovalta, varakkuus, yhteiskunnallinen valta
Suoriutuminen	Kunnianhimo, menestys, kyvykkyys, vaikutusvalta
Hedonismi	Mielihyvä, elämästä nauttiminen, itsensä hemmottelu
Virikkeellisyys	Vaihteleva ja jännittävä elämä, uskaliaisuus
Itseohjautuvuus	Luovuus, vapaus, omien tavoitteiden valitseminen, uteliaisuus, riippumattomuus
Universalismi	Laajakatseisuus, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, maailmanrauha, kauneuden maailma, yhteys luontoon, kypsä elämänyymmärrys, ympäristön suojeleminen
Hyväntahtoisuus	Auttavaisuus, rehellisyys, anteeksiantavuus, vastuullisuus, luotettavuus, tosi ystävyys, kypsä rakkaus
Perinteet	Perinteiden kunnioitus, nöyryys, hurskaus, oman elämänosan hyväksyminen
Yhdenmukaisuus	Velvollisuudentuntoisuus, itseuri, kohteliaisuus, vanhempien ihmisten kunnioittaminen
Turvallisuus	Yhteiskunnallinen järjestys, perheen turvallisuus, kansallinen turvallisuus, puhtaus, palvelusten vastavuoroisuus

Taulukko 1

Festivaalien kävijäprofiilit

Kävijät	Isot rock-festivaalit	Pienet rock-festivaalit	Klassinen musiikki	Kuvataide	Muut festivaalit	Yhteensä
Miehiä	29 %	49 %	20 %	28 %	26 %	36 %
Naisia	71 %	51 %	80 %	72 %	74 %	64 %
Korkeakoulutettuja	49 %	61 %	74 %	53 %	65 %	58 %
Ikä, mediaani	26	30	55	51	34	30
Käyntikerrat (samassa tapahtumassa), keskiarvo	6	3	10	5	5	5
TOP3 arvot	Hyväntahtoisuus Hedonismi Itseohjautuvuus	Hyväntahtoisuus Itseohjautuvuus Universalismi	Hyväntahtoisuus Universalismi Itseohjautuvuus	Hyväntahtoisuus Turvallisuus Universalismi	Hyväntahtoisuus Itseohjautuvuus Universalismi	Hyväntahtoisuus Itseohjautuvuus Universalismi
Yhteensä	505 (35 %)	607 (42 %)	102 (7 %)	76 (5 %)	144 (10 %)	1,434 (100 %)

Taulukko 2

oli loppututkiminto joko ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta.

Keskimääräinen käyntikertojen määrä festareilla oli viisi. Moni vastaaja oli siis kyseisen tapahtuman vakiokävijä.

Festareilla ja kävijöillä omat profiilit

Kävijöiden arvot näyttävät vaikuttavan siihen, millaiseen festivaaliin he osallistuvat. Tutkimuksessa sovellettiin sosiaalipsykologi *Shalom H. Schwartzin* arvomallia, jota on käytetty myös eurooppa-

laisessa sosiaalitutkimuksessa (European Social Survey, ESS).

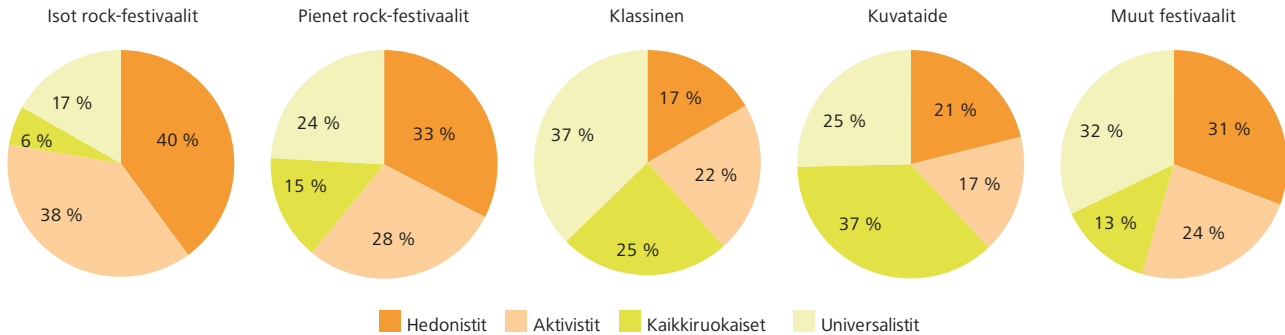
Schwartzin arvo-orientaatio perustuu kymmeneen arvoon: valta, suoriutuminen, hedonismi, virikkeellisyys, itseohjautuvuus, universalismi, hyväntahtoisuus, perinteet, yhdenmukaisuus ja turvallisuus. Näitä arvoja on luonnehdittu tarkemmin taulukossa 1.

Tutkija **Martti Puohiniemi** on tehnyt jo pitkään tutkimusta suomalaisten arvoista Schwartzin arvo-orientaation pohjalta. Puohiniemen mukaan hyväntahtoisuus – läheisistä välittäminen

ja heidän huomioimisensa – on suomalaisten tärkein arvo. Tämä pätee festivaalikävijöihin (Taulukko 2). Suomalaisten kakkosarvo on turvallisuus, joka nousee tälle tasolle vain kuvataidetapahtumien kävijöillä.

Isoilla rockfestivaaleilla kävijät ovat nuorimpia, ja heidän arvohierarkiassaan hedonismi on korkealla. Pienten rockfestivaalien osallistujat taas arvostavat luovuutta, tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta ja ekologisuu-
▶

Kävijäryhmät tapahtumatyypeittäin

Kuvio 1

Pienten rockfestivaalien käyntikerat ovat vielä alhaisia. Tämä johtuu siitä, että valtaosa tutkituista pienfestivaaleista on uusia. Esimerkiksi Kuudes Aisti ja Pienet Festarit Preerialla on järjestetty vasta kaksi kertaa.

Tanssi- ja elokuvafestivaalien kävijäprofiili on varsin samanlainen kuin pienillä rockfestivaaleilla. Ainoa merkittävä ero on se, että tanssi- ja elokuvafestivaalikävijät ovat pääosin naisia, kun taas pienten rockfestarien osallistujissa on huomattava määrä miehiä.

Klassisen musiikin festivaalien kävijäprofiili on perinteinen: osallistujat ovat hyvin koulutettuja, keski-ikäisiä naisia, jotka palaavat samaan tapahtumaan vuosi toisensa jälkeen.

Kuvataidetapahtumat taas kiinnostavat tasapuolisesti sekä keski- että korkeasteen koulutuksen saaneita. Tämä toki pätee myös isojen rockfestivaalien kävijöihin, mutta heistä monet ovat vielä opiskelijoita ja he tulevat vuosien myötä nousemaan korkeasti koulutettujen joukkoon. Sen sijaan kuvataidetapahtumien kävijöiden keski-ikä on 48 vuotta, joten he ovat jo pääosin koulunsa käyneet.

Kuvataidetapahtumat vaikuttavatkin kiinnostavan koulutus pohjasta riippumatta. Toki on huomattava, että vain

perusasteen koulutuksen saaneita kulttuuritapahtumat eivät näytä juurikaan houkuttelevan.

Suhde ekologiaan ja someen jakaa

Tavoitteena oli tutkia, mitä mieltä kävijät ovat festivaalin ydinohjelman ulkopuolisista tekijöistä. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi tarjolla olevat palvelut ja tuotteet tai festivaalin ympäristö. Näihin suhtautuminen on monesti arvolutautunutta.

Faktorianalyysia käyttäen mielipiteet luokiteltiin sen mukaan, miten kävijät suhtautuivat tapahtuman ekologisuuteen, yleisömäärään ja sponsoreihin sekä siihen, miten paljon tapahtuman tulisi hyödyntää paikallisia tuotteita ja palveluja. Näiden lisäksi yhdeksi luokaksi muodostui se, miten osallistuja käytti sosiaalista mediaa tapahtuman aikana.

Festivaalikävijät jaettiin ryhmittelyanalyysin avulla edellä mainittujen, luokiteltujen vastausten pohjalta neljään ryhmään: hedonisteihin, aktivisteihin, universalisteihin ja kaikkiruokaisiin.

Hedonistit ovat nuoria, keskimäärin 30-vuotiaita rockfestivaalikävijöitä. He haluavat pitää hauskaa, viihtyvät väkijoukoissa ja haluavat jakaa tapahtuman aikai-

sia tunnelmiaan sosiaalisessa mediassa. He liikkuvat tapahtumissa ystäviensä kanssa.

Aktivistit ovat valtaosin nuoria naisia. He suhtautuvat asioihin positiivisesti ja heille universalismi, hyväntahtoisuus, turvallisuus, hedonismi, itseohjautuvuus ja virikkeellisyys ovat tärkeitä arvoja. Kuitenkaan mikään näistä ei nouse juurikaan toisen yläpuolelle. Heille kaikki tapahtuman arvoihin liittyvät tekijät ovat tärkeitä.

Universalisteille nimenomaan universalismi – kestävä kehitys, suvaitsevaisuus, tasa-arvo, sosiaalinen oikeudenmukaisuus – on kaikkein tärkeintä. He eivät juurikaan välitä sosiaalisesta mediasta. Universalistit ovat kulttuuritapahtumien korkeimmin koulutettu kävijäryhmä. Tämä on sinällään täysin loogista, sillä universalismin merkityksen on havaittu nousevan koulutuksen lisääntyessä.

Kaikkiruokaiset käyvät kaikkein monipuolisimmin erilaisissa kulttuuritapahtumissa. He ovat keskimäärin nelikymppisiä, eivät halua tapahtumiin suuria väkijoukkoja eivätkä käytä sosiaalista mediaa. Tässä ryhmässä miesten osuus on suurin, 53 prosenttia.

Hedonistit ja kaikkiruokaiset ovat iältään kauimpana toisistaan, mutta heidän asenteensa kestävään kehitykseen on samanlainen. Heille paikallisten tuotteiden

Maarit Kinnunen pääsi viime vuoden Provinssirockissa fanikuvaan idolinsa, Pertti Kurikan Nimipäivät-yhtyeen laulusolistin Kari Aallon kanssa.

den ostaminen tai paikallisten palvelujen käyttäminen ei ole tärkeää. He ovat toki sitä mieltä, että tapahtumassa tulee lajitella jätteet ja edistää kierrätystä, mutta heille on "ihan sama", käyttääkö tapahtuma uusiutuvia energiamuotoja. He eivät liioin välitä liikkua ekologisesti tapahtuman aikana.

Kävijäryhmät ovat karkeasti tyyppiteltyjä, ryhmittelyanalyyseilla pyritäänkin stereotyyppeihin. Kun kävijäryhmät suhteutetaan tapahtumagenreihin (Kuvio 1), on löydettävissä eri genreja suosivat kävijät.

Valtaosa isojen rockfestivaalien kävijöistä on aktivisteja ja hedonisteja. Pienillä rockfestivaaleilla eri kävijäryhmät jakaantuvat suhteellisen tasan – osallistujat ovat erilaisia.

Klassisen musiikin festivaalikävijöissä suurimman ryhmän muodostavat universalistit, kun taas hedonistien määrä on tutkituista genreistä pienin. Kuvataidetahtumiin osallistujissa dominoivat kaikkiruokaiset. Tanssi- ja elokuvatapah-

tumien kävijöissä korostuvat kaksi arvo mielessä lähes vastakkaista ryhmää, hedonistit ja universalistit.

Kaikissa muissa paitsi kuvataidetahtumissa yli puolet yleisöstä on aktivisteja ja universalisteja. Heille ekologisuus ja paikallisten palveluiden suosiminen on hyvin tärkeää. Valtaosa tapahtumista huomioikin ekologiset näkökulmat varsin hyvin jo nyt.

Tämän lisäksi olisi kuitenkin toivottavaa, että tapahtumajärjestäjät muistaisivat kertoa kävijöille, mikäli he ostavat palveluja ja tuotteita paikallisilta toimijoilta. Näin tapahtumaan osallistuja tietäisi, että rahaa jää myös järjestävälle paikkakunnalle. Tällaisella tiedolla on positiivinen vaikutus kävijän kokonaiselämykseen. ■

Kirjoittaja on Lapin yliopiston jatko-opiskelija, joka tekee väitöskirjaa festivaalikävijöiden elämäksistä.

Lähteet: Puohiniemi, Martti (2006). Täsmälämän ja uusyhteisöllisyyden aika. Vantaa: Limor.

Schwartz, Shalom H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theory and empirical tests in 20 countries. Teoksessa M.P. Zanna (Toim.), Advances in Experimental Social Psychology, Vol 25 (1–65). New York, NY: Academic Press.

Taru Tamminen

Lappi ja päiväristeilyt kasvattivat suosiotaan viime kesänä

Suomalaiset tekivät 2,3 miljoonaa ulkomaan vapaa-ajanmatkaa vuoden 2013 kesäkuukausina. Edelliseen vuoteen verrattuna yöpymiset ja yönyliristeilyt vähentyivät hieman, päivämatkoissa ja -risteilyissä oli sen sijaan kasvua. Kotimaan matkoja tehtiin entiseen tahtiin.

Kesällä 2013 helteisiä kesäpäiviä riitti koko maahan toukokuusta lähtien. Lapissa terminen kesä alkoi poikkeuksellisen aikaisin heti toukokuun puolenvälin jälkeen. Lapin kesä kesti ennätyskelliset neljä kuukautta, ja se sai suomalaiset nauttimaan yöttömästä yöstä normaalia enemmän. Maksullisen majoituksen sisältäneiden matkojen määrä Lappiin lisääntyi neljänneksen verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

Kesälomallaan suomalaiset suosivat kotimaan matkakohteiden lisäksi lähinaapureitamme, Keski-Eurooppaa sekä Välimeren rannikkovaltioita. Kaukomatkoille kesäaikaan lähdetään harvemmin.

Kotimaan hotelleihin, vuokramökkeihin tai leirintäalueille tehtiin 2,5 miljoonaa matkaa kesällä 2013. Risteilymatkoja ulkomaille, joko yöpyen laivalla tai vain päiväristeillen, tehtiin lähes puoli miljoonaa. Matkoja, joissa ulkomaille vietettiin yksi tai useampi yö, tehtiin kesäkaudella noin 1,8 miljoonaa.

Uusimaa, Pirkanmaa ja Lappi kotimaan suosikkeja

Suomalaiset tekevät kesä kesältä enemmän matkoja, joissa yövytään hotellissa tai vuokramökillä. Näitä matkoja tehtiin eniten Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Lappiin. Uudenmaan matkoista 60 prosenttia suuntautui Helsinkiin, Pirkanmaan matkoista peräti 70 prosenttia Tampereelle ja Varsinais-Suomen matkoista 46 prosenttia suuntautui Turkuun.

Näihin kolmeen kaupunkiin tehtiin 21 prosenttia kesäkauden kotimaan maksullisen majoituksen yli 2,5 miljoonasta matkasta. Maksullisen majoituksen sisältäneistä matkoista 55 prosenttia vietettiin hotellissa yöpyen.

Vuokramökkeily on mukava vaihtoehto mökittömille, ja myös oman mökin omistaville, jos maisemaa halutaan välil-

Matkustaminen mahdollista lähes kaikille

Matkailun halpeneminen vuosikymmen-ten saatossa on mahdollistanut lähes kaikille suomalaisille ainakin yhden lomamatkan vuodessa. Kesäaikaisten matkojen määrä on puolitoistakertaistunut kymmenen vuoden aikana. Kun vuoden 2003 kesällä suomalaiset tekivät erilaisia ulkomaan vapaa-ajanmatkoja 1,5 miljoonaa, kesällä 2013 matkoja tehtiin 2,3 miljoonaa.

Kotimaan maksullisen majoituksen sisältäneiden vapaa-ajanmatkojen määrän lisäntyminen noudattaa samaa kaavaa. Vuoden 2003 kesällä suomalaiset tekivät kotimaan maksullisia matkoja 1,7 miljoonaa ja kesällä 2013 matkoja tehtiin 2,5 miljoonaa.

Kulttuuri tuntuukin muuttuneen, eikä loman alla enää kysytä: "lähdetkö lomallasi matkalle?". Nykyisin kysytään: "minne aiot lomamatkallasi matkustaa?".

Kaikki eivät tietenkään – syystä tai toisesta – matkusta. **Vuoden 2013 Suomalaisen matkailu -tutkimuksessa** kysyttiin myös syytä matkustamattomuuteen. Yhdeksän prosenttia ilmoitti, ettei ollut tehnyt vuoden 2013 aikana yhtään yöpymisen sisältänyttä vapaa-ajanmatkaa tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle.

Matkustamattomista suomalaisista 35 prosenttia kertoi syyksi haluttomuuden matkustaa, 21 prosenttia sanoi terveydellisen syyn estävän matkustamisen ja 16 prosenttia ei mat-

kustanut taloudellisista syistä johtuen.

Keskivertosuomalainen teki vuoden 2013 kesäkuukausina keskimäärin 0,6 maksullisen majoituksen sisältänyttä kotimaan vapaa-ajan matkaa, 0,4 ulkomaan vapaa-ajan matkaa, joka sisälsi yöpymisen kohdemaassa ja 0,1 ulkomaan päivämatkaa tai risteilyä lähialueille.

Tilastokeskuksen Suomalaisen matkailu -tutkimukseen haastateltiin vuoden 2013 heinä-, elo- ja syyskuussa yhteensä 4 267 iältään 15–84-vuotiasta suomalaista. Vuoden aikana matkustaneiden henkilöiden määrät saatiin joulukuun matkailua koskevan haastattelun yhteydessä tehdyllä lisäkyselyllä, jonka tiedot perustuvat 1 312 haastatteluun.

lä vaihtaa. Vuokramökkeily nostaa suosiotaan ja vuokratassa mökissä vietettiin 20 prosenttia kotimaan maksullisen majoituksen kesäaikaisista matkoista.

Lapin lumovoimaa eivät edes kesäiset sääskiparvet haittaa, sillä kun suomalainen vuokraa kesäkaudella mökin, joka viides vuokraa sen Lapin läänistä. Seuraavaksi suosituimpia mökkimaakuntia vuokramökkimarkkinoilla olivat Pohjois-Pohjanmaa, sekä perinteisemmät Etelä-Savo ja Keski-Suomi.

Leirintäalueilla vietettiin 12 prosenttia kotimaan maksullisen majoituksen kesäkauden matkoista. Suomalaiset matkavat mieluiten leirintäalueille Pohjois-Pohjanmaalle tai Uudellemaalle.

Yksi tärkeimmistä kotimaan kesälomamatkailun muodoista on sukulaisten ja tuttavien tapaaminen ja yöpymisen heidän nurkissaan ilmaiseksi. Tällaisia matkoja tehtiin lähes viisi miljoonaa kesäkaudella 2013.

Kesäkuukausien sukuloimismatka-kohteista kolmen kärkeen kiilasivat Uusimaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi. Uudenmaan matkoista 42 prosenttia suuntautui Helsinkiin, Pirkanmaan matkoista 47 prosenttia Tampereelle ja Varsinais-Suomen matkoista 35 prosenttia suuntautui Turkuun.

Viro ulkomaankohteiden ykkönen

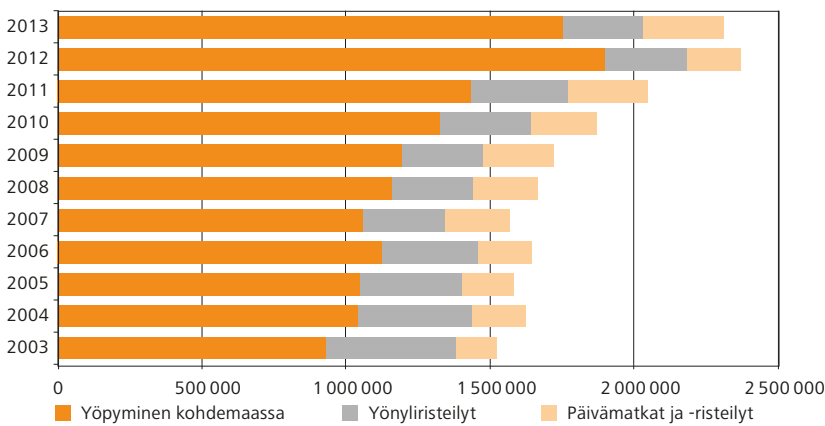
Kesällä 2013 suomalaiset tekivät lähes 1,8 miljoonaa ulkomaille suuntautunutta kohdemaassa yöpymisen sisältänyttä

Kotimaan vapaa-ajanmatkat maakunnittain kesä–elokuussa 2013

	Matkat kotimaan maksullisessa majoituksessa Kesä–elokuu 2013 1 000 matkaa	Matkat ilmaismajoituksessa sukulaisten ja tuttavien luona Kesä–elokuu 2013 1 000 matkaa
MATKOJA YHTEENSÄ	2 511	4 980
Uusimaa	431	750
Helsinki	260	318
Varsinais-Suomi	207	415
Turku	95	144
Satakunta	83	194
Pori	52	52
Kanta-Häme	..	148
Pirkanmaa	250	528
Tampere	174	249
Päijät-Häme	69	262
Kymenlaakso	79	174
Etelä-Karjala	78	186
Etelä-Savo	142	407
Savonlinna	54	102
Pohjois-Savo	119	359
Kuopio	83	175
Pohjois-Karjala	103	192
Keski-Suomi	149	355
Jyväskylä	59	136
Etelä-Pohjanmaa	156	200
Seinäjoki	50	..
Pohjanmaa	44	123
Keski-Pohjanmaa	..	74
Pohjois-Pohjanmaa	197	285
Oulu	64	94
Kainuu	81	93
Lappi	226	221
Ahvenanmaa

Taulukko 1

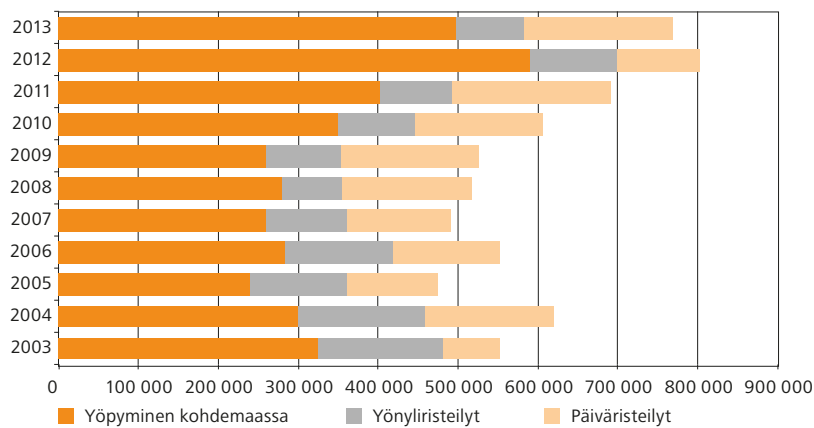
Suomalaisten ulkomaan vapaa-ajanmatkat kesä-elokuussa 2003–2013

Kuvio 1

Kesän 2013 aikana suomalaiset tekivät yhteensä 474 000 päivä- ja yönyliristeilyä, mikä on neljännes koko vuoden aikana tehdyistä risteilyistä.

Suomalaisten vapaa-ajanmatkat Viroon kesä-elokuussa 2003–2013

Kuvio 2

Kuvioiden lähde: Suomalaisen matkailututkimus. Tilastokeskus

vapaa-ajanmatkaa. Kun kohdemaassa yövyttiin yksi tai useampi yö, piti ykköspaikkaa jälleen etelänaapurimme Viro.

Viro matkailukohteena on ollut jo yli vuosikymmenen suomalaisten ykkösuosikki. Vuosituhannen alkuun verrattuna suomalaisten tekemien päivärasteilyjen ja yöpymisen kohdemaassa sisältäneiden matkojen määrä on kaksi ja puolikertaisunut. Yönyliristeilyjen suosio Viroon sen sijaan on laskenut vuosituhannen alusta.

Kesällä 2013 Viroon tehtiin lähes 0,8 miljoonaa erilaista vapaa-ajanmatkaa. Näistä matkoista lähes puoli miljoonaa sisälsi vähintään yhden yöpymisen Virossa. Kuusi kymmenestä matkasta kesäti vain yhden tai kaksi yötä ja joka seitsemäs kolme yötä.

Lomamatkalle Viroon lähdetään useimmin Etelä- tai Länsi-Suomesta ja matkaan lähtijä on todennäköisimmin

keski-ikäinen. Jos Viroon lähdetään lomaleimaan pääkaupunkiseudulta, matkaan lähtijä on usein myös nuori aikuinen.

Viron tilastoviraston tietojen mukaan kesällä 2013 Viroon matkanneista suomalaisista 64 prosenttia vietti hotelli- tai motelliyönsä Tallinnassa ja 16 prosenttia Viron kesäpääkaupungissa Pärnussa. Saarenmaalla tilaston mukaan yöpyi 5 prosenttia ja Tarton kaupungissa 4 prosenttia suomalaisista.

Kesälomalla lähdetään lähelle

Kaukokohteet eivät näy kesälomailijan kalenterissa sillä kesäkaudella suomalaisten suuntaa lähelle. Pohjoismaat, Venäjä ja Baltian maat sekä muu Eurooppa ovat suomalaisen kesälomakohteita.

Kesäkaudella Ruotsi kiilaa toiseksi suosituimmaksi matkailumaaksi Viron

jälkeen. Vuoden 2013 kesällä Ruotsiin tehtiin 447 000 erilaista vapaa-ajanmatkaa. Toisaalta Ruotsiin matkataan ympäri vuoden, sillä kesäaikaan Ruotsin-matkoista tehtiin vain runsas neljännes.

Risteilykansasta Ruotsi on jo vuosikaudet haukannut leijonanosan, sillä kaksi kolmesta risteilystä tehdään Ruotsiin. Toisaalta moni mieltää risteilymatkaksi myös matkan, jossa risteilyaluksella ollaan yötä ja kohdemaassa vietetään hotellissa yksi tai useampi yö.

Kesällä 2013 lähes kaksi kolmesta matkasta Ruotsiin tehtiin laivalla. Vain vajaa 10 prosenttia käytti lentokonetta siirtyessään Pohjanlahden yli naapurisiin.

Muista Pohjoismaista Norja ja Tanska ovat selkeitä kesälomamaita. Kesäaikaan suomalaisten matkoista Norjaan ja Tanskaan sijoittuu noin kaksi kolmesta.

Keski-Eurooppaan suomalaiset teki-

Ulkomaan vapaa-ajanmatkat maittain ja alueittain kesä–elokuussa 2013

	Matkat ulkomaille, yöpyminen kohdemaassa kesä–elokuu 2013 1 000 matkaa	Risteilyt, yöpyminen vain laivalla kesä–elokuu 2013 1 000 matkaa	Ulkomaan päivämatkat ja päivärasteilyt kesä–elokuu 2013 1 000 matkaa
MATKOJA YHTEENSÄ	1 756	272	283
Pohjoismaat	342	170	70
Ruotsi	222	170	54
Tanska	57		
Norja	63		..
Venäjä ja Baltia	635	102	212
Viro	497	86	186
Venäjä	108
Itä- ja Länsi-Eurooppa	336		
Ranska	71		
Saksa	97		
Etelä-Eurooppa ja Itäisen Välimeren maat	378		
Manner-Espanja ja Baleaarit	114		
Italia	76		
Kreikka	85		
Amerikka, Afrikka, Aasia ja Oseania	65		
Välimeri	365		

Taulukoiden lähde: Suomalaisten matkailu -tutkimus. Tilastokeskus

Taulukko 2

vät 335 000 matkaa kesällä 2013. Siellä Saksa, Ranska ja Iso-Britannia ovat suomalaisten suosikkikohteita. Saksa pitää hallussaan ykkössijaa vuodesta toiseen.

Kreikan lomasaarille kesällä 2013 suuntautui yli 85 000 matkaa. Kreikka on suomalaisille nimenomaan kesäkohde: kesäkuukausina tehtiin yli puolet vuoden 2013 kaikista Kreikkaan suuntautuneista matkoista.

Myös Italia, Manner-Espanja ja Baleaarien saaret vetävät kesäsuomalaista puoleensa. Näihin kohteisiin suomalainen matkustaa myös lomakauden ulkopuolella, sillä kesä 2013 haukkasi vain noin kolmanneksen koko vuoden matkoista.

Edemmäksi Eurooppaa suuntautui lomakaudella 65 000 matkaa, mutta tämä on alle 4 prosenttia kaikista lomakauden yöpymisen kohdemaassa sisältäneistä matkoista.

Lapsiperheet rannoilla ja kaupungeissa

Myös lapsiperheen kesän kohokohtiin kuuluu kesälomamatka. Kotimaan kesä-

pixhill.com

kauden maksullisen majoituksen 2,5 miljoonasta matkasta 0,8 miljoonalla matkalla oli mukana alle 15-vuotiaita lapsia.

Kesäkautena lapsiperhe jättää Lapin laskuistaan ja suuntaa rannoille tai kau-

punkeihin. Lasten kanssa matkustetaan Uudellemaalle, Pirkanmaalle ja Varsinais-Suomeen. Lapsiperheiden Uudemaan matkoista 56 prosenttia suuntautui Helsinkiin ja Pirkanmaan matkoista 60 prosenttia Tampereelle.

Vaikka lasten kanssa kotimaan matkalla majoitutaan usein hotelliin, ovat vuokramökki tai leirintäalue kuitenkin lapsiperheiden erikoissuosiossa. Lasten kanssa matkalla olevat edustavat puolta leirintäalueilla kesäaikaan vietetyistä öistä.

Kun matka suuntautuu Suomen rajojen ulkopuolelle, lähdetään lasten kanssa mieluusti risteilylle ja useammin Tukholmaan kuin Tallinnaan.

Risteily sisältää vain piipahduksen naapurimaidemme pääkaupunkeihin, mutta lasten kanssa Ruotsiin jäädyän usein viettämään myös pitempää lomaa.

Välimeren kohteista Turkin ja Kreikan helteiset rannat ovat lapsiperheiden suosikkeja. ■

Taru Tamminen työskentelee Tilastokeskuksen yritystilastot -yksikössä erityisalueenaan matkailu.

Bkt laskussa alkuvuonna

Bruttokansantuotteen volyymi väheni tammi–maaliskuussa 0,4 prosenttia edellisestä vuosineljänneksen verrattuna. Vuoden 2013 ensimmäiseen neljänneksen verrattuna työpäiväkorjattu bruttokansantuote pieneni 0,6 prosenttia.

Viennin volyymi väheni ensimmäisellä neljänneksellä 1,9 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 3 prosenttia vuodentakaisesta. Tuonti pieneni 2,9 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 0,8 prosenttia vuodentakaisesta.

Yksityisen kulutuksen volyymi kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 1,1 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 0,5 prosenttia vuo-

dentakaisesta. Kiinteän pääoman bruttomuodostus eli investoinnit vähenivät 0,3 prosenttia edellisestä neljänneksestä ja 5 prosenttia vuodentakaisesta.

Kasvua huhtikuussa

Kansantalouden kausitasoitettu tuotanto kasvoi huhtikuussa 0,8 prosenttia edelliskuukaudesta. Työpäiväkorjattuna tuotanto oli 1,2 prosenttia edellisvuotta korkeammalla tasolla. Tämän vuoden huhtikuussa oli yksi työpäivä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Alkutuotanto pysyi edellisvuoden tasolla. Palvelut ja jalostus kasvoivat molemmat prosentin vuoden 2013 huhtikuusta.

Lähteet: Kansantalouden tilinpito 2014, 1. neljännes. Tilastokeskus & Tuotannon suhdannekuvaaja 2014 huhtikuu, Tilastokeskus

Teollisuus yhä luisussa

Koko teollisuuden työpäiväkorjattu tuotanto oli huhtikuussa 2,3 prosenttia pienempi kuin vuoden 2013 huhtikuussa. Tammi–huhtikuussa työpäiväkorjattu teollisuustuotanto väheni 4,8 prosenttia viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Teollisuustuotanto väheni huhtikuussa useilla päätoimialoilla. Sähkön tuotanto väheni eniten 16,4 prosenttia. Metalliteollisuuden tuotanto väheni 6,1 prosenttia. Eniten kasvoi kaivostoiminta ja louhinta peräti 30,5 prosenttia. Elintarviketeollisuuden tuotanto kasvoi 9,3 prosenttia. Kemianteollisuudessa tuotanto kasvoi 4,4 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna.

Huhtikuussa teollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli 81,2 prosenttia eli 0,3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Met-

Tuotannon suhdannekuvaaja*

	Marrask. 2013	Jouluk. 2013	Tammik. 2014	Helmik. 2014	Maalisk. 2014	Tammik. 2014
Muutos edell. kk.-sta, kausitasoitettu, ja työpäiväkorjattu, %	-0,5	0,2	0,3	-0,5	-0,1	0,8
Muutos edell. kk.-sta, trendi, %	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Vuosimuutos, alkuperäinen, %	-2,2	0,2	0,1	-0,9	0,1	-1,0
Vuosimuutos, työpäiväkorjattu, %	-1,3	-1,1	0,2	-0,2	-1,1	1,2

* Tilaston nimi oli aikaisemmin Kokonaistuotannon kuukausikuvaaja.

Kansantalous

TOL 2008	Volyymien muutos edellisestä vuodesta, %				
	2013*	2014*	2014*	2014*	2014*
	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
Huoltotase					
Bkt markkinahintaan	-2,7	-1,2	-0,8	-0,2	-0,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	-8,5	-6,0	2,5	-0,7	-0,7
Kokonaistarjonta	-4,7	-2,3	0,1	-0,4	-0,2
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-2,4	-2,3	-0,6	0,0	-2,6
Kulutusmenot	-1,9	1,1	-0,1	-0,4	0,2
julkiset	0,3	1,5	0,1	1,3	-0,1
yksityiset	-2,3	1,1	-0,5	-1,6	0,4
Investoinnit	-3,6	-2,0	-5,0	-5,4	-4,7
julkiset	1,8	5,3	5,2	14,6	13,4
yksityiset	-4,0	-3,1	-6,6	-9,0	-7,7
Kokonaiskysyntä **	-3,0	-1,1	-0,2	-0,9	-1,6
Toimialojen arvonlisäykset					
Maa-, metsä- ja kalatalous	0,7	1,1	5,8	5,0	-0,7
Koko teollisuus	-5,2	-3,3	-0,4	-0,7	-2,2
Rakentaminen	-4,0	-2,3	-1,9	-3,2	-2,2
Kauppa	-6,6	-4,0	-3,7	-2,0	-1,6
Kuljetus ja varastointi	-3,6	-2,4	-2,9	-2,8	-0,8
Kiinteistöalan toiminta	1,3	1,6	1,9	1,1	2,6

* Ennakkotieto (kausitasoitettu ja työpäiväkorj sarja)

** Pl. tilastollinen ero

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi

TOL 2008	Kausitasoitettu Huhtik. 2014/ Maalisk. 2014	Työpäiväkorjattu Huhtikuu 2014/2013*
<i>Volyymien muutos, %</i>		
Koko teollisuus (B, C, D, E)	-0,5	-2,3
Kaivostoiminta ja louhinta (B)	10,2	30,5
Teollisuus (C)	-0,7	-1,0
Elintarvikkeiden valmistus	3,6	6,8
Juomien valmistus	12,1	12,1
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	-0,9	6,1
Paperin ja paperituotteiden valmistus	-1,0	-4,1
Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	-0,4	-4,0
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	5,9	8,9
Metallien jalostus	-2,8	1,4
Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	2,9	5,1
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	-6,3	-11,9
Moottoriajoneuvojen, perävaunujen yms. valmistus	-0,1	4,6
Huonekalujen valmistus	0,5	1,3
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto (D)	1,7	-16,4
Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto (E)	-0,4	3,1
Käyttötarkoituksiluokitus		
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	-0,4	1,5
Investointitavarat	-0,3	-9,6
Kestokulutustavarat	1,3	-1,8
Muut kulutustavarat	1,3	9,9
Erikoisindeksit		
Elintarviketeollisuus	2,2	9,3
Metsäteollisuus	-0,1	-0,6
Kemianteollisuus	-0,8	4,4
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	-4,9	-16,3
Kone- ja metallituoteteollisuus	0,5	-3,6

* Ennakkotieto

säteollisuuden kapasiteetista oli huhtikuussa käytössä 85,7 prosenttia eli 0,8 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuoden 2013 huhtikuussa. Metalliteollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli huhtikuussa 82,5 prosenttia, joka oli 0,1 prosenttiyksikköä vuoden takaista pienempi.

Valonpilkahdusta tilauksissa

Teollisuuden uusien tilausten arvo oli huhtikuussa 8 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Uusien tilausten arvo nousi edellisvuodesta kolmantena peräkkäisenä kuukautena. Tammi–huhtikuun aikana tilaukset kasvoivat 4,2 prosenttia edellisvuodesta.

Uusien tilausten kasvu perustui huhtikuussa metalliteollisuuden päätoimialaan, jolla kasvua oli 17,1 prosenttia verrattuna vuoden 2013 huhtikuuhun. Muilla teollisuuden päätoimialoilla yritykset saivat uusia tilauksia vuodentakaista vähemmän. Kemia- ja metalliteollisuudessa tilaukset vähenivät 1,3 prosenttia, paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksen toimialalla 6,8 prosenttia ja tekstiiliteollisuudessa 19,6 prosenttia.

Tilastoa tulkittaessa on muistettava, että vammakkaat heilahtelut ovat kuukausitasolla tyypillisiä. Arvoltaan suuriakaan uusia tilauksia ei jeta pidemmälle ajanjaksolle, vaan ne kohdistetaan tilastoitavalle kuukaudelle sellaisenaan.

Lähteet: Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi 2014, huhtikuu. Tilastokeskus & Teollisuuden uudet tilaukset 2014, huhtikuu. Tilastokeskus

Suurten yritysten liikevaihto supistui 2,1 prosenttia

Suurten yritysten liikevaihto supistui Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan toukuussa 2,1 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Tammi-toukuussa suurten yritysten liikevaihto väheni edellisvuoden vastaavasta ajanjaksosta 2,2 prosenttia.

Kausitasoitettu liikevaihto pieneni toukuussa suurilla yrityksillä 0,2 prosenttia huhtikuuhun verrattuna. Huhtikuussa kausitasoitettu liikevaihto kasvoi 0,3 prosenttia, kun taas maaliskuun liikevaihto oli 0,6 prosenttia edeltävää kuukautta pienempi.

Suurten yritysten liikevaihtoennakko perustuu teollisuuden, rakentamisen, kaupan ja muiden palvelualojen 2 000 liikevaihdoltaan merkittävimmän yrityksen muodostamaan otokseen. Tilaston ulkopuolelle jäävät alkutuotantoa sekä pankki- ja vakuutus toimintaa harjoittavat yritykset.

Tilaston kuvaamat yritykset muodostavat liki 70 prosenttia kaikkien Suomessa toimivien yritysten liikevaihdosta, vastaavat yli puolesta tehdyistä investoinneista ja työllistävät reilut 40 prosenttia kaikkien yritysten henkilöstöstä.

Tietoja voidaan käyttää yritystalouden kehityksen ja markkinoiden lyhyen aikavälin seurantaan. Koska pienempien yritysten suhdannekehitys voi poiketa suurista yrityksistä, tilaston perusteella ei voida täysin kattavasti arvioida koko yrityssektorin suhdannetilannetta.

Lähde: Suurten yritysten liikevaihtoennakko, Tilastokeskus

Ks. myös jutut sivuilla 28–31.

Konkurssien määrä väheni

Tammi–toukokuussa 2014 pantiin vireille 1 350 konkurssia, mikä on 64 konkurssia (4,5 %) vähemmän kuin vastaavana ajankohdana vuotta aiemmin. Henkilökunnan määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 6 370, mikä on 888 henkilöä (12,2 %) vähemmän kuin edellisvuonna.

Lähde: Konkurssit 2014, toukokuu. Tilastokeskus

Liiketoiminnan suhdannekuvaajat

	Liikevaihtokuvaaja		Palkkasummakuvaaja	
	%-muutos Tammi-maalisk. 2014/2013	%-muutos Helmik-huhtik. 2014/2013	%-muutos Tammi-huhtik. 2014/2013	%-muutos Helmik-huhtik. 2014/2013
Teollisuus*	-2,9	-3,1	-1,8	-1,8
Rakentaminen*	2,6	0,8	2,4	2,4
Kauppa	-0,1	1,6	1,6	1,6
Muut palvelut*	2,5	0,9	1,5	1,5

* Näiden liikevaihtokuvaajien perusvuosi on 2005 (2005=100)

Myönnetty rakennusluvat

	Huhtik. 2014*	Vuosi- muutos ¹⁾	Tammi-huhtik. 2014*	Vuosi- muutos ¹⁾
	1 000 m ³	%	1 000 m ³	%
Kaikki rakennukset	3 572	-10	10 341	-2
Asuinrakennukset	1 073	11	3 504	12
Vapaa-ajan asuinrakennukset	77	2	216	1
Liike- ja toimistorakennukset	514	-31	2 353	20
Julkiset palvelurakennukset	219	-54	731	-1
Teoll.- ja varastorakennukset	1 142	36	2 145	-8
Maatalousrakennukset	327	-49	797	-46
Muut rakennukset	219	-5	594	-8
Asunnot, kpl	2 821	21	9 887	19

* Ennakkotieto

¹⁾ Ennakkollisen vuoden muutosprosentti on laskettu edellisen vuoden vastaavaan ennakkoon verraten

Kaupan liikevaihto

	Huhtikuu 2014/2013 %-muutos	Tammi-huhtik. 2013/2012 %-muutos
Kauppa yhteensä (G)	-0,8	-0,3
Moottoriajoneuvojen kauppa ja korjaus (45)	-4,1	5,5
Tukkukauppa (46)*	-1,3	-1,6
Vähittäiskauppa (47)*	1,8	0,1
tavaratalokauppa	-1,7	-0,2
päivittäistavarakauppa	6,4	1,6

* Pl. Moottoriajoneuvojen kauppa

Konkurssit

	Tammi-toukok. 2014	Tammi-toukok. 2013	Vuosi- muutos, %
Vireille pantuja konkurssseja yht.¹⁾	1 350	1 414	-4,5
Maa-, metsä- ja kalatalous	26	35	-25,7
Teollisuus, kaivostoiminta, energia- ja vesihuolto	166	159	4,4
Rakentaminen	304	322	-5,6
Kauppa	276	249	10,8
Kuljetus ja varastointi	113	121	-6,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	98	102	-3,9
Muut palvelut	357	400	-10,8
Toimiala tuntematon	10	26	-61,5
Henkilökunta yhteensä¹⁾	6 370	7 258	-12,2

¹⁾ Sisältää yhtiöt, yhteisöt ja yrittäjät

Toukokuun työttömyysaste 10,7 prosenttia

Työttömiä oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan toukokuussa 296 000, mikä oli hieman vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli 10,7 prosenttia, kun se edellisvuoden toukokuussa oli 10,8 prosenttia.

Työttömiä miehiä oli 168 000 ja naisia 128 000 henkeä. Työvoiman ulkopuolella olevia oli 27 000 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työllisiä oli 14 000 vähemmän kuin edellisen vuoden toukokuussa. Työllisiä miehiä oli 15 000 vähemmän ja työllisiä naisia lähes saman verran kuin vuoden 2013 toukokuussa. Työllisten määrä väheni yksityisellä sektorilla ja kasvoi julkisella sektorilla vuoden 2013 toukokuuhun verrattuna.

Nuorten 15–24-vuotiaiden työttömyysaste, eli työttömien osuus työvoimasta, oli toukokuussa 30,9 prosenttia, mikä oli 4,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Toukokuussa työmarkkinoille tulevat opiskelijat nostavat työttömyysastetta. Nuorten työttömyysasteen trendi oli 19,6 prosenttia.

Lähde: Työvoimatutkimus 2014, toukokuu. Tilastokeskus

Nuorilla miehillä korkein työttömyysriski

Vuoden 2012 lopussa työllisinä olleista 2,3 miljoonasta henkilöstä oli vuoden kuluttua työttömänä 4,4 prosenttia (103 000 henkeä).

Iän mukaan tarkasteltuna työllisten työttömyysriski – vuoden lopussa työllisenä olleen henkilön riski menettää työpaikkansa seuraavan vuoden aikana – oli vuonna 2013 niin naisilla kuin miehilläkin keskimääräistä korkeampi nuorten ja ikääntyneiden työllisten ikäryhmissä. Riski oli erityisen korkea nuorilla miehillä. Tilanne on ollut samankaltainen kaikkina tarkasteluvuosina 2003, 2008 ja 2013.

Alueellisesti tarkasteltuna 18–64-vuotiaiden työllisten työttömyysriski oli korkeimmillaan Kainuussa (7,5 %), Keski-Suomessa (6,1 %) ja Lapissa (6,0 %). Matalin riski oli Ahvenanmaalla, 1,7 prosenttia. Naisten työttömyysriski oli kaikissa maakunnissa miehiä matalammalla tasolla.

Nuoret olivat vanhempiin ikäryhmiin verrattuna selvästi harvemmin työttömänä kaksi vuotta peräkkäin. Vuoden 2013 lopussa työttömänä olleista 18–24-vuotiaista oli myös vuotta aiemmin työttömänä 23,9 prosenttia, kun taas 55 vuotta täyttäneistä työttömistä vuotta aiemmin työttömänä oli 68,6 prosenttia.

Lähde: Työssäkäyntitilasto, Tilastokeskus

Vihannekset hillitsivät inflaatiota

Kuluttajahintojen vuosimuutos oli toukokuussa 0,8 prosenttia. Inflaation hidastumisen aiheutti ennen kaikkea vihannesten halpeneminen.

Eniten kuluttajahintoja nostivat toukokuussa edellisestä vuodesta vuokrankorotukset ja avohoito- ja sairaalapalveluiden kallistuminen. Myös ravintola- ja kahvilapalveluiden ja alkoholijuomien hinnankorotukset vaikuttivat inflaatioon.

Kuluttajahintojen nousua taas hillitsi toukokuussa vuoden takaisesta eniten vihannesten, viihde-elektronikan ja omakotitalokii- teistöjen halpeneminen.

Huhtikuusta toukokuuhun kuluttajahinnat laskivat 0,2 prosenttia, mikä johtui lähinnä vihannesten halpenemisestä.

Euroalueen inflaatio hidastui 0,5 prosenttiin

Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin ennakkotietojen mukaan euroalueen inflaatio hidastui toukokuussa 0,5 prosenttiin huhtikuun 0,7 prosentista. Suomen vastaava inflaatio oli toukokuussa 1,0 prosenttia.

Yhdenmukaistetussa kuluttajahintaindeksissä ei ole mukana omistusasumista, rahapelejä, kulutus- ja muiden luottojen korkoja, omakotitalon palovakuutusta eikä ajoneuvo-

Työttömyys

	Toukokuu		1. nelj.	
	Toukokuu 2014	2013/2014 %-muutos	1. nelj. 2014	2013/2014 %-muutos
Työttömät, 1 000 henkeä	296	-1,3	238	2,8
Miehet	168	-3,4	133	1,7
Naiset	128	1,6	105	4,1
15–24-vuotiaat	128	-11,2	70	4,4
Työttömyysaste, %	10,7	-0,1 yks.	9,0	0,3 yks.
Miehet	11,8	-0,2 yks.	9,8	0,2 yks.
Naiset	9,6	0,1 yks.	8,2	0,4 yks.
Työttömyysaste ikäryhmittäin, %				
15–24-vuotiaat	30,9	-4,3 yks.	23,5	1,1 yks.
25–34-vuotiaat	9,8	0,8 yks.	8,8	1,0 yks.
35–44-vuotiaat	6,7	1,4 yks.	6,4	0,1 yks.
45–54-vuotiaat	6,6	0,6 yks.	6,9	0,3 yks.
55–64-vuotiaat	6,0	-0,7 yks.	7,4	-0,7 yks.
15–64-vuotiaat	10,9	-0,1 yks.	9,2	0,3 yks.
Työttömyysaste aluehallintovirastojen (AVI) mukaan, %				
Etelä-Suomen AVI	9,5	0,5 yks.	8,0	1,0 yks.
Lounais-Suomen AVI	12,1	0,1 yks.	8,7	-1,5 yks.
Itä-Suomen AVI	11,6	-1,4 yks.	10,8	-0,7 yks.
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	10,1	-0,9 yks.	9,9	0,7 yks.
Pohjois-Suomen AVI	14,0	0,6 yks.	11,1	0,5 yks.
Lapin AVI yks.	9,1	-2,8 yks.

Työllisyys

	Toukokuu		1. nelj.	
	Toukokuu 2014	2013/2014 %-muutos	1. nelj. 2014	2013/2014 %-muutos
1 000 henkeä				
15–74-vuotias väestö	4 094	0,2	4 092	0,2
Työvoima yhteensä	2 756	-0,6	2 632	-0,3
Työvoimaosuus, %	67,3	-0,6 yks.	64,3	-0,3 yks.
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	68,9	-0,1 yks.	66,9	-0,2 yks.
Miehet	69,2	-0,4 yks.	67,1	0,1 yks.
Naiset	68,5	0,3 yks.	66,6	-0,4 yks.
Työlliset	2 460	-0,6	2 394	-0,6
Miehet	1 257	-1,2	1 222	-0,2
Naiset	1 203	0,1	1 172	-1,0
Työlliset ammattiaseman mukaan				
Yrittäjät ja yrit.perheenjäsenet	324	-2,6	336	4,1
Palkansaajat	2 137	-0,3	2 058	-1,3
Palkansaajat työsuhteen mukaan				
Jatkuva työsuhde	1 776	-1,2	1 776	-2,0
Määräaikainen työsuhde	361	4,9	283	3,5
Palkansaajat työajan mukaan				
Kokoaikatyölliset	1 808	-2,4	1 743	-1,4
Osa-aikatyölliset	329	13,4	315	-0,5
Työvoiman ulkopuolella olevat	1 337	2,0	1 460	1,1

Lisätietoja: www.tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus

veroa. Yhdenmukaistettuun kuluttajahintaindeksiin kuuluvat kulutuserät ja laadintasäänöt on määritelty EU-asetuksiin.

Lähde: Kuluttajahintaindeksi, Tilastokeskus

Asuntovelkojen kasvu pysähtynyt

Asuntovelallisilla asutokunnilla oli viime vuonna asuntovelkaa keskimäärin 93 620 euroa, mikä oli reaalisesti noin sata euroa vähemmän kuin vuonna 2012. Keskimääräinen asuntovelka kasvoi 2000-luvun alussa keskimäärin 10 prosenttia vuodessa, mutta kasvu on hidastunut merkittävästi viime vuosina.

Asuntovelallisten keskimääräinen asuntovelka oli suurin Uudellamaalla, missä asuntovelkaa oli 119 500 euroa vuonna 2013. Kainuussa ja Lapissa keskimääräinen asuntovelka oli pienin, noin 70 000 euroa.

Noin joka kolmannella Suomen asutokunnista oli asuntovelkaa vuonna 2013. Suomesa oli vuonna 2013 noin 873 000 asutokuntaa, joilla oli asuntovelkaa, kun niitä vuonna 2002 oli 660 000. Asuntovelallisten osuus kaikista asutokunnista on pysynyt lähes samana viimeisen kolmen vuoden aikana. Hieman useammalla kuin joka toisella asutokunnalla oli jonkinlaista velkaa vuonna 2013. Opintovelkaa oli 11 prosentilla ja elinkeinotoiminnan ja tulolähteen velkaa kolmella prosentilla.

Yleisen korkotason lasku ja velkaantumisen kasvun pysähtyminen näkyi asutokuntien maksamien korkojen merkittävänä pienene misenä vuonna 2013. Asuntolainojen korot asuntovelallista kohti pienenevät 29 prosenttia edellisvuodesta. Asuntolainan korkoja maksettiin keskimäärin 1 390 euroa vuonna 2013. Muutokset 2000-luvulla ovat olleet ajoittain suuria, ja heijastelleet muutoksia sekä korkotasossa että keskimääräisissä lainamäärissä. Enimmillään asuntovelallinen maksoi korkoja keskimäärin yli 4 200 euroa vuonna 2008.

Lähde: Velkaantumistilasto 2013. Tilastokeskus

Vanhoiden asuntojen ja omakotitalojen hinnat*

Kerrostaloasuntojen hinnat ja hintaindeksi 2005=100	1. nelj.	2. nelj.	3. nelj.	4. nelj.	1. nelj.
	2013	2013	2013	2013	2014**
Koko maa, €/m²	2372	2402	2410	2409	2393
Nimellishintaindeksi	135,9	138,1	138,5	138,1	137,1
vuosimuutos, %	2,6	3,4	2,4	2,4	0,9
Pääkaupunkiseutu, €/m ²	3633	3675	3723	3721	3678
Nimellishintaindeksi	145,4	147,9	149,2	148,5	147,8
vuosimuutos, %	3,2	5,2	4	3,3	1,6
Muu maa, €/m ²	1673	1698	1682	1682	1682
Nimellishintaindeksi	126,4	128,3	127,8	127,7	126,5
vuosimuutos, %	1,9	1,6	0,7	1,5	0,1
Omakotitalojen nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	125,8	124,4	121,1	120,8	
vuosimuutos, %	-0,4	-2,1	-0,6	-2,9	
Omakotitalotonttien nimellishintaindeksi 2005=100					
Koko maa	148,8	145,6	143,3	143,0	
vuosimuutos, %	8,6	0,8	6,2	-3,2	

* Vanhalla asunnolla tarkoitetaan asuntoa, joka ei ole valmistunut tarkasteluvuonna tai sitä edeltävänä vuonna

** Ennakkotieto

Kuluttajahintaindeksi (2010=100)

	Toukok. 2014	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Kokonaisindeksi	108,9	-0,2	0,8
Elintarvikkeet ja alkoholitomat juomat	117,4	-0,7	-1,5
Alkoholijuomat, tupakka	114,0	0,0	3,3
Vaatetus ja jalkineet	104,0	-1,2	-1,5
Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	109,3	0,1	1,0
Kalusteet, kotitalouskoneet ja yleinen kodinhoito	106,5	-0,1	0,7
Terveys	105,8	0,1	4,2
Liikenne	109,2	-0,4	-0,4
Viestintä	87,1	-1,5	1,8
Kulttuuri ja vapaa-aika	101,3	-0,2	0,6
Koulutus	112,9	0,0	5,0
Ravintolat ja hotellit	113,6	0,0	2,6
Muut tavarat ja palvelut	110,7	0,1	2,3
Elinkustannusindeksi 1951:10=100	1 907		

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja ansioiden vuosimuutokset

Palkansaajaryhmä / sektori	2010=100	Vuosi- muutos	Kuukausiansiot ¹⁾ , €**
	1. nelj. 2014*	%	1. nelj. 2014*
Yhteensä	109,3	1,8	3 283
Tuntipalkkaiset	108,5	1,7	2 657
Kuukausipalkkaiset	109,4	1,8	3 423
Miehet	108,7	1,8	3 593
Naiset	109,7	1,8	2 976
Sektori			
Yksityinen ja muut	109,2	1,9	3 364
Kunnat	109,0	1,0	2 962
Valtio	110,6	2,3	3 681
Muut	110,2	2,4	..

¹⁾ Palkansaajien keskimääräiset kuukausiansiot

* Ennakkotieto

** Reaaliansioiden vuosimuutos oli ennakkotietojen mukaan 1. neljänneksellä 0,5 prosenttia.

Tuottajahintaindeksit (2010=100)

	Huhtikuu 2014	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Teollisuuden tuottajahintaindeksi	105,4	0,0	-1,4
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, kotimaiset tavarat	108,0	0,0	-1,4
Teollisuuden tuottajahintaindeksi, vientitavarat	102,1	0,0	-1,6
Vientihintaindeksi	102,2	0,0	-1,8
Tuontihintaindeksi	106,9	0,4	-2,0
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	108,5	0,1	-1,4
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	111,1	0,1	-1,1

Rakennuskustannusindeksi (2010=100)

	Toukokuu 2014	Kuukausi- muutos, %	Vuosi- muutos, %
Ammattimainen uudisrakentaminen			
Kokonaisindeksi	107,9	0,6	0,7
Työ	105,7	0,7	0,6
Tarvikkeet	107,7	0,7	0,6
Palvelut	115,2	-0,1	1,9

Lapsiperheiden määrä vähenee edelleen

Lapsiperheiden määrä on vähentynyt viimeisten kymmenen vuoden aikana hitaasti. Suomessa oli vuoden 2013 lopussa yhteensä 576 000 lapsiperhettä. Määrä on pienentynyt edellisvuodesta 2 700 perheellä. Lapsiperheiden määrään vaikuttavat monet tekijät kuten syntyvien ja täysikäistävien ikäluokkien koot sekä kansainvälinen muuttoliike.

Lapsiperheissä oli vuonna 2013 yhteensä 1 057 000 alaikäistä lasta. Lapsiperheistä 43 prosenttia on yksi- ja 38 prosenttia kaksilapsisia. Kolmilapsisia lapsiperheistä on 13 prosenttia ja viidessä prosentissa lapsiperheitä on vähintään neljä alle 18-vuotiaasta lasta. Perhetilasto kuvaa perhekokoa Suomessa tietynä hetkenä eikä siten kerro perheiden lopullisesta lapsiluvusta.

Lapsiperheisiin kuuluu 40 prosenttia väestöstä. Lapsiperheiden yleisin perhemuoto on edelleen avioparin perhe, 60 prosenttia. Avopari-

parien perheitä on 19 prosenttia lapsiperheistä. Lähes saman verran on äiti ja lapsia -perheitä, joita on 18 prosenttia. Isä ja lapsia -perheitä on edelleen hyvin vähän, alle kolme prosenttia. Saman sukupuolen rekisteröity pari on vanhempina hieman yli 400 lapsiperheessä.

Enää kolme neljästä kuuluu perheeseen

Kaikkiaan perheitä oli vuoden 2013 lopussa 1 471 000. Määrä on kasvanut lähes 5 400 perheellä edellisestä vuodesta. Kasvu on suurempi kuin edellisenä vuonna, jolloin se oli 5 200 perhettä.

Perheisiin kuului 75 prosenttia väestöstä eli 4 082 000 henkilöä. Perheisiin kuuluvien osuus on vähentynyt tasaisesti. Vielä vuonna 1990 perheisiin kuului 82 prosenttia väestöstä.

Perheistä 65 prosenttia oli avioparien perheitä. Avoparien perheitä oli 22 prosenttia ja yhden vanhemman perheitä 12 prosenttia. Saman sukupuolen rekisteröityjen pariin perheitä oli hieman yli 2 000. Yksinasuvia oli 1 100 000.

Uusperheitä oli vuoden 2013 lopussa 53 000. Uusperheiden määrä on pysynyt lähes

samana kuin viime vuonna. Noin puolet uusperheiden vanhemmista oli avoliitossa ja puolet avioliitossa. Uusperheessä on vähintään yksi alle 18-vuotias vain toisen vanhemman lapsi. Näitä lapsia oli 76 000.

Lähde: Väestö- ja kuolemansytilastot, Tilastokeskus

Teillä turvallinen toukokuu

Tieliikenteessä sattui toukokuussa ennakkotietojen mukaan 447 henkilövahinkoon johtanutta onnettomuutta. Niissä kuoli 13 ja loukkaantui 555 ihmistä. Kuolleita oli 16 vähemmän ja loukkaantuneita 73 vähemmän kuin vuoden 2013 toukokuussa.

Tammi-toukokuussa tapahtui kaikkiaan 1 810 henkilövahinkoon johtanutta tieliikenneonnettomuutta. Onnettomuuksissa kuoli 70 ja loukkaantui 2 270 ihmistä. Kuolleita oli 24 vähemmän ja loukkaantuneita 176 enemmän kuin vuoden 2013 vastaavana aikana.

Lähde: Liikenne ja matkailu: Tieliikenneonnettomuustilasto. Tilastokeskus

Väestönmuutokset	4. nelj. 2012	1. nelj. 2013	2. nelj. 2013	3. nelj. 2013	4. nelj. 2013	1. nelj. 2014*
Elävänä syntyneet	14 085	14 270	14 720	15 406	13 738	13 934
Kuolleet	12 998	13 827	12 738	11 973	12 934	13 012
Syntyneiden enemmitys	1 087	443	1 982	3 433	804	922
Maahan muuttaneet	7 444	7 204	7 220	10 175	7 342	6 267
Maasta muuttaneet	2 946	3 184	2 857	4 827	3 025	3 391
Nettomahanmuutto	4 498	4 020	4 363	5 348	4 317	2 876
Väestönlisäys ¹	5 773	4 463	6 345	8 781	5 007	3 798
Väkiluku²	5 426 674	5 430 823*	5 437 055*	5 445 699*	5 450 614*	5 455 068

* Ennakkotieto

¹ Sisältää rekisterikorjaukset lopullisten tietojen 4. neljänneksellä

² Ajankohdan lopussa

Yöpymiset¹ kaikissa majoitusliikkeissä, tammi-huhtikuussa 2014*

Yöpyneiden asuinmaa	Yöpymisvuorokaudet majoitusliikkeissä	
	Kaikki majoitusliikkeet	Yöpymisten vuosimuutos, %
Kaikki yhteensä	5 777 630	-2,0
Suomi	4 001 921	-2,4
Ulkomaat	1 775 709	-1,1
Venäjä	549 529	-7,7
Britannia	138 985	-8,1
Saksa	136 259	-1,5
Ruotsi	109 138	1,6
Ranska	97 283	-5,7
Alankomaat	66 720	-4,8
Japani	58 803	-12,3
Viro	58 009	-1,1
Norja	49 169	4,0
Yhdysvallat	43 298	9,3
Sveitsi	42 790	-0,4

* Ennakkotieto

Rekisteröidyt uudet ajoneuvot*

	Toukokuu 2014	Vuosi- muutos %	Tammi- toukokuu 2014	Vuosi- muutos %
Autot yhteensä	11 299	-1,9	55 685	3,9
Henkilöautot	10 109	-1,2	49 929	4,6
Pakettiautot	881	-7,9	4 468	2,0
Kuorma-autot	255	-17,2	1 125	-15,4
Linja-autot	54	237,5	163	32,5
Moottoripyörät	673	-33,6	2 146	-13,4

* Poislukien Ahvenanmaa

Majoitustoiminta* 1

	Huhtikuu 2014	Vuosi- muutos %	Tammi- huhtikuu 2014	Vuosi- muutos %
Yöpymisiä kaikissa majoitusliikkeissä, 1 000	1 346,6	0,2	5 777,6	-2,0
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	299,6	1,5	1 775,7	-1,1
Yöpymisiä hotelleissa, 1 000	1 121,7	-1,5	4 861,3	-2,8
ulkomaalaisten yöpymisiä, 1 000	269,9	1,6	1 546,3	-1,3
Hotellihuoneiden käyttöaste, %	45,7	-1,2	48,3	-0,7

* Ennakkotieto

¹ Hotellit ym. majoitusliikkeet, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa, tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunu-/autopaikkaa sekä retkeilymajat

² Prosenttiyksikköä

Kulttuuria ja joukkoviestintää useista eri näkökulmista

Kulttuuritilasto 2013 on suomalaisen kulttuurin kokoomajulkaisu. Se kuvaa kulttuuria ja taidetta laajasti eri näkökulmista. Julkaisussa on tietoja eri taiteenaloista, Suomen vähemmistöistä, kielistä ja uskonnoista, kulttuuriperinnöstä, kulttuuritapahtumista, alan koulutuksesta ja työvoimasta, kulttuurin julkisesta ja yksityisestä rahoituksesta sekä kulttuurialan yrityksistä. Julkaisuun sisältyy myös kansainvälisiä vertailutietoja ja ruotsin- ja englanninkielinen yhteenveto, kaikki taulukot ovat suomeksi sekä englanniksi.

Joukkoviestimet 2013 on monipuolinen katsaus suomalaiseen joukkoviestintään. Julkaisussa tarkastellaan omina kokonaisuuksinaan joukkoviestinnän taloutta ja kulutusta sekä eri medioita. Mukana on myös kansainvälisiä vertailutietoja. Artikkelit ovat suomenkielisiä, taulukot ovat suomeksi ja englanniksi.

Tilaa julkaisut sähköpostitse osoitteesta asiakaspalvelu.publishing@edita.fi tai soita tilauksesi numeroon 020 450 05. Molempien julkaisujen hinta on 59 euroa, hintaan lisätään toimituskulut.

Voit myös **ladata** julkaisut verkosta:

Kulttuuritilasto 2013

Joukkoviestimet 2013

Suomi lukuina 2014

Ajankohtaiset tilastot ja kuviot tiiviisti suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Mukana myös kansainvälistä vertailutietoa.

Suomi-tiedon rautaisannos taskukoossa.

Tilaukset:

Edita Publishing Oy
Puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

*Suomi lukuina -tilastotietoja
myös verkko-osoitteesta:*

